

กองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

รายงานผลสัมฤทธิ์สำหรับทุนสนับสนุนงานมูลฐาน (Fundamental Fund)
ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567

โดย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เดือน ตุลาคม 2568

บทสรุปผู้บริหาร

รายงานฉบับนี้เสนอผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ภายใต้ทุนสนับสนุนงานมูลนิธิ Fundamental Fund ปีงบประมาณ พุทธศักราช 2567 โดยยึดวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยว่าด้วยการจัดการศึกษาพระพุทธศาสนาบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ เพื่อสร้างพุทธนวัตกรรมสำหรับการพัฒนาจิตใจและสังคม พร้อมกรอบยุทธศาสตร์ชาติที่เกี่ยวข้องทั้ง 6 ด้าน รายงานครอบคลุมแผนงานหลัก 6 แผน และแผนงานเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านการบริหารจัดการอีกหนึ่งแผน รวมวงเงินงบประมาณทั้งสิ้น 20,203,800 บาท โดยจัดสรรตามกรอบแผน ววน. ที่สอดคล้อง ได้แก่ P18 S3 P11 S2 P15 S2 และ P9 S2 ซึ่งกำหนดเป้าประสงค์เชิงระบบให้เกิดองค์ความรู้และการใช้ประโยชน์ในสังคมอย่างเป็นรูปธรรม

สาระสำคัญปรากฏชัดในระดับแผนงาน โดยแผนงานที่ 1 วัฒนธรรม ภูมิปัญญา และการท่องเที่ยววิถีพุทธ มีโครงการย่อย 24 โครงการ มุ่งสร้างชุดองค์ความรู้และพัฒนาพื้นที่เรียนรู้เชิงวัฒนธรรมร่วมสมัยบนฐานพระพุทธศาสนา แผนงานที่ 2 การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการพัฒนาเชิงพื้นที่ในมิติศาสนา มีโครงการ 30 โครงการ เน้นกลไกชุมชนพึ่งตนเอง เครือข่ายพหุภาคี และการยกระดับเศรษฐกิจฐานรากโดยยึดหลักศาสนาเป็นฐานคิด แผนงานที่ 3 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานวิถีพุทธ มีโครงการ 11 โครงการ พัฒนาแนวทางสังคมคาร์บอนต่ำและการบริโภคอย่างยั่งยืน เชื่อมหลัก 3Rs และ Zero Waste กับหลักธรรมเพื่อฟื้นฟูระบบนิเวศชุมชน แผนงานที่ 4 การส่งเสริมสุขภาพและผู้สูงอายุวิถีพุทธ มีโครงการ 12 โครงการ มุ่งพัฒนารูปแบบสุขภาวะองค์รวม กาย ใจ ปัญญา การดูแลภาวะพึ่งพิง นวัตกรรมช่วยเหลือ และเครือข่ายโรงเรียนผู้สูงอายุ แผนงานที่ 5 การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในสังคมใหม่ มีโครงการ 16 โครงการ พัฒนารูปแบบและนวัตกรรมการเรียนรู้เชิงพุทธที่สอดคล้องกับสังคมดิจิทัลและการศึกษาตลอดชีวิต ทั้งหมดนี้สนับสนุนโดยแผนเสริมสร้างความเข้มแข็งการบริหารจัดการ ววน. ซึ่งกันงบประมาณเฉพาะเพื่อยกระดับระบบบริหารและการติดตามประเมินผลให้โปร่งใสและมีประสิทธิภาพ

ข้อค้นพบเชิงระบบของปีงบประมาณนี้ชี้ว่า การบูรณาการพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่สามารถแปลงเป็นกรอบปฏิบัติที่สัมผัสได้ในระดับพื้นที่และประชากรเป้าหมายอย่างเป็นเอกภาพ ในมิติวัฒนธรรม แผนงานที่ 1 ทำให้เห็นรูปธรรมของการใช้ทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นและการท่องเที่ยววิถีพุทธเป็นเครื่องมือพัฒนาความรู้ คุณธรรม และคุณค่าเชิงสังคมเศรษฐกิจ ในมิติเศรษฐกิจและการพัฒนาเชิงพื้นที่ แผนงานที่ 2 แสดงกลไกชุมชนพึ่งตนเองที่ประกอบด้วยกลไกการเชื่อมกิจกรรมเศรษฐกิจ การสร้างเครือข่าย และการใช้ข้อมูลพื้นที่อย่างเป็นระบบ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำและหนุนเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน ในมิติสิ่งแวดล้อม แผนงานที่ 3 ยืนยันความเป็นไปได้ของสังคมคาร์บอนต่ำด้วยมาตรการชุมชนที่เชื่อม 3Rs Zero Waste และ SDGs กับหลักวิถีพุทธ ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตและระบบนิเวศในระยะยาว ในมิติสุขภาพผู้สูงอายุ แผนงานที่ 4 พัฒนารูปแบบสุขภาวะองค์รวมและการดูแลภาวะพึ่งพิงที่ยึดหลักพุทธจิตวิทยาและการแพทย์แผนไทยวิถีพุทธ เชื่อมครอบครัว ชุมชน วัด และภาคี เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอย่างเป็นระบบ และในมิติการเรียนรู้ แผนงานที่ 5 ทำให้เกิดแนวทางการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการที่สอดรับบริบทสังคมใหม่ ผสานดิจิทัลกับคุณธรรม เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะครบด้าน กาย ใจ ปัญญา และภูมิคุ้มกันทางปัญญาในระยะยาว ภาพรวมดังกล่าวสะท้อนความสอดคล้องระหว่างวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ชาติอันเป็นฐานเชิงนโยบาย ทำให้มหาวิทยาลัยมีความพร้อมยิ่งขึ้นในการยกระดับคุณภาพการวิจัยเชิงบูรณาการ และการสร้างคุณค่าแก่สังคมตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

บทคัดย่อ

รายงานผลสัมฤทธิ์ทุนสนับสนุนงานมูลฐาน (Fundamental Fund) ประจำปีงบประมาณ พุทธศักราช 2567 ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จัดทำขึ้นเพื่อแสดงผลการดำเนินงานภายใต้กรอบยุทธศาสตร์วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมของประเทศ โดยมุ่งบูรณาการพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่เพื่อสร้างองค์ความรู้และพุทธนวัตกรรมที่ส่งผลต่อการพัฒนาจิตใจและสังคม รายงานครอบคลุมแผนงานหลัก 6 แผน และแผนงานเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านการบริหารจัดการอีก 1 แผน รวมงบประมาณทั้งสิ้น 20,203,800 บาท ผลการดำเนินงานบ่งชี้ว่า ทุกแผนงานสามารถบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ได้ในระดับสูง โดยเฉพาะการสร้างผลงานวิชาการกว่า 120 เรื่อง ผลิตภัณฑนวัตกรรม 19 รายการ และเครือข่ายนักวิจัยกว่า 130 คน ที่ร่วมกันพัฒนาองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรม เศรษฐกิจชุมชน สิ่งแวดล้อม สุขภาวะ และการเรียนรู้เชิงพุทธ ผลสัมฤทธิ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ามหาวิทยาลัยมีศักยภาพในการขับเคลื่อนงานวิจัยเชิงพุทธบูรณาการให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมต่อสังคม พร้อมทั้งยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการงานวิจัยให้สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ตอกย้ำบทบาทของมหาวิทยาลัยในฐานะศูนย์กลางองค์ความรู้พระพุทธศาสนาเชิงบูรณาการระดับประเทศและระดับนานาชาติ

กิตติกรรมประกาศ

รายงานผลสัมฤทธิ์ทุนสนับสนุนงานมูลฐาน (Fundamental Fund) ประจำปีงบประมาณ พุทธศักราช ๒๕๖๗ ฉบับนี้ จัดทำขึ้นโดยความร่วมมือของคณะผู้บริหาร คณาจารย์ นักวิจัย และบุคลากรของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ภายใต้การสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ซึ่งได้มอบโอกาสและความไว้วางใจให้มหาวิทยาลัยดำเนินโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และพุทธรวัตกรรมการศึกษาเพื่อสังคม

มหาวิทยาลัยขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการบริหารกองทุน คณะอนุกรรมการกลั่นกรองและประเมินผล ผู้ทรงคุณวุฒิ และหน่วยงานภาคีเครือข่ายทั่วประเทศ ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะ คำปรึกษา และความร่วมมืออย่างดียิ่งตลอดกระบวนการดำเนินงาน นอกจากนี้ขอขอบคุณคณะผู้บริหารทุกระดับ ทั้งจากส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ที่ได้อำนวยความสะดวกและส่งเสริมให้การดำเนินงานตามแผนวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

ขอขอบคุณนักวิจัยทุกท่านที่มีความมุ่งมั่น เสียสละ และร่วมกันสร้างสรรค์งานวิจัยเชิงพุทธบูรณาการให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมอย่างแท้จริง ผลงานที่ปรากฏในรายงานฉบับนี้นับเป็นผลรวมของความเพียร ความร่วมแรงร่วมใจ และปณิธานร่วมกันของทุกภาคส่วนในการพัฒนาวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมบนฐานพระพุทธศาสนา เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและสังคมไทยให้มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนตลอดไป

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	1
บทคัดย่อ	2
กิตติกรรมประกาศ	3
สารบัญ	4
สารบัญภาพ	5
สารบัญตาราง	6
บทที่ 1 บทนำ	8
บทที่ 2 วิธีการดำเนินงาน	30
บทที่ 3 ผลการศึกษา	33
บทที่ 4 สรุปผลและอภิปรายผล	88
เอกสารอ้างอิง	91
ภาคผนวก	92

สารบัญภาพ

แผนภาพที่		หน้า
1	กระบวนการรับข้อเสนอแผนงาน/โครงการ	30
2	กระบวนการติดตามการใช้จ่ายงบประมาณ	31
3	กระบวนการผลักดันงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ของแผนงานที่ 1	59
4	กระบวนการผลักดันงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ของแผนงานที่ 2	65
5	กระบวนการผลักดันงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ของแผนงานที่ 3	68
6	อบรมหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพผู้ดูแลผู้สูงอายุภาวะพึ่งพิงและผู้ป่วยติดเตียงด้วย การแพทย์แผนไทยวิถีพุทธ	74
7	จัดเวทีคืนความรู้ด้านสุขภาพวิถีพุทธ แต่โรงเรียนผู้สูงอายุจังหวัดพะเยา	75
8	ต้นแบบนวัตกรรมอุปกรณ์อัจฉริยะช่วยเดินจงกรมวิปัสสนาสำหรับผู้สูงอายุ	76
9	การส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมาชิกสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด	76
10	กิจกรรมการมีส่วนร่วมในการสร้างสังคมสันติสุขระหว่างคน 3 วัยในมิติพระพุทธศาสนา ของสังคมไทย	79
11	แพลตฟอร์มดิจิทัลในการสนับสนุนการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยในจังหวัดสุพรรณบุรี	79
12	กิจกรรมคืนความรู้เรื่องการพัฒนาหลักเกณฑ์ทางจริยศาสตร์บนฐานคิดทาง พระพุทธศาสนาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	82
13	ลงนามบันทึกความเข้าใจความร่วมมือระหว่างโครงการวิจัย	83
14	คู่มือฝึกอบรมและบันทึกความร่วมมือเชิงวิชาการ	83
15	ภาพตัวอย่างการเรียนรู้คัมภีร์อิถานัน์ปีที่ปีกาทางออนไลน์	84
16	อบรมการใช้สื่อเกมการ์ดกับพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดกาญจนบุรี	84
17	ภาพแสดงตัวอย่างการเรียนรู้คัมภีร์ปทฐปสิทธิทางออนไลน์	85
18	กิจกรรมเรียนรู้อัตลักษณ์ภูมิปัญญาสร้างสรรค์ธรรมมาสน์ล้านนา	85

สารบัญญัตราสาร

ตารางที่		หน้า
1	วงเงินงบประมาณกองทุน ววน. ที่ได้รับจัดสรรในปีงบประมาณ พ.ศ. 2567	9
2	ความสอดคล้องของแผนงานกับพันธกิจของหน่วยงาน	33
3	วิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างผลการดำเนินงานของแผนงานที่ 1 กับเป้าหมายและพันธกิจของหน่วยงาน	34
4	วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของการบริหารจัดการแผนงานที่ 1	38
5	วิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างผลการดำเนินงานของแผนงานที่ 2 กับเป้าหมายและพันธกิจของหน่วยงาน	40
6	วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของการบริหารจัดการแผนงานที่ 2	42
7	วิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างผลการดำเนินงานของแผนงานที่ 3 กับเป้าหมายและพันธกิจของหน่วยงาน	43
8	วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของการบริหารจัดการแผนงานที่ 3	44
9	วิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างผลการดำเนินงานของแผนงานที่ 4 กับเป้าหมายและพันธกิจของหน่วยงาน	45
10	วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของการบริหารจัดการแผนงานที่ 4	48
11	วิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างผลการดำเนินงานของแผนงานที่ 5 กับเป้าหมายและพันธกิจของหน่วยงาน	49
12	วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของการบริหารจัดการแผนงานที่ 5	52
13	วิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างผลการดำเนินงานของแผนงานที่ 6 กับเป้าหมายและพันธกิจของหน่วยงาน	53
14	วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของการบริหารจัดการแผนงานที่ 6	56
15	วิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างผลการดำเนินงานของแผนงานที่ 7 กับเป้าหมายและพันธกิจของหน่วยงาน	57
16	วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของการบริหารจัดการแผนงานที่ 7	57
17	วิธีการ/กระบวนการผลักดันงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในแต่ละด้าน และผู้ได้รับประโยชน์จากงานวิจัย ของแผนงานที่ 1	58
18	วิธีการ/กระบวนการผลักดันงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในแต่ละด้าน และผู้ได้รับประโยชน์จากงานวิจัย ของแผนงานที่ 2	62
19	วิธีการ/กระบวนการผลักดันงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในแต่ละด้าน และผู้ได้รับประโยชน์จากงานวิจัย ของแผนงานที่ 3	67
20	วิธีการ/กระบวนการผลักดันงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในแต่ละด้าน และผู้ได้รับประโยชน์จากงานวิจัย ของแผนงานที่ 4	73
21	วิธีการ/กระบวนการผลักดันงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในแต่ละด้าน และผู้ได้รับประโยชน์จากงานวิจัย ของแผนงานที่ 5	78
22	วิธีการ/กระบวนการผลักดันงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในแต่ละด้าน และผู้ได้รับประโยชน์จากงานวิจัย ของแผนงานที่ 6	81

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
23	เปรียบเทียบประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และผลลัพธ์ ของแผนงานเสริมสร้างความเข้มแข็งและธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการแผนงานและโครงการวิจัยและนวัตกรรม	87

บทที่ 1 บทนำ

1. วิสัยทัศน์ และพันธกิจของหน่วยงาน

วิสัยทัศน์

มหาวิทยาลัยที่จัดการศึกษาพระพุทธศาสนาบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ และสร้างพุทธนวัตกรรมเพื่อพัฒนาจิตใจและสังคม

The University provides Buddhist Studies integrated with modern sciences and creates Buddhist Innovation for the Development of Mentality and Society

พันธกิจ

1) ผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพ

ผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพ โดยคำนึงถึงอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของการเป็นมหาวิทยาลัยที่จัดการศึกษาพระพุทธศาสนาบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ การเป็นมหาวิทยาลัยกลุ่มพัฒนาปัญญาและคุณธรรมด้วยหลักศาสนา โดยกระบวนการผลิตบัณฑิตจะบูรณาการร่วมกับพันธกิจด้านการวิจัยและพัฒนา ด้านการบริการวิชาการ และด้านทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมเพื่อผลิตบัณฑิตให้มีสติปัญญาและคุณธรรม ตามพันธกิจหลักของมหาวิทยาลัย

สติปัญญาและคุณธรรม หมายถึง ความรอบรู้วิชาการด้านพระพุทธศาสนา และสามารถนำไป ประยุกต์ใช้ได้ อย่างเหมาะสมตามหลักอริยวัฑฒิ 5 ประกอบด้วย ศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ ปัญญาและมีผลลัพธ์การเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา

2) วิจัยและพัฒนา

พัฒนาระบบการบริหารจัดการงานวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมควบคู่ไปกับกระบวนการเรียน การสอน การบริการวิชาการ และการทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม เน้นการพัฒนาองค์ความรู้ในพระไตรปิฎกโดยวิธีสหวิทยาการแล้วนำองค์ความรู้ที่ค้นพบมาประยุกต์ใช้แก้ปัญหาศีลธรรมและจริยธรรมของสังคม รวมทั้งพัฒนาปัญญาและคุณธรรม การพัฒนาคุณภาพงานวิชาการด้านพระพุทธศาสนาโดยความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียงทั้งภายในประเทศและต่างประเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพนักวิจัย ผลงานวิจัย งานสร้างสรรค์ หรือพุทธ นวัตกรรมให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพและมีความเป็นสากล และใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งในการผลิต บัณฑิต บริการวิชาการ และทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม เพื่อบูรณาการพระพุทธศาสนา กับศาสตร์สมัยใหม่ให้สู่ ภาควิชาปฏิบัติได้ อย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม

3) ส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการวิชาการแก่สังคม

ส่งเสริมให้บุคลากรและ นิสิต มีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการมีจิตอาสา ความเจริญงอกงาม ทางสติปัญญาและคุณธรรม การมีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ พัฒนาการบริการวิชาการที่เกิดจาก ประสพการณ์การปฏิบัติงานของบุคลากรและนิสิตร่วมกับภาคีเครือข่ายการบริการวิชาการในระดับชาติ ภูมิภาค และนานาชาติ เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้และพุทธนวัตกรรมในการแก้ปัญหาและเสริมสร้างสันติสุขและความมั่นคง ของ ชุมชน วัด ท้องถิ่น และสังคม โดยใช้การปฏิบัติศาสนกิจและการบริการสังคมของนิสิต เป็นส่วนหนึ่งในการ ขับเคลื่อนการดำเนินงานตามพันธกิจ

4) ทะนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม

ร่วมกับภาคีเครือข่าย ชุมชน วัด ท้องถิ่น หรือเครือข่ายความร่วมมือในต่างประเทศ เพื่อเสริมสร้างและ พัฒนาแหล่งการเรียนรู้ด้านการอนุรักษ์ สืบสาน ส่งเสริม พระพุทธศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ให้เอื้อต่อการศึกษาโดยใช้พระพุทธศาสนาเป็นกลไกเพื่อสร้างจิตสำนึกและความภาคภูมิใจในความเป็นไทยรวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเป็นรากฐานของการพัฒนาอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน

2. ยุทธศาสตร์ชาติที่สอดคล้องกับแผนปฏิบัติงานด้าน ววน. ของหน่วยงาน (โปรดเลือกเฉพาะยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานของท่าน)

- ยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านความมั่นคง
เพื่อบริหารจัดการสถานะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคง ปลอดภัย และมีความสงบเรียบร้อยในทุกกระดับและทุกมิติ
- ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน
เน้นการยกระดับศักยภาพในหลากหลายมิติควบคู่กับการขยายโอกาสของประเทศไทยในเวทีโลก
- ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์
คนไทยในอนาคต มีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่ 3 และมีคุณธรรม
- ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม
สร้างความเป็นธรรม และลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ กระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม เพิ่มโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามาเป็นกำลังของการพัฒนาประเทศในทุกระดับ
- ยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
คำนึงถึงความยั่งยืนของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของประชาชนให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ผ่านมาตรการต่างๆ ที่มุ่งเน้นให้เกิดผลลัพธ์ต่อความยั่งยืน
- ยุทธศาสตร์ที่ 6 ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ
การปรับเปลี่ยนภาครัฐ ยึดหลัก “ภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม”

3. วงเงินงบประมาณกองทุน ววน. ที่ได้รับจัดสรรในปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 รวม 20,203,800 บาท (และโปรดระบุแผนงานให้สอดคล้องกับแผนงานของแผนด้าน ววน.)

ตารางที่ 1 วงเงินงบประมาณกองทุน ววน. ที่ได้รับจัดสรรในปีงบประมาณ พ.ศ. 2567

แผนงานตามแผนด้าน ววน.	ชื่อแผนงานที่ได้รับอนุมัติ	งบประมาณ (บาท)
แผนงาน P18 (S3) พัฒนาการวิจัยขั้นแนวหน้าที่สร้างองค์ความรู้ใหม่ด้านวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์และศิลปกรรมศาสตร์ รวมทั้งการนำผลการวิจัยขั้นแนวหน้าไปประยุกต์ใช้และพัฒนาต่อยอดสู่เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมขั้นแนวหน้า	แผนงาน องค์ความรู้ด้านวัฒนธรรม ภูมิปัญญาและการท่องเที่ยววิถีพุทธ	4,355,000
แผนงาน P11 (S2) ขจัดความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ โดยการเพิ่มโอกาส และ	แผนงาน การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการพัฒนาเชิงพื้นที่ในมิติทางศาสนา	5,020,000

แผนงานตามแผนด้าน ววน.	ชื่อแผนงานที่ได้รับอนุมัติ	งบประมาณ (บาท)
ยกระดับการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากในพื้นที่		
แผนงาน P15 (S2) พัฒนาและเร่งแก้ไขปัญหาระบบสุขภาพ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งเน้นการบริโภคอย่างยั่งยืน และการเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ โดยใช้ วิทยาศาสตร์การวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรม	แผนงาน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมบนฐานวิถีพุทธ	1,905,000
แผนงาน P9 (S2) พัฒนาสังคมสูงวัยด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	แผนงาน การส่งเสริมสุขภาพและผู้สูงอายุวิถีพุทธ	2,170,000
แผนงาน P18 (S3) พัฒนาการวิจัยขั้นแนวหน้าที่สร้าง องค์ความรู้ใหม่ด้านวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์และ ศิลปกรรมศาสตร์ รวมทั้งการนำ ผลการวิจัยขั้นแนวหน้าไป ประยุกต์ใช้และพัฒนาต่อยอดสู่ เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมขั้นแนวหน้า	แผนงาน การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในสังคมใหม่	2,865,000
แผนงาน P18 (S3) พัฒนาการวิจัยขั้นแนวหน้าที่สร้าง องค์ความรู้ใหม่ด้านวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์และ ศิลปกรรมศาสตร์ รวมทั้งการนำ ผลการวิจัยขั้นแนวหน้าไป ประยุกต์ใช้และพัฒนาต่อยอดสู่ เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมขั้นแนวหน้า	แผนงาน องค์ความรู้และวิธีปฏิบัติทางด้าน พระพุทธศาสนา	2,900,000
แผนงานเสริมสร้างความเข้มแข็ง	แผนงานเสริมสร้างความเข้มแข็งการบริหารจัดการ แผนงานและโครงการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและ นวัตกรรม (ววน.)	1,000,000
	รวมทั้งสิ้น	20,203,800

4. รายละเอียดรายแผนงาน

แผนงานที่ 1 องค์ความรู้ด้านวัฒนธรรม ภูมิปัญญาและการท่องเที่ยววิถีพุทธ

จำนวนโครงการภายใต้แผนงาน 24 โครงการ ที่มาและความสำคัญ/หลักการและเหตุผล

แผนงานวัฒนธรรม ภูมิปัญญาและการท่องเที่ยววิถีพุทธ เป็นส่วนหนึ่งของแผนการพัฒนางานวิจัยของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งมหาวิทยาลัยให้ความสำคัญกับการพัฒนางานวิจัยในด้านวัฒนธรรม ภูมิปัญญา และการท่องเที่ยววิถีพุทธ เพราะเป็นการสร้างและพัฒนาต้นทุนของประเทศที่มีอยู่ให้เกิดเป็นองค์ความรู้ที่หลากหลายมิติ เนื่องจากจุดเด่นของประเทศไทยในด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม อัตลักษณ์ ความเป็นไทย เป็นจุดที่สามารถสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการบนฐานของทุนทางวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์ และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ ที่มีอัตลักษณ์เฉพาะ

ดังนั้น จากนโยบายและยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2563–2570 ซึ่งเป็นกรอบในการพัฒนาระบบอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของประเทศ มีวิสัยทัศน์ที่จะพัฒนาเศรษฐกิจที่กระจายโอกาสอย่างทั่วถึง มีสังคมที่ทันสมัยและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน โดยสร้างความเข้มแข็งทางนวัตกรรมระดับแนวหน้าในสากล นำพาประเทศไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว และมีเป้าประสงค์ทำการวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขัน รวมถึงการวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่และการลดความเหลื่อมล้ำ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยนั้น ได้กำหนดวิสัยทัศน์ที่จะก้าวสู่ “มหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาในระดับโลก” หนึ่งในพันธกิจสำคัญ คือ ด้านวิจัยและพัฒนา โดยมุ่งเน้นการพัฒนางานผลงานวิจัยงานสร้างสรรค์ และนวัตกรรมเชิงพุทธที่สามารถรวบรวมองค์ความรู้ที่หลากหลายมิติมาพัฒนาสร้างเป็นองค์ความรู้เพื่อเผยแพร่ต่อสังคม

แผนงานวัฒนธรรม ภูมิปัญญาและการท่องเที่ยววิถีพุทธจึงจัดอยู่ในแผนของการพัฒนางานวิจัยของมหาวิทยาลัยเพื่อนำไปสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้สู่สังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของแผนงาน

- 1) เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรม ภูมิปัญญาและการท่องเที่ยว บูรณาการกับพระพุทธศาสนา
- 2) เพื่อพัฒนาเครือข่ายในการพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว

ขอบเขตการศึกษา

มุ่งศึกษาวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ หรืออัตลักษณ์ของชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชุมชนแบบดั้งเดิม มีการพัฒนา ประชาชนมีส่วนร่วมในการใช้ภูมิปัญญามาสร้างองค์ความรู้ ชุมชน ประชาชน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและสังคม มีการใช้ประโยชน์เป็นพื้นที่สาธารณะ การท่องเที่ยวชุมชน การท่องเที่ยววิถีพุทธ นวัตกรรมการท่องเที่ยว และชุดองค์ความรู้วัฒนธรรม ภูมิปัญญาและการท่องเที่ยววิถีพุทธ

นิยามศัพท์

องค์ความรู้ด้านวัฒนธรรม หมายถึง ข้อมูล หลักฐาน ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม และรูปแบบการดำรงชีวิตที่สั่งสมและถ่ายทอดกันมาในชุมชน ซึ่งสะท้อนถึงภูมิปัญญาและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น ทั้งในรูปแบบวัตถุ (Tangible) และไม่มีตัวตน (Intangible) ที่สามารถนำมาศึกษา วิเคราะห์ และพัฒนาเป็นองค์ความรู้เพื่อการอนุรักษ์และต่อยอดคุณค่าทางสังคมและเศรษฐกิจได้

ภูมิปัญญา หมายถึง ความรู้ ความสามารถ และทักษะที่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ของคนในท้องถิ่นซึ่งได้รับการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น ทั้งในด้านศิลปะ หัตถกรรม เกษตรกรรม การแพทย์พื้นบ้าน การดำรงชีวิต และการจัดการทรัพยากรในชุมชน โดยมีพื้นฐานอยู่บนหลักความสมดุล ความพอเพียง และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคม

การท่องเที่ยววิถีพุทธ หมายถึง รูปแบบการท่องเที่ยวที่เน้นการเรียนรู้ เข้าใจ และซึมซับคุณค่าทางศาสนา วัฒนธรรม และจิตวิญญาณ ผ่านกิจกรรมที่สอดคล้องกับหลักพระพุทธศาสนา เช่น การเยี่ยมชมวัด สถานที่สำคัญทางศาสนา การปฏิบัติธรรม การเรียนรู้หลักธรรม และการใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาจิตใจและส่งเสริมคุณธรรมของผู้ท่องเที่ยว ควบคู่กับการสร้างรายได้และความเข้มแข็งให้กับชุมชน

แผนงานที่ 2 การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการพัฒนาเชิงพื้นที่ในมิติทางศาสนา

จำนวนโครงการภายใต้แผนงาน 30 โครงการ

ที่มาและความสำคัญ/หลักการและเหตุผล

จากที่ประเทศไทยยังคงมีปัญหาเชิงโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการบริหารจัดการประเทศที่ยังคงขาดสมดุล การพัฒนาจึงยังไม่สอดคล้องเป็นไปตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเท่าที่ควร เศรษฐกิจของประเทศยังพึ่งพาทภายนอกและไม่เข้มแข็งพอที่จะเป็นภูมิคุ้มกันต่อภาวะความผันผวนจากกระแสโลกาภิวัตน์และยังคงมีปัญหาความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้และผลประโยชน์ดังกล่าว ประกอบกับรัฐบาลมีแนวนโยบายปรับปรุงการแก้ปัญหาเศรษฐกิจชุมชนและการพัฒนาเชิงพื้นที่ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน

การแก้ปัญหาเศรษฐกิจชุมชน โดยการผนึกพลังของชุมชนเพื่อแก้ปัญหาวางจรหนี้สินได้ด้วยระบบเศรษฐกิจชุมชนเกิดจากความตั้งใจที่จะ "จัดระเบียบ" การกิน การอยู่ การทำงานของชุมชนใหม่ จัดการโดยการทำกินเองใช้เองในส่วนที่ทำได้ เชื่อมโยงกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้สัมพันธ์กันแบบเกื้อกูล การพัฒนาเศรษฐกิจให้เติบโตนั้นชุมชนต้องหันมาพึ่งพาตนเองบนพื้นฐานชุมชนด้วยการยึดกลยุทธ์ที่สำคัญที่ทำให้เกิดการหลอมรวมคนในชุมชนและเป็นการผนึกกำลังประสานประโยชน์เป็นหนึ่งเดียว คือ ปฏิบัติตามยุทธศาสตร์เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองบนพื้นฐานของระบบชุมชน ยึดชุมชนเป็นหลักการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศจะต้องเริ่มที่ชุมชนในชนบทหรือภาคเกษตรซึ่งเป็นเศรษฐกิจพื้นฐานของประเทศ การรวมกลุ่มใช้กิจกรรมทางเศรษฐกิจเป็นเครื่องมือ ส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายของกลุ่มชาวบ้านขึ้น การพึ่งตนเองของชุมชนชนบทที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งพาตนเองบนพื้นฐานชุมชนประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) การพึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยี (technological self-reliance) 2) การพึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ (economic self-reliance) 3) การพึ่งตนเองได้ทางทรัพยากรธรรมชาติ (natural resource self-reliance) 4) การพึ่งตนเองได้ทางจิตใจ (psychological self-reliance) และ 5) การพึ่งตนเองได้ทางสังคม (social self-reliance)

ขั้นตอนที่สำคัญที่สุดในกระบวนการพัฒนาเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลของชุมชนหรือพื้นที่ที่ต้องการพัฒนา เพื่อนำมาวิเคราะห์และสร้างแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับปัญหาและบริบทของพื้นที่ จำเป็นต้องสร้างแนวทางในการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อให้ทราบถึงที่มาของปัญหาว่าเกิดจากผลกระทบด้านการเปลี่ยนแปลงจากภายนอกหรือภายในชุมชน สร้างโครงสร้างสิ่งแวดล้อมหรือระบบนิเวศที่ดีใช้ร่วมกันอย่างเหมาะสมและยั่งยืนนำไปสู่โครงสร้างทางการเมืองที่เป็นของประชาชนอย่างแท้จริง ในทุกระบบการพัฒนา ระบบความร่วมมือแบบพหุภาคีที่มีประสิทธิภาพ และเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมโดยอาศัยหลักการทางศาสนาเป็นฐาน

วัตถุประสงค์ของแผนงาน

1) เพื่อพัฒนารูปแบบ กระบวนการ และกลไกการบริหารจัดการชุมชนในมิติทางศาสนา โดยมุ่งยกระดับเศรษฐกิจฐานราก การพึ่งพาตนเอง และการพัฒนาเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืนบนฐานทุนทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญา และทรัพยากรของชุมชน

2) เพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และความร่วมมือแบบพหุภาคีระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรศาสนา และชุมชน ให้เกิดการพัฒนาคูณภาพชีวิตที่สมดุลทั้งกาย ใจ และปัญญา ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม และสร้างเศรษฐกิจฐานรากที่มั่นคงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ขอบเขตการศึกษา

การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการพัฒนาเชิงพื้นที่โดยมีหลักศาสนาเป็นฐาน มีหัวข้อ ประเด็นและขอบเขตของแผนงาน ดังนี้

1. การพัฒนาพื้นที่ต้นแบบนวัตกรรมของชุมชนโบราณ
2. การพัฒนาความมั่นคงทางอาหาร
3. การพัฒนาสินค้าชุมชนผ่านวิถีวัฒนธรรมชุมชนเชิงพุทธบูรณาการ
4. การจัดการความรู้สู่สมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจด้านพลังงานชุมชน
5. การแก้ไขปัญหาความยากจนตามแนวพุทธที่ยั่งยืนในศตวรรษที่ 21
6. การพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการวิถีพุทธในสังคมไทย
7. แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบและกลไกการตลาดวิสาหกิจชุมชน
8. การพัฒนาผลิตภัณฑ์แบบมีส่วนร่วมเพื่อสืบสานประเพณีท้องถิ่น
9. การเสริมสร้างพื้นที่ตลาดชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้และเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ของชุมชน
10. การพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปของกลุ่มอาชีพสู่ความมั่นคงของเศรษฐกิจฐานราก
11. การมีส่วนร่วม พลังงานชีวมวล เสริมรายได้ชุมชน
12. การพัฒนาเครือข่ายเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนนวัตกรรม
13. การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและการแก้ไขปัญหาความยากจน..นวัตกรรมด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์
14. การจัดการมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนชาติพันธุ์
15. นิเวศวิทยาทางสังคมเพื่อจัดการสิ่งแวดล้อมป่าชายเลนในพื้นที่
16. การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่า
17. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธในพื้นที่กลุ่มชาติพันธุ์
18. การพัฒนาพื้นที่วัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน
19. การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กับเยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้
20. รูปแบบเสริมสร้างความสุขภาวะองค์กรรวมของผู้สูงอายุด้วยหลักสติปัญญา 4
21. กลไกการขับเคลื่อนเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์บนฐานทรัพยากรและทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนริมน้ำ
22. กระบวนการบริหารจัดการชุมชนเพื่อยกระดับการเป็นชุมชนต้นแบบ

นิยามศัพท์

การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน หมายถึง กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ในด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยใช้ทรัพยากร วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานในการผลิต บริโภค และแลกเปลี่ยน เพื่อให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจฐานรากและลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม

การพัฒนาเชิงพื้นที่ หมายถึง การพัฒนาโดยยึดบริบทของพื้นที่เป็นศูนย์กลาง วิเคราะห์ศักยภาพและปัญหาของแต่ละพื้นที่อย่างเป็นระบบ เพื่อวางแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับทรัพยากร สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของชุมชน ให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน

มิติทางศาสนา หมายถึง การประยุกต์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น หลักอริยสัจ 4 มรรคมีองค์ 8 และหลักเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาคน ชุมชน และระบบเศรษฐกิจ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม สุขภาวะ และความยั่งยืนทางสังคม

ชุมชนนวัตกรรม หมายถึง ชุมชนที่พัฒนารูปแบบหรือแนวทางการดำเนินชีวิตและเศรษฐกิจโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์ เทคโนโลยี และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มแก่ทรัพยากรในพื้นที่และยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

เศรษฐกิจฐานราก หมายถึง ระบบเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนโดยประชาชนในระดับท้องถิ่น ผ่านกิจกรรมการผลิต วิสาหกิจชุมชน และการบริหารจัดการทรัพยากรของตนเอง เพื่อสร้างรายได้ ความมั่นคง และความยั่งยืนในระดับครัวเรือนและชุมชน

แผนงานที่ 3 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานวิถีพุทธ

จำนวนโครงการภายใต้แผนงาน 11 โครงการ

ที่มาและความสำคัญ/หลักการและเหตุผล

ประเทศไทยได้ร่วมลงนามในแผนแม่บทโลกเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน หรือแผนปฏิบัติการในการประชุมสุดยอดของโลกด้านสิ่งแวดล้อม (Earth Summit) ณ กรุงริโอ เดอ จาเนโร ประเทศบราซิล โดยสาระสำคัญในด้านการพัฒนาเมือง คือ รัฐมีหน้าที่ต้องจัดการขยะมูลฝอย ซึ่งถือเป็นการให้บริการสาธารณสุขปโภคพื้นฐาน โดยมีวัตถุประสงค์ของการดำเนินการ 6 ประการ (Thaipat Institute, 2535) คือ 1) มีการจัดการขยะอย่างถูกสุขลักษณะ 2) มีการจัดการขยะอันตรายอย่างถูกสุขลักษณะ 3) ลดการผลิตขยะและการจัดการขยะ 4) เพิ่มพื้นที่สีเขียวในเขตเมือง 5) สร้างความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมให้กับประชาชน และ 6) มีการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้อง โดยยึดหลักการเกี่ยวกับขยะมีมูลค่าทางเศรษฐกิจและนำกลับมาใช้ใหม่ได้โดยการทำให้ขยะเหลือน้อยที่สุดและการจัดการที่เหลือน้อยด้วยเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ การใช้สินค้าที่ผลิตจากวัสดุเหลือใช้ นำขยะกลับมาแปรรูปใช้ใหม่ ยกกระต๊อบเป้าหมายทางเศรษฐกิจของชุมชน และสร้างงานใหม่ๆ ให้กับชุมชน (ฉิพัทธ์ พงศ์ บุญมาลัย, 2555)

ปัญหาขยะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้คนในชุมชนและสังคม ซ้ำยังเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของแมลง และพาหะของโรคขยะ เศษวัสดุของเสียทำให้เกิดเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ที่สำคัญของเชื้อโรค แมลงวัน หนู แมลงสาบ ซึ่งเป็นพาหะนำโรคมารู้อันตรายได้ ขยะยังเป็นบ่อเกิดของโรคและเชื้อโรคต่าง ๆ เช่น ตับอักเสบบวม เชื้อไทฟอยด์ เชื้อโรคเอดส์ ฯลฯ และยังเป็นแหล่งกำเนิดและอาหารของสัตว์ต่าง ๆ ที่เป็นพาหะนำโรคมารู้อันตราย เช่น แมลงวัน แมลงสาบ และหนู เป็นต้น ขณะเดียวกันขยะก่อให้เกิดความรำคาญ เกิดเป็นกลิ่นรบกวน เกิดฝุ่นละออง และสร้างความเดือดร้อนรำคาญ รวมถึงก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม เกิดมลพิษของน้ำ มลพิษของดิน และมลพิษของอากาศ นอกจากนั้นขยะยังทำให้เกิดการเสี่ยงต่อสุขภาพ โดยเฉพาะขยะที่เป็นของเสียอันตราย ก็ยังจะนำมาซึ่งผลร้ายต่อสุขภาพของประชาชนในพื้นที่นั้น ๆ ในการจัดการปัญหาขยะมูลฝอยนั้น กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2547) ได้เสนอแนวทางไว้ว่า ทุกครัวเรือนและสถานประกอบการ จะต้อง 1) การลดปริมาณการผลิตมูลฝอยในแต่ละวัน ได้แก่ ลดการทิ้งบรรจุภัณฑ์โดยการใช้สินค้าชนิดเติม เช่น ผงซักฟอก น้ำยาล้างจาน และน้ำยาทำความสะอาด รวมถึงลดการใช้วัสดุการจัดการยาก เช่น โฟมบรรจุอาหาร และถุงพลาสติก 2) จัดระบบการรีไซเคิล หรือรวบรวมเพื่อนำไปสู่การแปรรูปเพื่อใช้ใหม่ เช่น กระดาษ พลาสติก และโลหะ นำไปใช้ซ้ำ นำไปขาย หรือรีไซเคิลขยะเศษอาหาร เช่น นำมาหมักทำปุ๋ยน้ำหรือปุ๋ยหมัก หรือจัดกลุ่มประชาชนที่มีอาชีพรับซื้อของเก่าให้ช่วยเก็บขยะรีไซเคิลในรูปของการรับซื้อเพื่อลดปัญหา 3) จัดกลุ่มอาสาสมัคร หรือชมรมหรือนักศึกษาให้มีกิจกรรม/โครงการรีไซเคิลขยะมูลฝอย เช่น โครงการแลกเปลี่ยนขยะรีไซเคิล โครงการทำปุ๋ยน้ำ หรือตลาดขยะรีไซเคิล และ 4) การจัดตั้งศูนย์รีไซเคิลหากในพื้นที่มีขยะเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากในแต่ละวัน และอาจมีศูนย์คัดแยกขยะมูลฝอยที่สามารถอาศัยจากชุมชนอื่น ๆ หรือซื้อจากชาวบ้านโดยตรง ซึ่งเอกชนอาจร่วมลงทุนได้

นอกจากนั้นยังมีการจัดการหรือการจัดการขยะมูลฝอยแบบทางเลือกที่มีการปรับประยุกต์เข้ากับบริบทในเชิงพื้นที่ เป็นต้นว่า 1) การนำขยะไปหมักทำปุ๋ย (Composting method) โดยแยกขยะอันตราย ขยะติดเชื้อออกไปการจัดการเป็นพิเศษเสียก่อน ส่วนขยะพวกสารอินทรีย์ที่ย่อยสลายได้ง่าย เช่น พวกผักผลไม้ที่ไม่ต้องการเมื่อปล่อยทิ้งไว้จะเกิดการเน่าเปื่อย สามารถนำขยะที่ผ่านการย่อยสลายนั้นมาใช้ปรับปรุงคุณภาพดินได้หรือเป็นปุ๋ยธรรมชาติได้ 2) การเผาด้วยความร้อนสูง หรือการจัดการโดยใช้เตาเผา หรือการสร้างโรงงานเผาขยะ (Incineration) ข้อดี คือ ใช้พื้นที่น้อยสามารถนำความร้อนที่เกิดจากการเผาขยะไปใช้ประโยชน์อื่นได้ เช่น ผลิตไฟฟ้า แต่มีข้อเสียคือ ราคาในการก่อสร้างและดำเนินการเผาสูง และอาจก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศ 3) การนำ

ขยะกลับไปใช้ประโยชน์ใหม่ (Re-cycle and Re-use) เนื่องจากขยะบางประเภทสามารถนำกลับไปใช้ประโยชน์ได้ใหม่ เช่น แก้ว กระดาษ พลาสติก ช่วยลดขยะและลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งเป็นการลดต้นทุนการผลิตและเป็นการสงวนทรัพยากรธรรมชาติได้ด้วย และ 4) การนำขยะไปเป็นอาหารสัตว์ (Hog feeding) ขยะจำพวกเศษอาหาร ผัก ผลไม้จากอาคาร บ้านเรือน ร้านอาหาร ภัตตาคาร ตลาดสด นำไปเลี้ยงสัตว์ เช่น หมู วัว เป็ด ไก่ แพะ แกะ ปลา ถือเป็นลดปริมาณขยะลงได้อีกทางหนึ่ง (ณิพัทธ์พงศ์ บุญมาลัย, 2555) และจากแนวคิดในการบริหารจัดการของเสียหรือขยะให้เหลือเป็นศูนย์หรือ Zero waste นั้น เป็นการส่งเสริมการหมุนเวียนทรัพยากรให้กลับมาใช้ใหม่เพื่อเป็นการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด และเป็นการลดปริมาณของเสียที่เกิดขึ้นให้เหลือน้อยลง อีกทั้งเพื่อลดปัญหามลพิษต่าง ๆ จากการจัดการของเสียโดยวิธีการฝังกลบและ/หรือการใช้เตาเผา ทั้งนี้เพราะในปัจจุบันมีข้อจำกัดด้านพื้นที่สำหรับการจัดการของเสียและวิธีการควบคุมมลพิษด้านกลิ่นและไอระเหยที่ต้องมีค่าใช้จ่ายการลงทุนที่ค่อนข้างสูง และเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมตามมาอย่างมหาศาล (สมาคมพัฒนาสิ่งแวดล้อม, 2562) ขณะเดียวกันหลายคนคงจะเคยได้ยินคำว่า 3Rs ที่ประกอบด้วย Reduce (การลดการใช้) Reuse (การใช้ซ้ำ) และ Recycle (การนำกลับมาใช้ใหม่) ซึ่งเป็นวิธีการจัดการขยะที่สามารถทำได้ที่บ้านและชุมชน หลังจากนั้นสิ่งที่เหลือทิ้งเป็นขยะที่เกินกว่าความสามารถและเทคโนโลยีของชุมชนที่จะจัดการได้เองก็ยังสามารถนำมาแปรรูปเพื่อใช้ประโยชน์ในรูปของพลังงาน (Energy Recovery) ก่อนที่จะนำขยะที่ถูกทำให้เหลือน้อยที่สุดไปจัดการอย่างปลอดภัย (Safe Disposal) (มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, 2561)

ขณะเดียวกันจากข้อกำหนดการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ (SDGs) มีแนวทางปฏิบัติที่จะนำไปสู่ความเป็นสังคมคาร์บอนต่ำใน 7 เป้าหมาย ได้แก่ น้ำและสุขาภิบาล (Clean Water and Sanitary) (เป้าหมายที่ 6) พลังงานสะอาด (Affordable and Clean Energy) (เป้าหมายที่ 7) การจ้างงานที่เป็นธรรม (Decent work and Economic Growth) (เป้าหมายที่ 8) อุตสาหกรรม นวัตกรรม และโครงสร้างพื้นฐาน (Industry Innovation and Infrastructure) (เป้าหมายที่ 9) การผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน (Responsible Consumption and Production) (เป้าหมายที่ 12) การรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Action) (เป้าหมายที่ 13) และความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Partnership for the Goal) (เป้าหมายที่ 17) อีกทั้งภาคธุรกิจในสหภาพยุโรป บราซิล อินเดีย จีน ญี่ปุ่น ไต้หวัน รวมถึงประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อย่าง เวียดนามและมาเลเซีย ได้นำแนวคิดธุรกิจคาร์บอนต่ำไปใช้ และระบุตรงกันว่าสามารถทำให้เกิดขึ้นได้จริง และสามารถนำไปสู่ความยั่งยืนได้จริง

สำหรับบริบทประเทศไทยการพัฒนาสู่สังคมคาร์บอนต่ำสามารถดำเนินการได้โดยผสมผสานไปกับหลักการในทางพระพุทธศาสนาและปรับกระบวนการทัศน์ของการพัฒนาเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งนี้มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยในกลุ่มที่ 4 ที่มุ่งเน้นในการพัฒนาปัญญาและคุณธรรมด้วยหลักศาสนา ขอแสดงเจตจำนงและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและเร่งแก้ไขปัญหาระบบทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ปัจจุบัน โดยมุ่งเน้นส่งเสริมให้เกิดการบริโภคอย่างยั่งยืน การอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างเป็นมิตร และการเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ โดยวางเป้าหมายการส่งเสริมและพัฒนาวัดและชุมชนให้มีการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ มีการจัดการดิน น้ำ ป่า พัฒนาระบบนิเวศชุมชน

วัตถุประสงค์ของแผนงาน

1) เพื่อพัฒนารูปแบบ กระบวนการ และกลไกการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยบูรณาการหลักพระพุทธศาสนาเข้ากับวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม เพื่อสร้างสังคมคาร์บอนต่ำและระบบนิเวศที่สมดุล

2) เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของวัด ชุมชน สถาบันการศึกษา หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้คุณค่า ตามแนววิถีพุทธ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมของสังคมไทยให้ยั่งยืน

ขอบเขตการศึกษา

แผนงานวิจัยเรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานวิถีพุทธ มุ่งเน้นการบริโภคอย่างยั่งยืนและการเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ โดยใช้วิทยาศาสตร์ การวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรม กำหนดหัวข้อประเด็นและขอบเขตของแผนงานวิจัย ดังนี้

- 1) การบริหารจัดการขยะและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม
- 2) การพัฒนาทางนิเวศวิทยาผ่านกระบวนการพัฒนาชุมชน/เมืองสีเขียว
- 3) การบริหารจัดการทรัพยากรป่าและทรัพยากรน้ำ
- 4) การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพของทรัพยากรชายฝั่ง

นิยามศัพท์

การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง การวางแผน การใช้ การอนุรักษ์ และการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ดิน น้ำ ป่า และความหลากหลายทางชีวภาพ อย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชนและสิ่งแวดล้อม โดยไม่ทำลายสมดุลของระบบนิเวศ

การจัดการสิ่งแวดล้อม หมายถึง กระบวนการควบคุม ป้องกัน และลดผลกระทบที่เกิดจากกิจกรรมของมนุษย์ต่อสิ่งแวดล้อม โดยใช้หลักการทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ

วิถีพุทธ หมายถึง แนวทางการดำเนินชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนา เช่น ความพอเพียง ความไม่เบียดเบียน และการมีสติรู้เท่าทัน ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดความยั่งยืน

สังคมคาร์บอนต่ำ หมายถึง สังคมที่ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากกิจกรรมการผลิตและการบริโภค โดยส่งเสริมการใช้พลังงานสะอาด การรีไซเคิล และการดำรงชีวิตอย่างประหยัดและรู้คุณค่าต่อทรัพยากรธรรมชาติ

การบริโภคอย่างยั่งยืน หมายถึง การใช้สินค้าและบริการอย่างมีความรับผิดชอบ คำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม และทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและลดการสร้างของเสียในกระบวนการบริโภค

แผนงานที่ 4 การส่งเสริมสุขภาพและผู้สูงอายุวิถีพุทธ

จำนวนโครงการภายใต้แผนงาน 12 โครงการ

ที่มาและความสำคัญ/หลักการและเหตุผล

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้วิเคราะห์สถานการณ์และแนวโน้มของโครงสร้างประชากรไทยไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560–2565 ว่ามีกลุ่มผู้สูงอายุมีปัญหาทางสุขภาพและมีแนวโน้มอยู่คนเดียวมากขึ้น ผู้สูงอายุที่มีอายุ 70 ปีขึ้นไปมีจำนวนทั้งสิ้น 4.6 ล้านคนหรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 42.9. ของประชากรผู้สูงอายุทั้งหมด และคาดการณ์ว่าจะเพิ่มขึ้นเป็น 5.6 ล้านคนในปี 2565 ซึ่งผู้สูงอายุกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นวัยพึ่งพิงทั้งในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ โดยผู้สูงอายุวัย 75 ปีขึ้นไป จะมีสถานะติดเตียงเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 2.6 จากช่วงอายุ 60–64 ปีที่มีเพียงร้อยละ 0.9 ส่งผลต่อภาระค่าใช้จ่ายในการดูแลที่เพิ่มสูงขึ้น ทั้งนี้มีการคาดการณ์ว่าค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพของผู้สูงอายุจะเพิ่มจาก 63,565.13 ล้านบาทในปี 2553 เป็น 228,482.21 ล้านบาทในปี 2565 ขณะเดียวกันผู้สูงอายุอาศัยอยู่ตามลำพังคนเดียวจะมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 3.6 ในปี 2537 เป็นร้อยละ 8.7 ของผู้สูงอายุทั้งหมดในปี 2557 โดยส่วนใหญ่มักมีปัญหาด้านสุขภาพทั้งทางจิตและทางกายรวมทั้งขาดผู้ดูแล สำหรับผู้สูงอายุวัยต้นอายุ 60 – 69 ปีที่มีสถานะทางสุขภาพดีมีกว่าร้อยละ 59.9 ซึ่งเป็นช่วงวัยที่ยังสามารถทำงานได้ แต่สัดส่วนของการทำงานยังไม่สูงมากนัก โดยปี 2557 ผู้สูงอายุวัย 60 – 64 ปี มีงานทำร้อยละ 59.2 และกลุ่มวัย 65 – 69 ปี ร้อยละ 45.6 ของประชากรในวัยเดียวกัน ยิ่งจะส่งผลต่อรายได้และเงินออมเมื่อเข้าสู่บั้นปลายชีวิตของผู้สูงอายุ นอกจากนี้ด้านปัจจัยที่อยู่อาศัยและระบบบริการสาธารณสุขยังไม่ตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ สะท้อนได้จากผู้สูงอายุเพียงร้อยละ 7.2 ที่พึงพอใจในบริการสาธารณสุขทุกระบบและสถานที่สาธารณสุขส่วนใหญ่ไม่มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ ได้แก่ ทางลาด บันไดมีราวจับ ห้องสุขาที่ใช้งานได้ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ 12 : 2559)

ในปี 2562 มีผู้สูงอายุที่ตกอยู่ในความยากจนเป็นสัดส่วนร้อยละ 7.2 ซึ่งผู้สูงอายุคนใดที่ไม่มีรายได้หรือหลักประกันในรูปแบบอื่นรองรับ จะมีเพียงเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเดือนละ 600-1,000 บาท เพื่อใช้สำหรับการดำรงชีพ ขณะเดียวกันยังมีผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงอีกจำนวนหนึ่งที่ยังไม่ได้รับการดูแลที่เหมาะสม โดย ณ เดือนกรกฎาคม 2564 มีผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงซึ่งสามารถเข้าถึงบริการดูแลระยะยาวด้านสาธารณสุขในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติเพียงร้อยละ 52.967 ขณะที่สภาพแวดล้อมในการอยู่อาศัยถือเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่ส่งผลต่อสวัสดิภาพของผู้สูงอายุ เนื่องจากความไม่พร้อมในสถานที่อาจก่อให้เกิดอันตรายจนนำไปสู่ภาวะพึ่งพิงได้ นอกจากนี้ความเพียงพอและครอบคลุมในแต่ละช่วงวัยแล้ว ความคุ้มครองทางสังคมของไทยยังขาดการพัฒนาเชิงระบบ เนื่องจากการจัดความคุ้มครองทางสังคมดำเนินงานโดยหลายหน่วยงานและมีการดำเนินงานแบบแยกส่วน ขาดการบูรณาการตั้งแต่ระดับนโยบาย ระดับปฏิบัติ จนถึงระดับฐานข้อมูล ส่งผลให้ระดับสิทธิประโยชน์สำหรับผู้สูงวัยยังไม่ครบถ้วนหรือเพียงพอในบางกลุ่มเป้าหมาย อีกทั้งยังขาดการติดตามประเมินผลซึ่งอาจทำให้เกิดการสูญเสียงบประมาณไปกับโครงการที่มีผลกระทบต่ำ จนส่งผลต่อความยั่งยืนทางการคลัง นอกจากนี้ยังขาดการเตรียมความพร้อมระบบการให้ความช่วยเหลือในภาวะวิกฤต ส่งผลให้การช่วยเหลือล่าช้า ไม่ตรงกลุ่มเป้าหมาย และไม่มีประสิทธิภาพ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ 13 : 2564)

ในเรื่องนี้แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545– 2565) ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 1 พ.ศ.2552 ได้วางวิสัยทัศน์ของแผนไว้ว่า “ผู้สูงวัยเป็นหลักชัยของสังคม” โดยมีเป้าประสงค์ที่จะเห็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี คือ มีสุขภาพที่ดีทั้งกายและจิต ครอบครัวยุติสุข สังคมเอื้ออาทร อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม ปลอดภัย มีหลักประกันที่มั่นคง ได้รับสวัสดิการและการบริการที่เหมาะสม อยู่อย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี พึ่งตนเองได้ เป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจและมีส่วนร่วมในครอบครัว ชุมชนและสังคม มีโอกาสเข้าถึงข้อมูลและข่าวสารอย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกันใน

ส่วนของสภาพปฏิรูปแห่งชาติ (สปช.) ได้กำหนดให้เรื่องการปฏิรูประบบเพื่อรองรับสังคมสูงวัยเป็นวาระการปฏิรูปสำคัญเรื่องหนึ่ง โดยกำหนดหลักการในการปฏิรูประบบรองรับสังคมสูงวัย ไว้ 5 ประการ คือ 1) ผู้สูงอายุเป็นพลังในการขับเคลื่อนสังคม การปฏิรูปต้องไม่สร้างระบบที่จะทำให้ผู้สูงอายุต้องกลายเป็นภาระของสังคม 2) สร้างสังคมและสภาพแวดล้อมที่บุคคลทุกช่วงวัยและทุกกลุ่มประชากรสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างปลอดภัยและมีความสุข 3) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของจิตพลัง “ท้องถิ่นท้องที่ องค์กรชุมชน และหน่วยงานรัฐในชุมชน” โดยเน้นการบริหารจัดการตนเอง โดยไม่ต้องรอการดำเนินงานของภาครัฐที่ไม่มีความยืดหยุ่น 4) การดูแลผู้สูงอายุ ให้เน้น “การสร้างนำซ่อม” และการประคับประคองให้ผู้สูงอายุอยู่ในสภาพที่สามารถดูแลตนเองให้นานที่สุดมากกว่าการให้อยู่ในสถานพยาบาล โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน และ 5) เตรียมความพร้อมในระบบเศรษฐกิจสังคม และบริการสุขภาพให้สอดคล้องกับโครงสร้างประชากรของไทยที่เปลี่ยนแปลงไปเตรียมความพร้อม โดยได้เสนอแผนปฏิรูปไว้ 4 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านสุขภาพ และด้านสังคมตามลำดับ ซึ่งในเรื่องนี้ Kane, R.A. ได้เสนอเป้าหมายการดูแลคนกลุ่มนี้ควรประกอบด้วย 1) สุขภาพดีขึ้นหรือไม่แย่ง (Improve or maintain health) 2) อาการปวดหายไปและรู้สึกดีขึ้น (Promote comfort and freedom from pain) 3) สมรรถนะร่างกายดีขึ้นหรือชะลอการถดถอย (Improve or slow deterioration of functional ability) 4) ความรู้และทักษะดูแลตนเองดีขึ้น (Improve consumer knowledge and self-care abilities) 5) ได้รับการดูแลช่วยเหลือตามความจำเป็น (Meet needs for care and assistance) 6) สุขภาพจิตดีขึ้นไม่ซึมเศร้า (Enhanced psychological well-being) 7) สถานภาพทางสังคมดีขึ้น (Enhanced social well-being) มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมมีบทบาทในครอบครัวชุมชนมีงานอดิเรกมีอาชีพและปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น 8) อยู่อย่างมีความหวังและความหมาย (Promote meaningful lives) 9) ช่วยเหลือตนเองให้ได้มากที่สุดและมีอิสระในการตัดสินใจที่จะเลือก (Maximizing consumer independence and autonomy) และ 10) สามารถอาศัยอยู่ในบ้านตนเอง (Allow the consumer to be at home)(วรวรรณ ชาญด้วยวิทย์ และ ยศ วัชรระคุปต์, 2560)

ในการแก้ไขปัญหาข้างต้น รัฐบาลได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) เป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศในระยะยาวเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้มีเสถียรภาพอย่างยั่งยืน ตามแนวทางที่กำหนดในยุทธศาสตร์ชาตินั้น จำเป็นต้องอาศัยความรู้และความก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัยและนวัตกรรม รวมถึงการพัฒนากำลังคนที่เหมาะสม เพื่อเป็นกลไกสำคัญในการนำพาประเทศให้หลุดพ้นจากกับดักประเทศรายได้ปานกลาง ทั้งนี้ยุทธศาสตร์ชาติได้ระบุว่าการพัฒนาที่เน้นปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (Innovation-driven Economy) รวมถึงการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่ก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัย ตลอดจนรองรับผลกระทบจากพลวัตของกระบวนการโลกาภิวัตน์ การย้ายชั่วคราวจากเศรษฐกิจและภูมิรัฐศาสตร์ใหม่ ตลอดจนผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่คาดว่าจะมีความรุนแรงมากขึ้น รวมถึงการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผัน (Disruption) จากการพัฒนาอย่างก้าวกระโดดทางเทคโนโลยีและนวัตกรรม (ยุทธศาสตร์ชาติ 20 : 2560) ขณะเดียวกันจากนโยบายและยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2563–2570 ถือเป็นกรอบและแนวทางในการพัฒนาระบบอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของประเทศ ก่อให้เกิดความสอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อก่อให้เกิดพลังในการขับเคลื่อนประเทศ ที่สอดคล้องกับทิศทางของยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท นโยบายของรัฐบาล โดยมีวิสัยทัศน์ที่จะ “เตรียมคนไทยแห่งศตวรรษที่ 21 พัฒนาเศรษฐกิจที่กระจายโอกาสอย่างทั่วถึง มีสังคมที่ทันสมัยและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน โดยสร้างความเข้มแข็งทางนวัตกรรมระดับแนวหน้าในสากล นำพาประเทศไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว” และมีเป้าประสงค์ของการพัฒนาใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาคนและสถาบันความรู้ 2) การวิจัยและสร้างนวัตกรรม

เพื่อตอบโจทย์ท้าทายของสังคม 3) การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขัน และ 4) การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่และการลดความเหลื่อมล้ำ

ในส่วนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยนั้น ได้กำหนดวิสัยทัศน์ที่จะก้าวสู่ “มหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาระดับโลก” หนึ่งในพันธกิจสำคัญ คือ ด้านวิจัยและพัฒนา โดยจะส่งเสริมให้มีการวิจัยและค้นคว้าเพื่อสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมควบคู่ไปกับกระบวนการเรียนการสอน เน้นการพัฒนาองค์ความรู้ในพระไตรปิฎก โดยวิธีสหวิทยาการแล้วนำองค์ความรู้ที่ค้นพบมาประยุกต์ใช้แก้ปัญหา ศีลธรรม และจริยธรรมของสังคม รวมทั้งพัฒนาคุณภาพงานวิชาการด้านพระพุทธศาสนาโดยความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียงทั้งภายในประเทศและต่างประเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพนักวิจัยและงานวิจัยให้มีคุณภาพและความเป็นสากลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันยังมีการส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการวิชาการแก่สังคมด้วยการปรับปรุงกิจกรรมต่าง ๆ ให้ประสานสอดคล้อง เอื้อต่อการส่งเสริมสนับสนุนกิจการคณะสงฆ์ สร้างความรู้ความเข้าใจหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาสร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรมแก่ประชาชน แม้กระทั่งในกลุ่มสังคมผู้สูงอายุ โดยมีการขับเคลื่อนพัฒนาผ่านสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ นักวิจัยในสังกัด และภาคีเครือข่าย โดยมีเป้าประสงค์จะประยุกต์องค์ความรู้ในทางพระพุทธศาสนาไปสู่การพัฒนาจิตใจและสังคมและรองรับกับการพัฒนาสังคมผู้สูงอายุที่จะมีขึ้นในทุกภูมิภาค

วัตถุประสงค์ของแผนงาน

- 1) เพื่อพัฒนารูปแบบ กระบวนการ และกลไกการส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธสำหรับผู้สูงอายุและกลุ่มเปราะบาง โดยครอบคลุมมิติ กาย-ใจ-ปัญญา การป้องกันและควบคุมโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง สุขภาพจิต นวัตกรรม/เทคโนโลยีช่วยเหลือ การแพทย์แผนไทยวิถีพุทธ การพัฒนาผู้ดูแลภาวะพึ่งพิง และการยกระดับเครือข่ายโรงเรียนผู้สูงอายุให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้
- 2) เพื่อเสริมสร้างศักยภาพครอบครัว ชุมชน วัด และหน่วยงานภาคีให้ร่วมขับเคลื่อนคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอย่างยั่งยืน โดยยึดหลักพุทธธรรมและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งลดความเหลื่อมล้ำ เพิ่มการเข้าถึงบริการสุขภาพ สร้างพื้นที่กิจกรรมสุขภาพ และสนับสนุนการพึ่งตนเองของผู้สูงอายุในเมืองและชนบท

ขอบเขตการศึกษา

แผนงานวิจัย “การส่งเสริมสุขภาพและผู้สูงอายุวิถีพุทธ” มีหัวข้อ ประเด็นและขอบเขตของแผนงาน ดังนี้

1. การพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการวิถีพุทธในสังคมไทย
2. การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธเพื่อป้องกันโรคซึมเศร้าของกลุ่มเปราะบาง
3. การพัฒนาต้นแบบนวัตกรรมอุปกรณ์ช่วยเดินจงกรมวิปัสสนาอัจฉริยะสำหรับผู้สูงอายุ
4. พุทธนวัตกรรม : การพัฒนารูปแบบการสร้างเสริมสุขภาพวิถีพุทธเพื่อป้องกันและควบคุมโรคไม่ติดต่อเรื้อรังของชมรมผู้สูงอายุ
5. การพัฒนากระบวนการทางสังคมและเทคโนโลยีเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางใจสำหรับผู้สูงอายุ
6. การพัฒนาศักยภาพผู้ดูแลผู้สูงอายุภาวะพึ่งพิงและผู้ป่วยติดเตียงด้วยการแพทย์แผนไทยวิถีพุทธ
7. การพัฒนาศักยภาพเครือข่ายโรงเรียนผู้สูงอายุจังหวัดพะเยาให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านสุขภาพวิถีพุทธ
8. การส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมาชิกสุขภาพจังหวัด
9. การพัฒนารูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิตผู้สูงอายุวิถีพุทธ
10. การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตวิถีพุทธของผู้สูงอายุในภาคชนบทการเกษตรให้สามารถพึ่งพาตนเอง

นิยามศัพท์

สุขภาพวิถีพุทธ หมายถึง แนวทางการสร้างเสริมสุขภาพที่บูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น สติ สมาธิ และมรรคมีองค์ 8 เข้ากับการดำเนินชีวิต การดูแลกายใจ และความสัมพันธ์ทางสังคม เพื่อความสมดุล ความสงบเย็น และความไม่เบียดเบียนต่อทั้งตนเองและผู้อื่น

ผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ตามนิยามของพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 และใช้เป็นเกณฑ์อ้างอิงในการศึกษาวิจัยทางสังคมและสาธารณสุข

กลุ่มเปราะบาง หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มประชาชนที่มีความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพ เศรษฐกิจ หรือสังคม สูง เช่น ผู้สูงอายุที่อยู่ลำพัง ผู้พิการ ผู้ป่วยติดบ้าน-ติดเตียง ผู้ยากไร้ หรือผู้ขาดผู้ดูแลที่เพียงพอ

สุขภาพองค์รวม หมายถึง ภาวะสมดุลของชีวิตทั้งด้านกาย ใจ ปัญญา และสังคม โดยมีคุณลักษณะของการมีสุขภาพดี ความคิดดี การดำเนินชีวิตอย่างมีความหมาย และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติ

ผู้ดูแลภาวะพึ่งพิง หมายถึง บุคคลในครอบครัว อาสาสมัคร หรือเจ้าหน้าที่ผู้ให้การดูแลผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตนเองได้จำกัด หรืออยู่ในภาวะติดบ้าน-ติดเตียง ครอบคลุมทั้งการดูแลด้านกาย จิตใจ และสังคม

โรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) หมายถึง กลุ่มโรคที่มีได้เกิดจากการติดเชื้อแต่เกิดจากพฤติกรรมและวิถีชีวิต เช่น โรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ มะเร็ง และโรคทางระบบทางเดินหายใจเรื้อรัง

โรงเรียนผู้สูงอายุ หมายถึง รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุในระดับชุมชนหรือท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมทักษะด้านสุขภาพ กาย ใจ สังคม เศรษฐกิจดิจิทัล และการดำรงชีวิตอย่างพึ่งพาตนเอง

พุทธนวัตกรรม หมายถึง นวัตกรรมด้านสุขภาพ การศึกษา หรือสังคม ที่ออกแบบและดำเนินการบนพื้นฐานของหลักพระพุทธศาสนา มุ่งเน้นความพอประมาณ เหตุผล การมีสติรู้เท่าทัน และคุณธรรมเป็นเครื่องกำกับ

แผนงานที่ 5 การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในสังคมใหม่

จำนวนโครงการภายใต้แผนงาน 16 โครงการ

ที่มาและความสำคัญ/หลักการและเหตุผล

ในยุคแห่งข้อมูลข่าวสารการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านแพลตฟอร์มต่างๆ เริ่มมีบทบาทที่สำคัญมากขึ้น ดังนั้น การเรียนรู้ในปัจจุบันควรมีกระบวนการสร้างสรรค์ประสบการณ์และทักษะของผู้เรียนให้รู้จักนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ มาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง

อย่างไรก็ตามการศึกษาที่แท้จริงนั้น ไม่ใช่การศึกษาจากเอกสารตำราหรือออนไลน์เพียงอย่างเดียว แต่ การศึกษาที่แท้จริงคือ เป็นการศึกษาที่เกิดจากประสบการณ์จริงของชีวิต ดังที่ปรากฏใน พระราชบัญญัติว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 ที่ว่า การศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้คู่คุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับ ผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

พระพุทธศาสนากำหนดความสำคัญของการศึกษาเพื่อยกระดับและพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ ให้เจริญงอกงามขึ้น รู้จักสร้างความสัมพันธ์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน นอกจากนี้ ยังสอนในเรื่องของการพัฒนาจิตใจ ให้มีความเข้มแข็ง รู้จักยับยั้งชั่งใจไม่ให้ตกอยู่ในอำนาจของกิเลส และให้เข้าถึงความจริงของ ชีวิตและการเปลี่ยนแปลงของโลก ด้วยการพัฒนาปัญญาให้เกิดความรอบรู้ ความรู้ทั่ว ความเข้าใจ ความรู้ซึ่ง ในสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผล โดยเฉพาะสถานการณ์ที่โลกต้องประสบกับวิกฤติต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของผู้คน จนนำไปสู่วิถีชีวิตในรูปแบบสังคมใหม่ หลักการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ จะยังคงเป็นเครื่องมือสำคัญประการหนึ่งที่จะสร้างสรรค์ภูมิคุ้มกันทางจิตใจให้สามารถฝ่าฟันวิกฤติต่างๆ ที่เกิดขึ้น และสามารถปรับตัวให้อยู่รอดอย่างมีความสุขในสังคมวิถีใหม่ (New Normal)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้กำหนดยุทธศาสตร์การวิจัยที่เน้นการพัฒนาองค์ความรู้และผลงานวิจัยเชิงพุทธบูรณาการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าประสงค์ เพื่อการพัฒนาองค์ความรู้ รูปแบบและกระบวนการวิจัย ผลงานวิจัยเชิงพุทธบูรณาการ โดยมุ่งไปสู่ความเป็นเลิศ ทางการวิจัยตามหลักพระพุทธศาสนา ส่งเสริมและพัฒนาการวิจัยของมหาวิทยาลัยที่เป็นระบบและได้มาตรฐานการวิจัย รวมทั้งส่งเสริมการ สร้างสรรค์ องค์ความรู้ ผลงานวิจัยเชิงบูรณาการ การสร้างนวัตกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม โดยมีกลยุทธ์ ดังนี้

1. พัฒนาองค์ความรู้ ผลงานวิจัย และงานสร้างสรรค์ทางพระพุทธศาสนาเชิงบูรณาการที่ครอบคลุมทุกกลุ่มความรู้และ ศาสตร์สมัยใหม่
2. พัฒนานวัตกรรมและผลงานสร้างสรรค์ที่เป็นองค์ความรู้เพื่อต่อทางเศรษฐกิจ นวัตกรรมทางสังคมที่สามารถ สร้างสรรค์สังคมอุดมปัญญา
3. ส่งเสริมและพัฒนาการวิจัยเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางพระพุทธศาสนา ภูมิปัญญาท้องถิ่น การทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรม กิจกรรมคณะสงฆ์ และการพัฒนาสังคมตามแนวพุทธ
4. ส่งเสริม อนุรักษ์และพัฒนาการวิจัยเพื่อเพิ่มคุณค่าทางพระพุทธศาสนาคุณธรรมจริยธรรม ศิลปวัฒนธรรม และเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย
5. การส่งเสริมการวิจัย การเรียนรู้ และการดำรงวิถีชีวิตตามวิถีพุทธ

แผนงานวิจัย “การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในสังคมใหม่” เน้นสร้างผลงานวิจัยเพื่อแสวงหารูปแบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวมและมีคุณภาพ ทั้งด้านสติปัญญาหรือ พุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ด้าน การปฏิบัติหรือทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) และด้านจิตใจ หรือจิตพิสัย (Affective Domain) เพื่อให้ผู้เรียนเป็นทั้งคนเก่ง คนดี และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขอย่างแท้จริง ภายใต้สังคมสมัยใหม่สอดคล้องกับกลยุทธ์งานวิจัยของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในข้อ 5 เบื้องต้น ที่ให้ความสำคัญกับการ

ส่งเสริมการวิจัย การเรียนรู้ และการดำรงชีวิตตามวิถีพุทธ ซึ่งจะเป็นกระบวนการหล่อหลอมคุณธรรมจริยธรรมทางพระพุทธศาสนาให้เป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตของคนไทย ภายใต้แนวคิดที่มนุษย์สามารถเป็นผู้ประเสริฐหรือฝึกได้

วัตถุประสงค์ของแผนงาน

1) เพื่อพัฒนารูปแบบ กระบวนการ และนวัตกรรมการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการที่สอดคล้องกับสังคมยุคใหม่ โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและศาสตร์สมัยใหม่ผสมผสานกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะรอบด้านทั้งกาย ใจ และปัญญา

2) เพื่อส่งเสริมการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้เชิงพุทธในสังคมใหม่ โดยบูรณาการความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา ชุมชน ศาสนา และภาคีเครือข่าย เพื่อยกระดับคุณธรรม จริยธรรม และภูมิคุ้มกันทางปัญญาของประชาชนในทุกช่วงวัย

ขอบเขตการศึกษา

- การพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาวิถีพุทธ การบริหารสถานศึกษาบูรณาการศาสตร์ยุค Disruption และยุทธศาสตร์การสร้างศูนย์วิจัยต้นแบบของมหาวิทยาลัย

- นวัตกรรมการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้ Creative and Innovative Learning รวมถึงกระบวนการคิดวิเคราะห์แบบพุทธปัญญา

- การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม รวมถึงการบูรณาการทุนทางวัฒนธรรมสู่การยกระดับเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรม

- การสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจของครอบครัวไทย การสื่อสารที่เสริมสร้างพลังชีวิต การเยียวยาจิตใจเชิงพุทธอย่างสร้างสรรค์ รวมถึงการพัฒนาศักยภาพกลุ่มเปราะบางทางการเคลื่อนไหวต่อการเสริมสร้างสุขภาวะทางจิตปัญญา

- การพัฒนาเยาวชนไทยสู่ความเป็นพลเมืองดิจิทัล การพัฒนาผู้เรียนตามวัยแบบบ้านเรียน และการพัฒนาเยาวชนนอกระบบการศึกษา

- การสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมเพื่อพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน รวมถึงการจัดการเกษตรภายใต้ชีวิตวิถีใหม่

- การพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ การพัฒนาศักยภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน รวมถึงนวัตกรรมการสอนพระพุทธศาสนาเพื่อผู้พิการทางการได้ยิน

- บทบาทพระธรรมทูตในต่างประเทศเพื่อการพัฒนากำลังคน การเรียนรู้ โลกทัศน์ และการใช้ชีวิตร่วมกันของสังคมต่างวัย

นิยามศัพท์

การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ผสมผสานหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ากับศาสตร์สมัยใหม่ เพื่อพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านพุทธิพิสัย (ความรู้และปัญญา) จิตพิสัย (คุณธรรมและเจตคติ) และทักษะพิสัย (การปฏิบัติและการใช้เทคโนโลยี) อย่างสมดุลและยั่งยืน

สังคมใหม่ (New Normal Society) หมายถึง สังคมที่เปลี่ยนแปลงจากวิถีเดิมภายใต้ผลของเทคโนโลยีโลกาภิวัตน์ และวิกฤติระดับโลก เช่น โรคระบาดหรือการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ ซึ่งทำให้เกิดรูปแบบชีวิต การเรียนรู้ และการทำงานแบบใหม่ที่ต้องอาศัยทักษะดิจิทัล การปรับตัว และการเรียนรู้ตลอดชีวิต

พุทธบูรณาการ หมายถึง การประยุกต์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น อริยสัจ 4 มรรคมีองค์ 8 ไตรสิกขา หรือหลักอทิปปัจจยตา ร่วมกับความรู้จากศาสตร์สมัยใหม่ เพื่อสร้างแนวทางการแก้ปัญหาและพัฒนาชีวิตอย่างมีเหตุผลและมีคุณธรรม

นวัตกรรมการเรียนรู้ หมายถึง วิธีการหรือเครื่องมือใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนการสอน ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม คิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง และสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้กับการดำเนินชีวิตจริง

พุทธนวัตกรรมทางการศึกษา หมายถึง นวัตกรรมด้านการเรียนรู้ การสอน หรือการพัฒนาผู้เรียนที่มีรากฐานจากหลักธรรมในพระพุทธศาสนา โดยมุ่งสร้างคนเก่ง คนดี และคนมีความสุข เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมใหม่

ภูมิคุ้มกันทางปัญญา หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการใช้สติและปัญญาพิจารณาไตร่ตรอง ข่าวสาร ความคิด และสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล ไม่ถูกครอบงำโดยอารมณ์หรือสื่อ จนสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคงทางจิตใจ

ระบบนิเวศการเรียนรู้ (Learning Ecosystem) หมายถึง โครงสร้างและกระบวนการเชื่อมโยงระหว่างสถานศึกษา ชุมชน ศาสนา สื่อ เทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างต่อเนื่องและมีคุณธรรม

แผนงานที่ 6 องค์ความรู้และวิถีปฏิบัติทางด้านพระพุทธศาสนา จำนวนโครงการภายใต้แผนงาน 17 โครงการ ที่มาและความสำคัญ/หลักการและเหตุผล

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนา กำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขในกระแสการเปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศ เพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลก ภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัตประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาค และของโลก ควบคู่กับการธำรงรักษาอัตลักษณ์ ของประเทศในส่วนของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา การพัฒนาศักยภาพและขีด ความสามารถของคนไทยให้มีทักษะ ความรู้ความสามารถ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด งานและการพัฒนาประเทศ ภายใต้แรงกดดันภายนอกจากกระแสโลกาภิวัตน์ และแรงกดดันภายในประเทศที่เป็น ปัญหาวิกฤตที่ประเทศต้องเผชิญ เพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรม จริยธรรม และ ประเทศสามารถก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว รองรับการเปลี่ยนแปลงของ โลกทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ระบบเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศไทย ประกอบด้วย ความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารแบบก้าว กระโดดที่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาค และของโลก การปฏิวัติดิจิทัล (Digital Revolution) ต่อการเปลี่ยนแปลงสู่การปฏิวัติอุตสาหกรรม 4.0 (The Fourth Industrial Revolution) การ พัฒนาอย่างก้าวกระโดดของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ส่งผลให้ประเทศต่าง ๆ ในโลกต้องเผชิญกับ ระบบเศรษฐกิจโลกที่มีการแข่งขันอย่างเสรีและไร้พรมแดนอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ความท้าทายใหม่ในกระแส โลกาภิวัตน์รอบใหม่ของโลกคือ การก้าวเข้าสู่ยุคอินเทอร์เน็ตในทุกสิ่ง (Internet of things) ซึ่งอุปกรณ์ต่าง ๆ มี โปรแกรมใช้ร่วมกับคอมพิวเตอร์ รวมถึงโทรศัพท์เคลื่อนที่ ซึ่งมนุษย์สามารถพกพาติดตัวไปด้วยตลอดเวลา ส่งผล ให้ปริมาณการใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็วเห็นได้จากจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 50 ของประเทศในแถบเอเชีย การปรับเปลี่ยนเศรษฐกิจและสังคมให้พร้อมรองรับประเทศไทยยุค 4.0 ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) ประเทศไทยได้มีการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579)[1] เพื่อให้การพัฒนาประเทศมีความต่อเนื่องและมีแนวทางที่ชัดเจน โดยกำหนดวิสัยทัศน์ “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยมีเป้าหมายให้ ประเทศไทยเข้าสู่การเป็นประเทศที่มีรายได้สูงภายในปี 2579 ภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมไทยที่มีการพัฒนา อย่างมั่นคงและยั่งยืน มีความเป็นธรรมในสังคม ประเทศไทยมีบทบาทสำคัญในภูมิภาคและโลก ระบบเศรษฐกิจ ดิจิทัลเข้มแข็งและเติบโตอย่างมีคุณภาพ เศรษฐกิจและสังคมพัฒนาอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ระบบการบริหาร ภาครัฐมีประสิทธิภาพ ทันสมัย รับผิดชอบ โปร่งใส ตรวจสอบได้ และประชาชนมีส่วนร่วม คนไทยในอนาคตจึง ต้องมีศักยภาพและร่วมกันพัฒนาประเทศ สามารถปรับตัวรองรับบริบทการพัฒนาในอนาคต มีทักษะในการ วิเคราะห์อย่างมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงภายใต้สังคมแห่งการเรียนรู้ที่คนไทยสามารถเรียนรู้ได้อย่าง ต่อเนื่องตลอดชีวิต

พระพุทธศาสนากำหนดความสำคัญของการศึกษาเพื่อยกระดับและพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ ให้เจริญ งอกงามขึ้น รู้จากสร้างความสัมพันธ์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน นอกจากนี้ ยังสอนในเรื่องของการพัฒนาจิตใจ ให้มีความเข้มแข็ง รู้จักยับยั้งชั่งใจไม่ให้ตกอยู่ในอำนาจของกิเลส และให้เข้าถึงความจริงของ ชีวิตและการเปลี่ยนแปลงของโลก ด้วยการพัฒนาปัญญาให้เกิดความรอบรู้ ความรู้ทั่ว

ความเข้าใจ ความรู้ซึ่ง ในสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผล โดยเฉพาะสถานการณ์ที่โลกต้องประสบกับวิกฤติต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของผู้คน จนนำไปสู่วิถีชีวิตในรูปแบบสังคมใหม่ หลักการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการจะยังคงเป็นเครื่องมือสำคัญประการหนึ่งที่จะสร้างสรรค์ภูมิคุ้มกันทางจิตใจให้สามารถฝ่าฝืนวิกฤติต่างๆที่เกิดขึ้น และสามารถปรับตัวให้อยู่รอดอย่างมีความสุขในสังคมวิถีใหม่ (New Normal)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้กำหนดยุทธศาสตร์การวิจัยที่เน้นการพัฒนาองค์ความรู้และผลงานวิจัยเชิงพุทธบูรณาการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าประสงค์ เพื่อการพัฒนาองค์ความรู้ รูปแบบและกระบวนการวิจัย ผลงานวิจัยเชิงพุทธบูรณาการ โดยมุ่งไปสู่ความเป็นเลิศ ทางการวิจัยตามหลักพระพุทธศาสนา ส่งเสริมและพัฒนาการวิจัยของมหาวิทยาลัยที่เป็นระบบและได้มาตรฐานการวิจัย รวมทั้งส่งเสริมการ สร้างสรรค์ องค์ความรู้ ผลงานวิจัยเชิงบูรณาการ การสร้างนวัตกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม โดยมีกลยุทธ์ ดังนี้

1. พัฒนาองค์ความรู้ ผลงานวิจัย และงานสร้างสรรค์ทางพระพุทธศาสนาเชิงบูรณาการที่ครอบคลุมทุกกลุ่มความรู้และ ศาสตร์สมัยใหม่
2. พัฒนานวัตกรรมและผลงานสร้างสรรค์ที่เป็นองค์ความรู้เพื่อต่อทางเศรษฐกิจ นวัตกรรมทางสังคมที่สามารถ สร้างสรรค์สังคมอุดมปัญญา
3. ส่งเสริมและพัฒนาการวิจัยเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางพระพุทธศาสนา ภูมิปัญญาท้องถิ่น การทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรม กิจกรรมคณะสงฆ์ และการพัฒนาสังคมตามแนวพุทธ
4. ส่งเสริม อนุรักษ์ และพัฒนาการวิจัยเพื่อเพิ่มคุณค่าทางพระพุทธศาสนาคุณธรรมจริยธรรม ศิลปวัฒนธรรม และเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย
5. การส่งเสริมการวิจัย การเรียนรู้ และการดำรงวิถีชีวิตตามวิถีพุทธ

แผนงานวิจัย “องค์ความรู้และวิถีปฏิบัติทางด้านพระพุทธศาสนา” เน้นสร้างผลงานวิจัยเพื่อแสวงหารูปแบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวมและมีคุณภาพ ทั้งด้านสติปัญญาหรือ พุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ด้านการปฏิบัติหรือทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) และด้านจิตใจ หรือจิตพิสัย (Affective Domain) เพื่อให้ผู้เรียนเป็นทั้งคนเก่ง คนดี และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขอย่างแท้จริง ภายใต้สังคมสมัยใหม่สอดคล้องกับกลยุทธ์งานวิจัยของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในข้อ 5 เบื้องต้น ที่ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการวิจัย การเรียนรู้ และการดำรงชีวิตตามวิถีพุทธ ซึ่งจะเป็นกระบวนการหล่อหลอมคุณธรรมจริยธรรมทางพระพุทธศาสนาให้เป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตของคนไทย ภายใต้แนวคิดที่มนุษย์สามารถเป็นผู้ประเสริฐหรือฝึกได้

วัตถุประสงค์ของแผนงาน

- 1) เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ รูปแบบ และกระบวนการปฏิบัติทางพระพุทธศาสนาให้สอดคล้องกับสังคมยุคดิจิทัล โดยบูรณาการหลักธรรมเข้ากับเทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสาร และนวัตกรรม เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของพระสงฆ์ นักวิชาการ และประชาชนในการเผยแผ่และเรียนรู้พระพุทธศาสนาอย่างมีประสิทธิภาพ
- 2) เพื่อส่งเสริมการสืบทอด รักษา และประยุกต์ใช้หลักธรรมและวิถีปฏิบัติทางพระพุทธศาสนาในการพัฒนาจิตใจ คุณธรรม และสังคม ให้เกิดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ

ขอบเขตการศึกษา

แผนงานวิจัย “องค์ความรู้และวิถีปฏิบัติทางด้านพระพุทธศาสนา” มีหัวข้อ ประเด็นและขอบเขตของแผนงาน ดังนี้

1. การพัฒนาสื่อสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้วิถีพุทธในสังคมออนไลน์

2. การพัฒนาเทคนิคและนวัตกรรมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตไทยในต่างประเทศใน
3. รูปแบบการเผยแผ่ผ่านสังคมดิจิทัลออนไลน์
4. การปฏิบัติกัมมัฏฐานตามแนวสติปัฏฐาน 4
5. การพัฒนาหลักเกณฑ์ทางจริยศาสตร์บนฐานคิดทางพระพุทธศาสนาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
6. รูปแบบการเผยแผ่องค์ความรู้และวิถีปฏิบัติแห่งความเป็นธรรมที่ปรากฏในเรื่องทศชาติชาดกผ่านระบบดิจิทัลออนไลน์
7. การพัฒนาทักษะที่จำเป็นแห่งอนาคตของพระสงฆ์เพื่อบูรณาการการเรียนรู้และการพัฒนาสังคมวิถีพุทธ
8. การพัฒนารูปแบบกิจกรรม อัตลักษณ์และการจัดเทศกาลการท่องเที่ยววิถีพุทธในจังหวัดพิษณุโลก
9. การพัฒนาระบบสารสนเทศและการอนุรักษ์คัมภีร์โบราณล้านนาด้วยระบบดิจิทัล
10. บูรณาการวิปัสสนากรรมฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในศตวรรษที่ 21
11. รูปแบบการขับเคลื่อนจังหวัดให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน
12. การศึกษาวิเคราะห์คตินิยมในนิทานพื้นบ้านที่ปรากฏในคัมภีร์โบราณ
13. การศึกษาองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในคัมภีร์พัชสา
14. การพัฒนาศักยภาพในการบริหารงานของผู้เฝ้าที่องถึนวิถึใหม่ตามหลักธัมมิกสังคมนิยมของท่านพุทธทาสภิกขุ
15. การพัฒนาองค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างสุขภาวะทางปัญญาด้วยอานาปานสติ
16. รูปแบบและกระบวนการการแก้ไขปัญหาอธิกรณ์แบบบูรณาการของคณะสงฆ์
17. รูปแบบการพัฒนาพระสงฆ์ตามกรอบแนวคิดธรรมิกสังคมนิยมสู่การสร้างเกษตรชุมชนอุดมปัญญา

นิยามศัพท์

องค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนา หมายถึง ข้อมูล หลักธรรม หลักการ และข้อเท็จจริงทางพระพุทธศาสนา ทั้งในพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา รวมถึงงานศึกษาวิจัยและการตีความสมัยใหม่ ที่สามารถนำมาศึกษา วิเคราะห์ และประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาปัญญาและคุณธรรมของมนุษย์

วิถีปฏิบัติทางพระพุทธศาสนา หมายถึง แนวทางการดำเนินชีวิตและการฝึกปฏิบัติตามหลักธรรม เช่น การเจริญสติภาวนา สมาธิ อานาปานสติ และวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อพัฒนาจิตใจให้สงบ มีปัญญา และหลุดพ้นจากความทุกข์

พระธรรมทูต หมายถึง พระภิกษุผู้ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ด้วยวิธีการที่เหมาะสมกับสังคมร่วมสมัยและวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการเข้าใจหลักธรรมอย่างถูกต้อง

การเผยแผ่พระพุทธศาสนา หมายถึง กระบวนการถ่ายทอดหลักธรรม คำสอน และคุณค่าทางจิตใจของพระพุทธศาสนาแก่ประชาชน ผ่านสื่อ กิจกรรม การสอน หรือการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อสร้างศรัทธา ความรู้ และการนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ธัมมิกสังคมนิยม หมายถึง แนวคิดทางสังคมที่อธิบายหลักการอยู่ร่วมกันของมนุษย์อย่างมีธรรม เป็นธรรม และเพื่อธรรม โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของเมตตา กรุณา การแบ่งปัน และความเสมอภาคทางศีลธรรม ตามแนวคิดของท่านพุทธทาสภิกขุ

วิปัสสนากรรมฐาน หมายถึง การฝึกอบรมจิตด้วยการเจริญสติ เพื่อให้เกิดความรู้เท่าทันสภาวะธรรมทั้งกายและใจ จนเข้าถึงปัญญาเห็นแจ้งในไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ทุกขัง และอนัตตา อันนำไปสู่การหลุดพ้นจากกิเลส

อานาปานสติ หมายถึง การเจริญสติด้วยการกำหนดรู้ลมหายใจเข้า-ออก เพื่อพัฒนาสติ สมาธิ และปัญญา เป็นแนวทางปฏิบัติที่พระพุทธเจ้าทรงสรรเสริญว่าเป็นหนทางแห่งความสงบและการตรัสรู้

คัมภีร์ไบเบิล / คัมภีร์พิบสา หมายถึง เอกสารโบราณที่จารึกเนื้อหาทางพระพุทธศาสนา ปรัชญา วรรณกรรม หรือประวัติศาสตร์ท้องถิ่น มีคุณค่าทางศาสนา วัฒนธรรม และภูมิปัญญา ซึ่งเป็นมรดกทางจิตวิญญาณของสังคมไทยและล้านนา

พุทธนวัตกรรมการเผยแผ่ หมายถึง การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อสมัยใหม่ร่วมกับหลักธรรม เพื่อสร้างสรรค์รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่เข้าถึงคนรุ่นใหม่และตอบโจทย์สังคมร่วมสมัย

บทที่ 2 วิธีการดำเนินงาน

1. กระบวนการรับข้อเสนอแผนงาน/โครงการ (ภาพรวมหน่วยงาน)

มหาวิทยาลัย โดยสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์เป็นหน่วยงานหลักทำหน้าที่รับผิดชอบในการรับข้อเสนอแผนงาน/โครงการของมหาวิทยาลัย โดยกำหนดกระบวนการออกเป็น 4 กระบวนการ 10 กิจกรรม คือ

กระบวนการที่ 1 จัดทำประกาศรับข้อเสนอโครงการ ประกอบด้วย 2 กิจกรรมคือ

กิจกรรมที่ 1 จัดทำประกาศรับข้อเสนอโครงการและแจ้งให้หัวหน้าส่วนงานและนักวิจัยทราบ

กิจกรรมที่ 2 ประชุมชี้แจงรายละเอียดให้นักวิจัยทราบผ่านระบบออนไลน์

กระบวนการที่ 2 พัฒนาข้อเสนอโครงการ ประกอบด้วย 2 กิจกรรมคือ

กิจกรรมที่ 1 จัดอบรมให้ความรู้แก่นักวิจัยในการพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยตามภูมิภาค

กิจกรรมที่ 2 ยื่นข้อเสนอโครงการวิจัยเบื้องต้น ผ่านระบบสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

กระบวนการที่ 3 ผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองข้อเสนอโครงการ ประกอบด้วย 3 กิจกรรมคือ

กิจกรรมที่ 1 มหาวิทยาลัยแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิตรงหรือสัมพันธ์กับสาขาที่ยื่นขอ

กิจกรรมที่ 2 ผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองข้อเสนอโครงการ พร้อมให้ข้อเสนอแนะ

กิจกรรมที่ 3 นักวิจัยแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิก่อนส่งในระบบ ORIIS

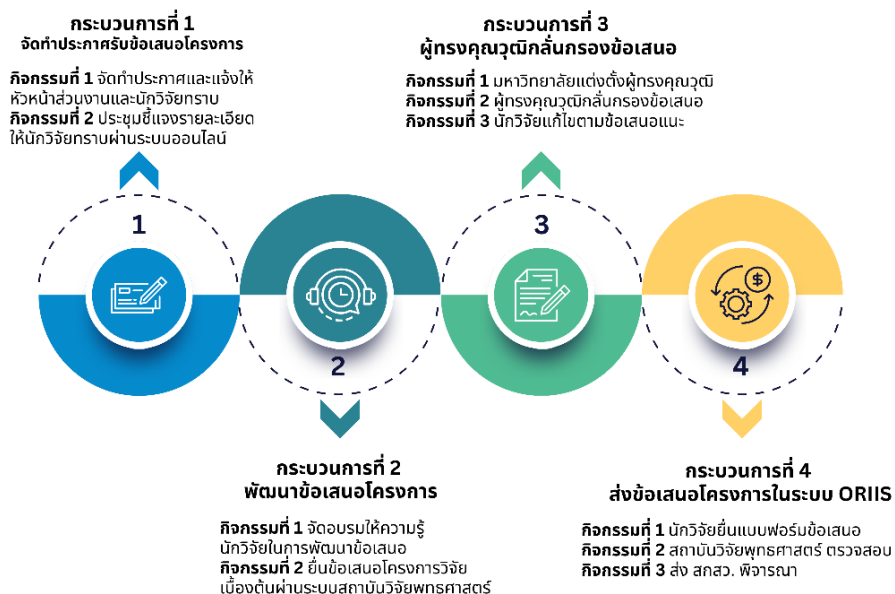
กระบวนการที่ 4 ส่งข้อเสนอโครงการในระบบ ORIIS ประกอบด้วย 3 กิจกรรมคือ

กิจกรรมที่ 1 นักวิจัยยื่นแบบฟอร์มข้อเสนอโครงการวิจัยและนวัตกรรม ฉบับสมบูรณ์ (Full Proposal) ในระบบ ORIIS

กิจกรรมที่ 2 สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

กิจกรรมที่ 3 ส่ง สกสว. พิจารณา

กระบวนการรับข้อเสนอแผนงาน/โครงการ

แผนภาพที่ 1 กระบวนการรับข้อเสนอแผนงาน/โครงการ

2. กระบวนการติดตามการใช้จ่ายงบประมาณ และผลการดำเนินงานของหน่วยงาน

มหาวิทยาลัย โดยสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์เป็นหน่วยงานหลักทำหน้าที่รับผิดชอบในการติดตามการใช้จ่ายงบประมาณร่วมกับกองคลังและทรัพย์สิน สำนักงานอธิการบดี เพื่อให้การใช้จ่ายงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายของมหาวิทยาลัย โดยกำหนดกระบวนการออกเป็น 4 กระบวนการ 9 กิจกรรม คือ

กระบวนการที่ 1 การตั้งเรื่องเบิกงบประมาณ ประกอบด้วย 2 กิจกรรมคือ

กิจกรรมที่ 1 นักวิจัยรายงานความก้าวหน้าต่อผู้ทรงคุณวุฒิ และแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

กิจกรรมที่ 2 นักวิจัยยื่นเอกสารเพื่อขอเบิกงบประมาณ

กระบวนการที่ 2 การเบิกงบประมาณ ประกอบด้วย 2 กิจกรรมคือ

กิจกรรมที่ 1 สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ตรวจสอบความถูกต้อง ก่อนตั้งเรื่องเบิกงบประมาณเพื่อให้อธิการบดีอนุมัติ

กิจกรรมที่ 2 เมื่ออธิการบดีอนุมัติ กองคลังและทรัพย์สินโอนงบประมาณให้นักวิจัย

กระบวนการที่ 3 การใช้จ่ายงบประมาณ ประกอบด้วย 2 กิจกรรมคือ

กิจกรรมที่ 1 นักวิจัยใช้จ่ายงบประมาณตามกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากการวิจัย

กิจกรรมที่ 2 นักวิจัยจัดทำรายละเอียดการใช้จ่ายงบประมาณ

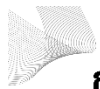
กระบวนการที่ 4 การสรุปค่าใช้จ่ายงบประมาณ ประกอบด้วย 3 กิจกรรมคือ

กิจกรรมที่ 1 นักวิจัยยื่นเอกสารการใช้จ่ายงบประมาณให้สถาบันวิจัยและกองคลังและทรัพย์สิน

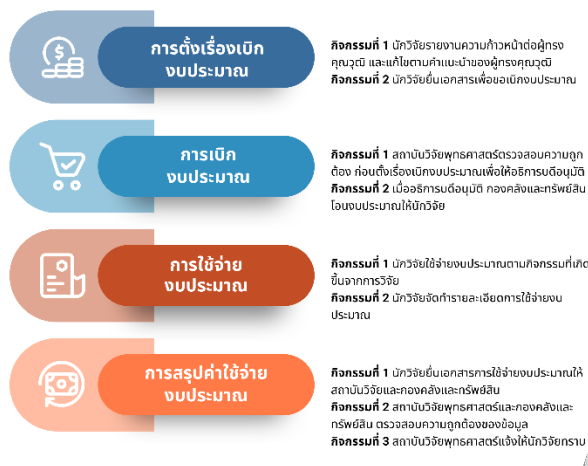
กิจกรรมที่ 2 สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์และกองคลังและทรัพย์สิน ตรวจสอบความถูกต้องของ

ข้อมูล

กิจกรรมที่ 3 สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์แจ้งให้นักวิจัยทราบ

กระบวนการติดตามการใช้จ่ายงบประมาณ

แผนภาพที่ 2 กระบวนการติดตามการใช้จ่ายงบประมาณ

3. การปรับแผนการดำเนินงาน และ/หรือ งบประมาณระหว่างปี

- ไม่มี   มี ได้รับอนุมัติเมื่อวันที่..... (โปรดแสดงหลักฐานในภาคผนวก)
- เปลี่ยนแปลงงบประมาณ โปรดอธิบาย.....
- เปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์/ผลผลิต โปรดอธิบาย.....

บทที่ 3 ผลการศึกษา

3.1 โปรตระบุความสอดคล้องของแผนงานกับพันธกิจของหน่วยงาน

ตารางที่ 2 ความสอดคล้องของแผนงานกับพันธกิจของหน่วยงาน

ชื่อแผนงาน	ความสอดคล้องกับพันธกิจ
1. แผนงานองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรม ภูมิปัญญาและการท่องเที่ยววิถีพุทธ	3) ส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการวิชาการแก่สังคม 4) ทะนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม
2. แผนงานการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการพัฒนาเชิงพื้นที่ในมิติทางศาสนา	2) วิจัยและพัฒนา 3) ส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการวิชาการแก่สังคม
3. แผนงานการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานวิถีพุทธ	2) วิจัยและพัฒนา 3) ส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการวิชาการแก่สังคม
4. แผนงานการส่งเสริมสุขภาพและผู้สูงอายุวิถีพุทธ	2) วิจัยและพัฒนา 3) ส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการวิชาการแก่สังคม
5. แผนงานการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในสังคมใหม่	1) ผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพ 2) วิจัยและพัฒนา 3) ส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการวิชาการแก่สังคม
6. แผนงานองค์ความรู้และวิธีปฏิบัติทางด้านพระพุทธศาสนา	3) ส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการวิชาการแก่สังคม
7. แผนงานเสริมสร้างความเข้มแข็งการบริหารจัดการแผนงานและโครงการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.)	2) วิจัยและพัฒนา

3.2 จากตารางข้างต้น โปรตวิเคราะห์และสังเคราะห์ผลการดำเนินงานที่สำคัญและตัวชี้วัด ผลสัมฤทธิ์ในระดับแผนงาน

- วิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างผลการดำเนินงานกับเป้าหมายและพันธกิจของหน่วยงาน
- วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของการบริหารจัดการแผนงาน

แผนงานที่ 1 องค์กรความรู้ด้านวัฒนธรรม ภูมิปัญญาและการท่องเที่ยววิถีพุทธ

ตารางที่ 3 วิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างผลการดำเนินงานของแผนงานที่ 1 กับเป้าหมายและพันธกิจของหน่วยงาน

ผลการดำเนินงาน	ความสอดคล้องกับ	
	เป้าหมายของมหาวิทยาลัย	พันธกิจของมหาวิทยาลัย
กระบวนการอนุรักษ์ผู้คุ้มภัยโบราณโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษ	✓ ชุดองค์ความรู้จากงานวิจัย	✓ 3) ส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการวิชาการแก่สังคม ✓ 4) ทะนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม
การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและภูมิปัญญาเชิงสร้างสรรค์ตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย	✓ ชุดองค์ความรู้จากงานวิจัย ✓ พื้นที่การท่องเที่ยวใหม่	✓ 3) ส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการวิชาการแก่สังคม ✓ 4) ทะนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม
การท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนา : การพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวของวัดในภาคใต้ที่ได้รับอิทธิพลงานพุทธศิลป์พระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช	✓ ชุดองค์ความรู้จากงานวิจัย ✓ พื้นที่การท่องเที่ยวใหม่	✓ 3) ส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการวิชาการแก่สังคม ✓ 4) ทะนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม
การพัฒนาถนนศิลปะเชิงสร้างสรรค์ (Street Art) ของชาวไทหล่มในจังหวัดเพชรบูรณ์	✓ ชุดองค์ความรู้จากงานวิจัย ✓ พื้นที่การท่องเที่ยวใหม่	✓ 3) ส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการวิชาการแก่สังคม ✓ 4) ทะนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม
การพัฒนาพื้นที่ลานวัฒนธรรมจอมพลและการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วม	✓ ชุดองค์ความรู้จากงานวิจัย ✓ ชุมชนต้นแบบ	✓ 3) ส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการวิชาการแก่สังคม ✓ 4) ทะนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม
การพัฒนาแพลตฟอร์มการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการของจังหวัดจันทบุรี	✓ ชุดองค์ความรู้จากงานวิจัย	✓ 3) ส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการวิชาการแก่สังคม

ผลการดำเนินงาน	ความสอดคล้องกับ	
	เป้าหมาย ของมหาวิทยาลัย	พันธกิจ ของมหาวิทยาลัย
		✗ 4) ทะนุบำรุงศิลปะ และวัฒนธรรม
การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงพุทธสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดมหาสารคาม	✓ ชุดองค์ความรู้จาก งานวิจัย ✓ พื้นที่การท่องเที่ยว ใหม่	✓ 3) ส่งเสริม พระพุทธศาสนาและ บริการวิชาการแก่สังคม ✓ 4) ทะนุบำรุงศิลปะ และวัฒนธรรม
การพัฒนารูปแบบอัตลักษณ์เทศกาลการท่องเที่ยววิถี พุทธจังหวัดพิษณุโลก	✓ ชุดองค์ความรู้จาก งานวิจัย ✓ พื้นที่การท่องเที่ยว ใหม่	✓ 3) ส่งเสริม พระพุทธศาสนาและ บริการวิชาการแก่สังคม ✓ 4) ทะนุบำรุงศิลปะ และวัฒนธรรม
การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้พุทธศิลปะสร้างสรรค์ภายใต้ ยุทธศาสตร์เชียงใหม่เมืองศิลปะ (The City Of Art)	✓ ชุดองค์ความรู้จาก งานวิจัย ✓ พื้นที่การท่องเที่ยว ใหม่ ✓ ชุมชนต้นแบบ	✓ 3) ส่งเสริม พระพุทธศาสนาและ บริการวิชาการแก่สังคม ✓ 4) ทะนุบำรุงศิลปะ และวัฒนธรรม
การพัฒนาสื่อสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมของเยาวชนในจังหวัดฉะเชิงเทรา	✓ ชุดองค์ความรู้จาก งานวิจัย	✓ 3) ส่งเสริม พระพุทธศาสนาและ บริการวิชาการแก่สังคม ✓ 4) ทะนุบำรุงศิลปะ และวัฒนธรรม
การยกระดับผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ชุมชนเชิงสร้างสรรค์ด้วย พลังชุมชนสู่ความยั่งยืนในจังหวัดน่าน	✓ ชุดองค์ความรู้จาก งานวิจัย ✓ ชุมชนต้นแบบ	✓ 3) ส่งเสริม พระพุทธศาสนาและ บริการวิชาการแก่สังคม ✗ 4) ทะนุบำรุงศิลปะ และวัฒนธรรม
การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติ พันธุ์ในจังหวัดเพชรบูรณ์	✓ ชุดองค์ความรู้จาก งานวิจัย ✓ พื้นที่การท่องเที่ยว ใหม่ ✗ ชุมชนต้นแบบ	✓ 3) ส่งเสริม พระพุทธศาสนาและ บริการวิชาการแก่สังคม ✓ 4) ทะนุบำรุงศิลปะ และวัฒนธรรม
การส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้าน จังหวัดหนองคาย	✓ ชุดองค์ความรู้จาก งานวิจัย ✓ ชุมชนต้นแบบ	✓ 3) ส่งเสริม พระพุทธศาสนาและ บริการวิชาการแก่สังคม

ผลการดำเนินงาน	ความสอดคล้องกับ	
	เป้าหมาย ของมหาวิทยาลัย	พันธกิจ ของมหาวิทยาลัย
		✓ 4) ทะนุบำรุงศิลปะ และวัฒนธรรม
การส่งเสริมนวัตกรรมการอนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญา ในการทำเรือพนมพระบนฐานข้อมูลดิจิทัลออนไลน์ ใน จังหวัดสุราษฎร์ธานี	✓ ชุดองค์ความรู้จาก งานวิจัย	✓ 3) ส่งเสริม พระพุทธศาสนาและ บริการวิชาการแก่สังคม ✓ 4) ทะนุบำรุงศิลปะ และวัฒนธรรม
การสร้างพื้นที่ศิลปะและแนวทางอนุรักษ์การแทงหยวก จังหวัดเพชรบุรี	✓ ชุดองค์ความรู้จาก งานวิจัย	✓ 3) ส่งเสริม พระพุทธศาสนาและ บริการวิชาการแก่สังคม ✓ 4) ทะนุบำรุงศิลปะ และวัฒนธรรม
การสร้างสรรคบทเพลงเพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์และ วัฒนธรรมของตำบลโคกหินแฮ่ อำเภอเรณูนคร จังหวัด นครพนม	✓ ชุดองค์ความรู้จาก งานวิจัย	✓ 3) ส่งเสริม พระพุทธศาสนาและ บริการวิชาการแก่สังคม ✓ 4) ทะนุบำรุงศิลปะ และวัฒนธรรม
การอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งเรียนรู้อุทยานนกน้ำคูขุด โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในจังหวัดสงขลา	✓ ชุดองค์ความรู้จาก งานวิจัย ✓ พื้นที่การท่องเที่ยว ใหม่	✓ 3) ส่งเสริม พระพุทธศาสนาและ บริการวิชาการแก่สังคม ✗ 4) ทะนุบำรุงศิลปะ และวัฒนธรรม
การออกแบบและสร้างสรรค์งานจิตรกรรมฝาผนังอัต ลักษณ์ลายคำประยุกต์ เพื่อการสืบทอดศิลปะล้านนา	✓ ชุดองค์ความรู้จาก งานวิจัย	✓ 3) ส่งเสริม พระพุทธศาสนาและ บริการวิชาการแก่สังคม ✓ 4) ทะนุบำรุงศิลปะ และวัฒนธรรม
ธรรมาสันล้านนา: อัตลักษณ์ ภูมิปัญญา และ สุนทรียศาสตร์มรดกวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา	✓ ชุดองค์ความรู้จาก งานวิจัย	✓ 3) ส่งเสริม พระพุทธศาสนาและ บริการวิชาการแก่สังคม ✓ 4) ทะนุบำรุงศิลปะ และวัฒนธรรม
ภูมิปัญญาชาวบ้านกับความหลากหลายทางชีวภาพการ ใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้เพื่อประกอบอาชีพอย่าง ยั่งยืน	✓ ชุดองค์ความรู้จาก งานวิจัย	✓ 3) ส่งเสริม พระพุทธศาสนาและ บริการวิชาการแก่สังคม

ผลการดำเนินงาน	ความสอดคล้องกับ	
	เป้าหมาย ของมหาวิทยาลัย	พันธกิจ ของมหาวิทยาลัย
		✗ 4) ทะนุบำรุงศิลปะ และวัฒนธรรม
เมืองโบราณนครชุม : ประวัติศาสตร์ และการ เสริมสร้างศักยภาพการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเชิง สร้างสรรค์	✓ ชุดองค์ความรู้จาก งานวิจัย	✓ 3) ส่งเสริม พระพุทธศาสนาและ บริการวิชาการแก่สังคม ✓ 4) ทะนุบำรุงศิลปะ และวัฒนธรรม
รูปแบบการขับเคลื่อนจังหวัดร้อยเอ็ดให้เป็นศูนย์กลาง การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธโดยการมีส่วนร่วม ของชุมชน	✓ ชุดองค์ความรู้จาก งานวิจัย ✓ พื้นที่การท่องเที่ยว ใหม่	✓ 3) ส่งเสริม พระพุทธศาสนาและ บริการวิชาการแก่สังคม ✓ 4) ทะนุบำรุงศิลปะ และวัฒนธรรม
รูปแบบการสร้างศูนย์การเรียนรู้อัตลักษณ์เชิง สร้างสรรค์ของชุมชนบนพื้นที่สูงในจังหวัดเชียงราย	✓ ชุดองค์ความรู้จาก งานวิจัย ✓ พื้นที่การท่องเที่ยว ใหม่	✓ 3) ส่งเสริม พระพุทธศาสนาและ บริการวิชาการแก่สังคม ✓ 4) ทะนุบำรุงศิลปะ และวัฒนธรรม
วิถีข้าว วิถีธรรม : อัตลักษณ์ ความเชื่อและคุณค่า สู่ นวัตกรรมการผลิตข้าวอินทรีย์วิถีพุทธ ชุมชนลุ่มน้ำจาง อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง	✓ ชุดองค์ความรู้จาก งานวิจัย ✓ ชุมชนต้นแบบ	✓ 3) ส่งเสริม พระพุทธศาสนาและ บริการวิชาการแก่สังคม ✓ 4) ทะนุบำรุงศิลปะ และวัฒนธรรม

ตารางที่ 4 วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของการบริหารจัดการแผนงานที่ 1

<p>จุดแข็ง</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. โครงการดำเนินงานแล้วเสร็จตามระยะเวลา ผลงานวิจัยได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ และมีรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ บทความวิชาการ และชุดองค์ความรู้ครบถ้วน 2. ผลการดำเนินงานของแผนงานมีความสอดคล้องกับพันธกิจของมหาวิทยาลัย ในการส่งเสริมพระพุทธศาสนา บริการวิชาการแก่สังคม และทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม 	<p>จุดอ่อน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. หลายโครงการยังไม่สามารถสร้างพื้นที่การท่องเที่ยวใหม่หรือชุมชนต้นแบบได้ครบตามเป้าหมายที่วางไว้ ทำให้ผลลัพธ์เชิงพื้นที่ยังไม่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมในบางจังหวัด 2. ขาดกลไกบูรณาการผลลัพธ์ระหว่างโครงการ แม้มีรายงานวิจัยและบทความวิชาการครบถ้วน แต่ยังไม่สามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้ให้เกิดการใช้ประโยชน์ร่วมกันในระดับแผนงานหรือเครือข่ายวิจัย
<p>โอกาส</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. นโยบายภาครัฐให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งเอื้อต่อการต่อยอดผลการวิจัยของมหาวิทยาลัยไปสู่การใช้ประโยชน์ในระดับจังหวัดและภูมิภาค 2. กระแสความนิยมของสังคมไทยและต่างประเทศที่หันมาสนใจการท่องเที่ยวเชิงจิตวิญญาณและการเรียนรู้วิถีพุทธ ช่วยเปิดโอกาสให้ผลงานวิจัยของมหาวิทยาลัยได้รับการเผยแพร่และนำไปใช้ในวงกว้าง 	<p>อุปสรรค</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ความไม่ต่อเนื่องของงบประมาณจากภาครัฐและแหล่งทุนภายนอก ทำให้การดำเนินงานต่อยอดหลังสิ้นสุดโครงการประสบข้อจำกัด 2. ความเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจและพฤติกรรมนักท่องเที่ยว ส่งผลให้บางพื้นที่ขาดความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานและบุคลากร ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยววิถีพุทธอย่างยั่งยืน

แผนงานที่ 2 การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการพัฒนาเชิงพื้นที่ในมิติทางศาสนา
ตารางที่ 5 วิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างผลการดำเนินงานของแผนงานที่ 2 กับเป้าหมายและพันธกิจของ
 หน่วยงาน

ผลการดำเนินงาน	ความสอดคล้องกับ	
	เป้าหมาย ของมหาวิทยาลัย	พันธกิจ ของมหาวิทยาลัย
การเสริมสร้างพื้นที่ตลาดชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้และเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนในจังหวัดแพร่	✓ พัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและแหล่งเรียนรู้ชุมชน	✓ 2) วิจัยและพัฒนา
การพัฒนาพื้นที่ต้นแบบนวัตกรรมนมรุ่งของชุมชนโบราณรอบเขาพนมรุ้ง จังหวัดบุรีรัมย์	✓ อนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทุนวัฒนธรรมเพื่อเศรษฐกิจ	✓ 2) วิจัยและพัฒนา
การมีส่วนร่วมพลังงานชีวมวลเสริมรายได้ชุมชนในจังหวัดลำปาง	✓ ส่งเสริมพลังงานชุมชนและการพึ่งพาตนเอง	✓ 2) วิจัยและพัฒนา
กลไกการขับเคลื่อนเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์บนฐานทรัพยากรทุนทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมของชุมชนในจังหวัดนครปฐม	✓ เชื่อมโยงเศรษฐกิจสร้างสรรค์กับทุนทางศาสนา	✓ 2) วิจัยและพัฒนา ✓ 3) บริการวิชาการแก่สังคม
การพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียนและพื้นที่สร้างสรรค์ของชุมชนผู้ประกอบการโอ่งมังกรราชบุรี	✓ เสริมสร้างเศรษฐกิจหมุนเวียนและนวัตกรรมชุมชน	✓ 2) วิจัยและพัฒนา
การพัฒนาผลิตภัณฑ์ลำไยแปรรูปของกลุ่มอาชีพผู้มีความมั่นคงของเศรษฐกิจฐานราก จังหวัดลำพูน	✓ พัฒนาอาชีพและเพิ่มมูลค่าผลผลิตท้องถิ่น	✓ 2) วิจัยและพัฒนา
การยกระดับผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดสุพรรณบุรี	✓ ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก	✓ 2) วิจัยและพัฒนา
การพัฒนาชุมชนบ้านมาบจันทร์ จังหวัดระยอง เป็นชุมชนต้นแบบบริหารจัดการชุมชน	✓ สร้างชุมชนต้นแบบด้านการจัดการและภูมิปัญญา	✓ 2) วิจัยและพัฒนา
การพัฒนาพื้นที่ศิลปะเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดราชบุรี	✓ ใช้ศิลปะและวัฒนธรรมสร้างเศรษฐกิจพื้นที่	✓ 2) วิจัยและพัฒนา
การพัฒนาพื้นที่ทางวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ของเขตพุทธอุทยาน เมืองอุทัยธานี	✓ พัฒนาพื้นที่วัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้และท่องเที่ยว	✓ 3) บริการวิชาการแก่สังคม
การพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ชุมชนร่วมสมัยอยุธยาตอนปลาย ตำบลท่าข้าม จังหวัดสงขลา	✓ พัฒนาแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม	✓ 2) วิจัยและพัฒนา
การจัดการความรู้และขยายการผลิตถ่านไบโอชาร์เพื่อสัมนาชีพ จังหวัดนครราชสีมา	✓ เสริมสร้างอาชีพและสิ่งแวดล้อมชุมชน	✓ 2) วิจัยและพัฒนา
เปิดเส้นทางนวัตกรรมการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ทวารวดี ย้อนรอยพุทธศิลป์	✓ ส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีพุทธ	✓ 3) ส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการวิชาการแก่สังคม

ผลการดำเนินงาน	ความสอดคล้องกับ	
	เป้าหมาย ของมหาวิทยาลัย	พันธกิจ ของมหาวิทยาลัย
การพัฒนากิจกรรมและเครือข่ายการท่องเที่ยว ชุมชน วิถีพุทธ จังหวัดชลบุรี	✓ สร้างเครือข่ายท่องเที่ยว ชุมชนยั่งยืน	✓ 3) ส่งเสริม พระพุทธศาสนาและ บริการวิชาการแก่สังคม
พัฒนาระบบนิเวศวิทยาชุมชนกับการพัฒนาที่ ยั่งยืน	✓ ส่งเสริมชุมชนสีเขียวและ สิ่งแวดล้อมยั่งยืน	✓ 2) วิจัยและพัฒนา
นิเวศวิทยาทางสังคมเพื่อจัดการสิ่งแวดล้อมป่าชาย เลน จังหวัดนครศรีธรรมราช	✓ พัฒนาชุมชนสิ่งแวดล้อม และอนุรักษ์ธรรมชาติ	✓ 2) วิจัยและพัฒนา
พัฒนาธนาคารเมล็ดพันธุ์พืชพื้นบ้านและความ มั่นคงทางอาหาร	✓ สร้างความมั่นคงทาง อาหารและภูมิปัญญา ท้องถิ่น	2) วิจัยและพัฒนา
พัฒนาและยกระดับผลิตภัณฑ์อาหารพื้นถิ่น จังหวัดสุรินทร์	✓ พัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร ท้องถิ่นเพิ่มรายได้ชุมชน	✓ 2) วิจัยและพัฒนา
พัฒนาเครือข่ายเศรษฐกิจฐานรากและชุมชน นวัตกรรม จังหวัดพิจิตร	✓ พัฒนาเครือข่าย เศรษฐกิจชุมชนร่วมพัฒนา	✓ 2) วิจัยและพัฒนา
พัฒนาผ้าไทยลายกระจับปี่เชิงสร้างสรรค์ จังหวัด ชัยภูมิ	✓ สร้างอัตลักษณ์และ นวัตกรรมวัฒนธรรมไทย	✓ 2) วิจัยและพัฒนา
กระบวนการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมบนฐานพหุ วัฒนธรรม เยาวชนสามจังหวัดชายแดนใต้	✓ สร้างสังคมคุณธรรมและ สันติสุข	✓ 3) ส่งเสริม พระพุทธศาสนาและ บริการวิชาการแก่สังคม
นโยบายและกระบวนการพัฒนาเมืองสีเขียว จังหวัด อุดรธานี	✓ ส่งเสริมเมืองยั่งยืนและ สิ่งแวดล้อมปลอดภัย	✓ 2) วิจัยและพัฒนา
พัฒนาพื้นที่วัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมเชิง สร้างสรรค์	✓ ใช้วัดเป็นศูนย์กลางการ เรียนรู้และวัฒนธรรม	✓ 3) ส่งเสริม พระพุทธศาสนาและ บริการวิชาการแก่สังคม
พัฒนากระบวนการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์วิถีพุทธ ในพื้นที่กลุ่มชาติพันธุ์โคราช	✓ ส่งเสริมภูมิปัญญา ท้องถิ่นและการอยู่ร่วมกัน อย่างสันติ	✓ 3) ส่งเสริม พระพุทธศาสนาและ บริการวิชาการแก่สังคม
พัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบและกลไกการตลาด วิสาหกิจชุมชนตาลเมืองเพชร	✓ ส่งเสริมเศรษฐกิจ สร้างสรรค์และ ผู้ประกอบการชุมชน	✓ 2) วิจัยและพัฒนา
สืบสานพุทธวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น ผ้าขาวม้าทอมือ จังหวัดขอนแก่น	✓ อนุรักษ์วัฒนธรรมและ สร้างรายได้ชุมชน	✓ 3) ส่งเสริม พระพุทธศาสนาและ บริการวิชาการแก่สังคม
คนรุ่นใหม่รักบ้านเกิด : เครือข่ายนวัตกรรมรักษ์ถิ่นใน การพัฒนาชุมชนเชิงพื้นที่	✓ ส่งเสริมเยาวชนและผู้นำ รุ่นใหม่พัฒนาชุมชน	✓ 2) วิจัยและพัฒนา

ผลการดำเนินงาน	ความสอดคล้องกับ	
	เป้าหมาย ของมหาวิทยาลัย	พันธกิจ ของมหาวิทยาลัย
“ช่อง” พื้นที่ ตัวตนในกระแสการพัฒนา	✓ ส่งเสริมอัตลักษณ์ชาติ พันธุ์และการอยู่ร่วมกัน อย่างเข้าใจ	✓ 3) ส่งเสริม พระพุทธศาสนาและ บริการวิชาการแก่สังคม
การพัฒนาพื้นที่และภาคีเครือข่ายเชิงสร้างสรรค์ บริเวณเมืองเก่า จังหวัดสงขลา	✓ สร้างเครือข่ายการ อนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า	✓ 2) วิจัยและพัฒนา
คนจน : รูปแบบการแก้ไขปัญหาความยากจนตาม หลักทฤษฎีใหม่	✓ แก้ไขปัญหาความยากจน ด้วยหลักเศรษฐกิจพอเพียง	✓ 3) ส่งเสริม พระพุทธศาสนาและ บริการวิชาการแก่สังคม

ตารางที่ 6 วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของการบริหารจัดการแผนงานที่ 2

<p>จุดแข็ง</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. แผนงานมีโครงสร้างครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ และใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ทำให้เกิดการบูรณาการระหว่างศาสนา วัฒนธรรม และ เศรษฐกิจชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม 2. ผลงานวิจัยส่วนใหญ่สอดคล้องกับเป้าหมายของ มหาวิทยาลัยด้านการวิจัยและพัฒนา และการบริการ วิชาการแก่สังคม โดยนำหลักธรรมมาใช้เสริมสร้าง คุณธรรมในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก 	<p>จุดอ่อน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การติดตามผลลัพธ์ของโครงการหลังสิ้นสุดทุนยังไม่ ต่อเนื่อง ทำให้การวัดผลสัมฤทธิ์เชิงเศรษฐกิจและ สังคมในระยะยาวยังไม่ชัดเจน 2. การบูรณาการองค์ความรู้ระหว่างโครงการในแต่ละ พื้นที่ยังมีข้อจำกัด ส่งผลให้ผลการดำเนินงานกระจาย ตัวและไม่เกิดเครือข่ายความร่วมมือที่เป็นระบบ
<p>โอกาส</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. รัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนเศรษฐกิจสร้างสรรค์และ การพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ซึ่งเอื้อต่อการต่อยอด ผลงานวิจัยไปสู่การใช้ประโยชน์จริงในระดับจังหวัด และภูมิภาค 2. แนวโน้มสังคมไทยให้ความสำคัญกับความยั่งยืน สิ่งแวดล้อม และการพัฒนาเชิงวัฒนธรรม ส่งผลให้ โครงการที่มีฐานศาสนาและภูมิปัญญาท้องถิ่นได้รับความ สนใจและการสนับสนุนจากภาคส่วนต่าง ๆ 	<p>อุปสรรค</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ความผันผวนทางเศรษฐกิจและการจัดสรร งบประมาณจากภาครัฐอาจส่งผลให้การดำเนินงาน ของบางพื้นที่ขาดความต่อเนื่อง 2. ความแตกต่างด้านศักยภาพของพื้นที่ โดยเฉพาะ พื้นที่ห่างไกลที่ยังขาดโครงสร้างพื้นฐาน บุคลากร และ การมีส่วนร่วมของชุมชน ทำให้ผลสำเร็จของแผนงาน ในแต่ละจังหวัดไม่เท่าเทียมกัน

แผนงานที่ 3 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานวิถีพุทธ
ตารางที่ 7 วิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างผลการดำเนินงานของแผนงานที่ 3 กับเป้าหมายและพันธกิจของหน่วยงาน

ผลการดำเนินงาน	ความสอดคล้องกับ	
	เป้าหมาย ของมหาวิทยาลัย	พันธกิจ ของมหาวิทยาลัย
นวัตกรรมการแปรรูปขยะในสวนทุเรียนของเกษตรกรจังหวัดจันทบุรี	✓ การบริหารจัดการขยะและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม	✓ 2) วิจัยและพัฒนา
การอนุรักษ์และเพาะพันธุ์ปูทะเลเชิงพุทธบูรณาการจังหวัดระยอง	✓ การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพของทรัพยากรชายฝั่ง	✓ 3) ส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการวิชาการแก่สังคม
การยกระดับการจัดการขยะสู่การสร้างสรรค่นวัตกรรมวิถีพุทธ	✓ การบริหารจัดการขยะและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม	✓ 2) วิจัยและพัฒนา
การออกแบบระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมในวัดเพื่อยกระดับเป็นต้นแบบวัดเชิงนิเวศ จังหวัดนครปฐม	✓ การพัฒนาทางนิเวศวิทยาผ่านกระบวนการพัฒนาชุมชน/เมืองสีเขียว	✓ 3) ส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการวิชาการแก่สังคม
การออกแบบผังภูมินิเวศชุมชน จังหวัดบุรีรัมย์	✓ การพัฒนาทางนิเวศวิทยาผ่านกระบวนการพัฒนาชุมชน/เมืองสีเขียว	✓ 2) วิจัยและพัฒนา
กระบวนการฟื้นฟูและอนุรักษ์ป่าชุมชนแบบมีส่วนร่วมจังหวัดศรีสะเกษ	✓ การบริหารจัดการทรัพยากรป่าและทรัพยากรน้ำ	✓ 2) วิจัยและพัฒนา
การจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นแบบในเขตพื้นที่ทับซ้อนอุทยานแห่งชาติ	✓ การบริหารจัดการขยะและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม	✓ 2) วิจัยและพัฒนา
กระบวนการจัดการทรัพยากรน้ำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุราษฎร์ธานี	✓ การบริหารจัดการทรัพยากรป่าและทรัพยากรน้ำ	✓ 2) วิจัยและพัฒนา
กระบวนการบริหารจัดการน้ำบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนลุ่มน้ำเหือง จังหวัดเลย	✓ การบริหารจัดการทรัพยากรป่าและทรัพยากรน้ำ	✓ 3) ส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการวิชาการแก่สังคม
การจัดการภูมินิเวศพื้นที่ชุมชนบริเวณมรดกโลกห้วยขาแข้ง	✓ การพัฒนาทางนิเวศวิทยาผ่านกระบวนการพัฒนาชุมชน/เมืองสีเขียว	✓ 2) วิจัยและพัฒนา

ผลการดำเนินงาน	ความสอดคล้องกับ	
	เป้าหมาย ของมหาวิทยาลัย	พันธกิจ ของมหาวิทยาลัย
การจัดการขยะของชุมชนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมใน จังหวัดสงขลา	✓ การบริหารจัดการขยะ และแก้ไขปัญหา สิ่งแวดล้อม	✓ 3) ส่งเสริม พระพุทธศาสนาและ บริการวิชาการแก่สังคม

ตารางที่ 8 วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของการบริหารจัดการแผนงานที่ 3

<p>จุดแข็ง</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. แผนงานเชื่อมโยงการจัดการสิ่งแวดล้อมกับหลักพระพุทธศาสนา เกิดนวัตกรรมสิ่งแวดล้อมวิถีพุทธในหลายพื้นที่ต้นแบบ 2. มีความร่วมมือจากชุมชน วัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้เกิดการขับเคลื่อนที่เป็นรูปธรรมและยั่งยืน 	<p>จุดอ่อน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การติดตามผลลัพธ์และการขยายผลหลังสิ้นสุดโครงการยังจำกัดในบางพื้นที่ 2. การพัฒนาเชิงเทคนิค เช่น การจัดการขยะหรือทรัพยากรน้ำ ยังขาดการสนับสนุนด้านเทคโนโลยีและผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง
<p>โอกาส</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. นโยบายของภาครัฐและแผนยุทธศาสตร์ชาติให้ความสำคัญกับการพัฒนาเมืองสีเขียวและสังคมคาร์บอนต่ำ 2. กระแสการท่องเที่ยวเชิงสิ่งแวดล้อมและพุทธนิเวศในระดับประเทศและนานาชาติช่วยส่งเสริมการเผยแพร่กิจกรรมของมหาวิทยาลัย 	<p>อุปสรรค</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยธรรมชาติอาจกระทบต่อพื้นที่ดำเนินงาน 2. งบประมาณด้านสิ่งแวดล้อมจากหน่วยงานภายนอกมีความไม่แน่นอน ทำให้การดำเนินงานระยะต่อเนืองมีความเสี่ยง

แผนงานที่ 4 การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการพัฒนาเชิงพื้นที่ในมิติทางศาสนา

ตารางที่ 9 วิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างผลการดำเนินงานของแผนงานที่ 4 กับเป้าหมายและพันธกิจของหน่วยงาน

ผลการดำเนินงาน	ความสอดคล้องกับ	
	เป้าหมาย ของมหาวิทยาลัย	พันธกิจ ของมหาวิทยาลัย
การพัฒนากระบวนการทางสังคมและเทคโนโลยีเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางใจสำหรับผู้สูงอายุ	✓ 1) งานวิจัยด้านการเตรียมพร้อม (Preparation) เพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุและการส่งเสริมสุขภาพ	✓ 2) วิจัยและพัฒนา ✓ 3) ส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการวิชาการแก่สังคม
วิเคราะห์ขบวนการเสริมสร้างสุขภาวะองค์รวมของผู้สูงอายุด้วยหลักสติปัญญา 4 จังหวัดน่าน	✓ 1) งานวิจัยด้านการเตรียมพร้อม (Preparation) เพื่อพัฒนาแนวทางสุขภาวะเชิงพุทธ	✓ 2) วิจัยและพัฒนา ✓ 3) ส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการวิชาการแก่สังคม
พัฒนาศักยภาพเครือข่ายโรงเรียนผู้สูงอายุจังหวัดพะเยาให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านสุขภาพวิถีพุทธ	✓ 1) งานวิจัยด้านการเตรียมพร้อม (Preparation) เพื่อสร้างระบบเครือข่ายสุขภาพวิถีพุทธ	✓ 2) วิจัยและพัฒนา
การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตวิถีพุทธของผู้สูงอายุในภาคชนบทการเกษตรให้สามารถพึ่งพาตนเอง	✓ 1) งานวิจัยด้านการเตรียมพร้อม (Preparation) เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและการพึ่งตนเอง	✓ 3) ส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการวิชาการแก่สังคม
พัฒนารูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาวะทางจิตผู้สูงอายุวิถีพุทธ จังหวัดมหาสารคาม	✓ 2) งานวิจัยด้านการป้องกัน (Prevention) เพื่อป้องกันปัญหาสุขภาพจิตและภาวะซึมเศร้า	✓ 2) วิจัยและพัฒนา
การส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมาชิกสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด	✓ 2) งานวิจัยด้านการป้องกัน (Prevention) เพื่อสร้างพฤติกรรมสุขภาพที่ดีตามหลักพุทธ	✓ 2) วิจัยและพัฒนา
การพัฒนาสุขภาวะของผู้สูงอายุตามแบบพุทธบูรณาการใน 3 จังหวัดชายแดนใต้	✓ 3) งานวิจัยด้านการจัดการ/ตอบสนอง (Response) เพื่อ	✓ 3) ส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการวิชาการแก่สังคม

ผลการดำเนินงาน	ความสอดคล้องกับ	
	เป้าหมาย ของมหาวิทยาลัย	พันธกิจ ของมหาวิทยาลัย
	คลี่คลายปัญหาสุขภาพจิต ในพื้นที่เปราะบาง	
พุทธนวัตกรรมการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุตามแนว พระวินัยปิฎก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	✓ 3) งานวิจัยด้านการ จัดการ/ตอบสนอง (Response) เพื่อสร้าง แนวทางบำบัดและ ควบคุมพฤติกรรมสุขภาพ เชิงศีลธรรม	✓ 2) วิจัยและพัฒนา ✓ 3) ส่งเสริม พระพุทธศาสนาและ บริการวิชาการแก่สังคม
การพัฒนาศักยภาพผู้ดูแลผู้สูงอายุภาวะพึ่งพิงและ ผู้ป่วยติดเตียงด้วยการแพทย์แผนไทยวิถีพุทธ จังหวัด สงขลา	✓ 3) งานวิจัยด้านการ จัดการ/ตอบสนอง (Response) เพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพการดูแล ระยะยาวด้วยหลักพุทธ และภูมิปัญญาไทย	✓ 2) วิจัยและพัฒนา
การพัฒนาต้นแบบนวัตกรรมอุปกรณ์ช่วยเดินกิจกรรม วิปัสสนาอัจฉริยะสำหรับผู้สูงอายุ	✓ 3) งานวิจัยด้านการ จัดการ/ตอบสนอง (Response) เพื่อพัฒนา เทคโนโลยีช่วยเหลือ ผู้สูงอายุ	✓ 2) วิจัยและพัฒนา
การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธเพื่อป้องกัน โรคซึมเศร้าของกลุ่มเปราะบาง จังหวัดนครราชสีมา	✓ 2) งานวิจัยด้านการ ป้องกัน (Prevention) เพื่อป้องกันภาวะซึมเศร้า ในกลุ่มเปราะบาง	✓ 2) วิจัยและพัฒนา ✓ 3) ส่งเสริม พระพุทธศาสนาและ บริการวิชาการแก่สังคม
การพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการวิถีพุทธในสังคมไทย	✓ 4) งานวิจัยด้านการ ฟื้นฟู (Recovery) เพื่อ พัฒนาคุณภาพชีวิตและ การฟื้นฟูสมรรถภาพเชิง พุทธ	✓ 3) ส่งเสริม พระพุทธศาสนาและ บริการวิชาการแก่สังคม
การพัฒนากระบวนการทางสังคมและเทคโนโลยีเพื่อ เสริมสร้างความเข้มแข็งทางใจสำหรับผู้สูงอายุ	✓ 1) งานวิจัยด้านการ เตรียมพร้อม (Preparation) เพื่อ รองรับสังคมผู้สูงวัยและ การส่งเสริมสุขภาพ	✓ 2) วิจัยและพัฒนา ✓ 3) ส่งเสริม พระพุทธศาสนาและ บริการวิชาการแก่สังคม
วิเคราะห์ขบวนการเสริมสร้างสุขภาพองค์รวมของ ผู้สูงอายุด้วยหลักสติปัญญา 4 จังหวัดน่าน	✓ 1) งานวิจัยด้านการ เตรียมพร้อม (Preparation) เพื่อ	✓ 2) วิจัยและพัฒนา

ผลการดำเนินงาน	ความสอดคล้องกับ	
	เป้าหมาย ของมหาวิทยาลัย	พันธกิจ ของมหาวิทยาลัย
	พัฒนาแนวทางสุขภาวะ เชิงพุทธ	✓ 3) ส่งเสริม พระพุทธศาสนาและ บริการวิชาการแก่สังคม
การพัฒนาศักยภาพเครือข่ายโรงเรียนผู้สูงอายุจังหวัด พะเยาให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านสุขภาพวิถีพุทธ	✓ 1) งานวิจัยด้านการ เตรียมพร้อม (Preparation) เพื่อสร้าง ระบบเครือข่ายสุขภาพวิถี พุทธ	✓ 2) วิจัยและพัฒนา
การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตวิถีพุทธของผู้สูงวัยในภาค ชนบทการเกษตรให้สามารถพึ่งพาตนเอง	✓ 1) งานวิจัยด้านการ เตรียมพร้อม (Preparation) เพื่อ พัฒนาคุณภาพชีวิตและ การพึ่งตนเอง	✓ 3) ส่งเสริม พระพุทธศาสนาและ บริการวิชาการแก่สังคม
การพัฒนารูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาวะทางจิต ผู้สูงอายุวิถีพุทธ จังหวัดมหาสารคาม	✓ 2) งานวิจัยด้านการ ป้องกัน (Prevention) เพื่อป้องกันปัญหา สุขภาพจิตและภาวะ ซึมเศร้า	✓ 2) วิจัยและพัฒนา
การส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมาชิกสุขภาพจังหวัด ร้อยเอ็ด	✓ 2) งานวิจัยด้านการ ป้องกัน (Prevention) เพื่อสร้างพฤติกรรม สุขภาพที่ดีตามหลักพุทธ	✓ 2) วิจัยและพัฒนา ✓ 3) ส่งเสริม พระพุทธศาสนาและ บริการวิชาการแก่สังคม
การพัฒนาสุขภาวะของผู้สูงอายุตามแบบพุทธบูรณา การใน 3 จังหวัดชายแดนใต้	✓ 3) งานวิจัยด้านการ จัดการ/ตอบสนอง (Response) เพื่อ คลี่คลายปัญหาสุขภาพจิต ในพื้นที่เปราะบาง	✓ 3) ส่งเสริม พระพุทธศาสนาและ บริการวิชาการแก่สังคม
พุทธนวัตกรรมส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุตามแนว พระวินัยปิฎก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	✓ 3) งานวิจัยด้านการ จัดการ/ตอบสนอง (Response) เพื่อสร้าง แนวทางบำบัดและ ควบคุมพฤติกรรมสุขภาพ เชิงศีลธรรม	✓ 2) วิจัยและพัฒนา ✓ 3) ส่งเสริม พระพุทธศาสนาและ บริการวิชาการแก่สังคม

ตารางที่ 10 วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของการบริหารจัดการแผนงานที่ 4

<p>จุดแข็ง</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีการบูรณาการองค์ความรู้พุทธจิตวิทยาและสุขภาพกาย-ใจอย่างเป็นระบบ ทำให้แผนงานมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวในเชิงวิชาการและสังคม 2. มีเครือข่ายวัด โรงเรียนผู้สูงอายุ และหน่วยงานสาธารณสุขในระดับจังหวัดสนับสนุนการดำเนินงานร่วมอย่างต่อเนื่อง 	<p>จุดอ่อน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การติดตามผลลัพธ์ด้านสุขภาวะยังขาดมาตรฐานการวัดผลที่ชัดเจน โดยเฉพาะมิติสุขภาวะทางจิตและปัญญา 2. บุคลากรผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพวิถีพุทธยังมีจำนวนจำกัด ทำให้การขยายผลโครงการต้องใช้เวลาานาน
<p>โอกาส</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ ส่งผลให้ภาครัฐและเอกชนสนับสนุนโครงการด้านสุขภาวะเพิ่มขึ้น 2. กระแสความสนใจด้าน “การดูแลสุขภาพแบบบูรณาการพุทธ” และการใช้สติบำบัด (Mindfulness Therapy) แพร่หลายทั้งในประเทศและต่างประเทศ 	<p>อุปสรรค</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. นโยบายและงบประมาณสุขภาพภาครัฐยังเน้นเชิงการแพทย์ ไม่เอื้อต่อแนวสุขภาวะเชิงพุทธในระบบหลัก 2. การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรในบางพื้นที่ เช่น ผู้สูงอายุย้ายถิ่นฐาน ทำให้การดำเนินกิจกรรมต่อเนื่องเป็นไปได้ยาก

แผนงานที่ 5 การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในสังคมใหม่

ตารางที่ 11 วิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างผลการดำเนินงานของแผนงานที่ 5 กับเป้าหมายและพันธกิจของหน่วยงาน

ผลการดำเนินงาน	ความสอดคล้องกับ	
	เป้าหมาย ของมหาวิทยาลัย	พันธกิจ ของมหาวิทยาลัย
Young Smart Propagators : การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้จำลองการเผยแผ่พระพุทธศาสนาภาคภาษาอังกฤษผ่านรูปแบบออนไลน์ จังหวัดเชียงใหม่	✓ 2) มีนวัตกรรมการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้ Creative and Innovative Learning รวมถึงกระบวนการคิด วิเคราะห์แบบพุทธปัญญา	✓ 1) ผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพ ✓ 2) วิจัยและพัฒนา ✓ 3) ส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการวิชาการแก่สังคม
รูปแบบการบริหารจัดการทรัพย์สินของวัดในประเทศไทย	✓ 1) มีพื้นที่นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา วิทยุพุทธ และยุทธศาสตร์การสร้างศูนย์วิจัยต้นแบบของมหาวิทยาลัย	✓ 1) ผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพ ✓ 2) วิจัยและพัฒนา ✓ 3) ส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการวิชาการแก่สังคม
รูปแบบการเรียนการสอนธรรมบทเชิงวิเคราะห์ ผ่านระบบออนไลน์	✓ 1) มีพื้นที่นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา วิทยุพุทธ และยุทธศาสตร์การสร้างศูนย์วิจัยต้นแบบของมหาวิทยาลัย	✓ 1) ผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพ ✓ 2) วิจัยและพัฒนา
กลไกการสร้างสังคมสันติสุขระหว่างคน 3 วัยในมิติพระพุทธศาสนา	✓ 4) คู่ใจความเข้มแข็งทางจิตใจของครอบครัวไทย การสื่อสารที่เสริมสร้างพลังชีวิต การเยียวยาจิตใจเชิงพุทธอย่างสร้างสรรค์ และการใช้ชีวิตร่วมกันของสังคมต่างวัย	✓ 1) ผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพ ✓ 3) ส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการวิชาการแก่สังคม
Metaverse พัฒนารูปแบบการเรียนรู้ศิลปะและวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์	✓ 1) มีพื้นที่นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา วิทยุพุทธ และยุทธศาสตร์การสร้างศูนย์วิจัยต้นแบบของมหาวิทยาลัย	✓ 1) ผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพ ✓ 2) วิจัยและพัฒนา
การพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย จังหวัดสุพรรณบุรี	✓ 1) มีพื้นที่นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา วิทยุพุทธ และยุทธศาสตร์	✓ 1) ผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพ ✓ 2) วิจัยและพัฒนา

ผลการดำเนินงาน	ความสอดคล้องกับ	
	เป้าหมาย ของมหาวิทยาลัย	พันธกิจ ของมหาวิทยาลัย
	การสร้างศูนย์วิจัย ต้นแบบของมหาวิทยาลัย	
นวัตกรรมแซทบอทเสริมสร้างความยืดหยุ่นทางใจตาม แนวพุทธจิตวิทยาสำหรับคนวัยทำงาน	✓ 4) คู่มือความเข้มแข็ง ทางจิตใจของครอบครัว ไทย การสื่อสารที่ เสริมสร้างพลังชีวิต การ เยียวยาจิตใจเชิงพุทธ อย่างสร้างสรรค์ และการ ใช้ชีวิตร่วมกันของสังคม ต่างวัย	✓ 1) ผลิตบัณฑิตให้มี คุณภาพ ✓ 2) วิจัยและพัฒนา
กระบวนการส่งเสริมทักษะการผลิตและการใช้สื่อการ สอน (Media Presentation) ให้กับพระสอนศีลธรรม จังหวัดปัตตานี	✓ 3) การมีส่วนร่วมใน อนุรักษ์มรดกทาง วัฒนธรรม	✓ 1) ผลิตบัณฑิตให้มี คุณภาพ ✓ 3) ส่งเสริม พระพุทธศาสนาและ บริการวิชาการแก่สังคม
การสร้างสังคมที่เป็นธรรมขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ	✓ 6) ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกัน ทางสังคมรวมถึงรูปแบบ การจัดการเกษตรภายใต้ ชีวิตวิถีใหม่	✓ 1) ผลิตบัณฑิตให้มี คุณภาพ ✓ 3) ส่งเสริม พระพุทธศาสนาและ บริการวิชาการแก่สังคม
Hybrid Learning ห้องเรียนภาษาอังกฤษเสมือนจริง	✓ 2) มีนวัตกรรมการ สอนภาษาอังกฤษโดยใช้ Creative and Innovative Learning รวมถึงกระบวนการคิด วิเคราะห์แบบพุทธปัญญา	✓ 1) ผลิตบัณฑิตให้มี คุณภาพ ✓ 2) วิจัยและพัฒนา
นวัตกรรมการศึกษา MOOC พัฒนาแพลตฟอร์มการ เรียนรู้ออนไลน์ มหาวิทยาลัยสงฆ์	✓ 1) มีพื้นที่นวัตกรรม และเทคโนโลยีการศึกษา วิถีพุทธ และยุทธศาสตร์ การสร้างศูนย์วิจัย ต้นแบบของมหาวิทยาลัย	✓ 1) ผลิตบัณฑิตให้มี คุณภาพ ✓ 2) วิจัยและพัฒนา
พัฒนาการเรียนรู้พื้นที่สาธารณะเขตภูเขาไฟกระโดง จังหวัดบุรีรัมย์	✓ 3) การมีส่วนร่วมใน อนุรักษ์มรดกทาง วัฒนธรรม	✓ 1) ผลิตบัณฑิตให้มี คุณภาพ ✓ 3) ส่งเสริม พระพุทธศาสนาและ บริการวิชาการแก่สังคม

ผลการดำเนินงาน	ความสอดคล้องกับ	
	เป้าหมาย ของมหาวิทยาลัย	พันธกิจ ของมหาวิทยาลัย
การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ของ โรงเรียนมัธยมตอนต้น จังหวัดนครพนม	✓ 5) เยาวชนไทยได้รับ การพัฒนาในระบบ การศึกษา และนอกระบบ การศึกษา พัฒนาผู้เรียน ตามวัยแบบบ้านเรียน	✓ 1) ผลิตบัณฑิตให้มี คุณภาพ ✓ 2) วิจัยและพัฒนา
การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ของวัดและชุมชนบริเวณ รอบบึงแก่นนคร จังหวัดขอนแก่น	✓ 3) การมีส่วนร่วมใน อนุรักษ์มรดกทาง วัฒนธรรม	✓ 1) ผลิตบัณฑิตให้มี คุณภาพ ✓ 3) ส่งเสริม พระพุทธศาสนาและ บริการวิชาการแก่สังคม
การพัฒนาระบบกลไกนิเวศการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	✓ 1) มีพื้นที่นวัตกรรม และเทคโนโลยีการศึกษา วิถิพุทธ และยุทธศาสตร์ การสร้างศูนย์วิจัย ต้นแบบของมหาวิทยาลัย	✓ 1) ผลิตบัณฑิตให้มี คุณภาพ ✓ 2) วิจัยและพัฒนา
การพัฒนาศูนย์พุทธจิตวิทยาสำหรับเยาวชนด้วย กิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชัยภูมิ	✓ 7) ได้รูปแบบการ พัฒนาศูนย์ศึกษา พระพุทธศาสนาวัน อาทิตย์ทั้งด้านบุคลากร และนวัตกรรม	✓ 1) ผลิตบัณฑิตให้มี คุณภาพ ✓ 3) ส่งเสริม พระพุทธศาสนาและ บริการวิชาการแก่สังคม

ตารางที่ 12 วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของการบริหารจัดการแผนงานที่ 5

<p>จุดแข็ง</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มหาวิทยาลัยมีความพร้อมด้านบุคลากรและองค์ความรู้เชิงพุทธที่สามารถบูรณาการกับเทคโนโลยีการศึกษาใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2. โครงการต่าง ๆ ภายใต้แผนงานมีการพัฒนาแพลตฟอร์มและนวัตกรรมการเรียนรู้ดิจิทัลที่ตอบโจทย์สังคมยุคใหม่ และสอดคล้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา 	<p>จุดอ่อน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การบูรณาการองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนาเข้ากับเทคโนโลยียังมีข้อจำกัดด้านเครื่องมือและระบบสนับสนุนภายในมหาวิทยาลัย 2. การเชื่อมโยงผลลัพธ์การเรียนรู้ระหว่างโครงการยังไม่เป็นระบบกลาง ทำให้การสังเคราะห์องค์ความรู้ภาพรวมยังไม่ต่อเนื่อง
<p>โอกาส</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. แนวนโยบายของประเทศส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลและนวัตกรรมการเรียนรู้ ทำให้แผนงานสามารถขยายผลในระดับเครือข่ายได้ 2. ความตื่นตัวของเยาวชน พระสงฆ์ และชุมชนต่อการเรียนรู้เชิงบูรณาการวิถีพุทธเป็นแรงส่งสำคัญให้มหาวิทยาลัยขยายบทบาททางวิชาการในระดับสังคม 	<p>อุปสรรค</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ความเหลื่อมล้ำทางเทคโนโลยีระหว่างพื้นที่ทำให้การเข้าถึงนวัตกรรมการเรียนรู้ไม่เท่าเทียม 2. งบประมาณและการสนับสนุนต่อเนื่องหลังสิ้นสุดโครงการยังมีข้อจำกัด ทำให้การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลทางการศึกษาเชิงพุทธยังไม่เต็มศักยภาพ

แผนงานที่ 6 องค์ความรู้และวิธีปฏิบัติทางด้านพระพุทธศาสนา

ตารางที่ 13 วิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างผลการดำเนินงานของแผนงานที่ 6 กับเป้าหมายและพันธกิจของหน่วยงาน

ผลการดำเนินงาน	ความสอดคล้องกับ	
	เป้าหมาย ของมหาวิทยาลัย	พันธกิจ ของมหาวิทยาลัย
การพัฒนากระบวนการเรียนรู้คัมภีร์ไวยากรณ์บาลีโบราณทางออนไลน์	✓ 7. ผลงานวิจัยสามารถสร้างรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ และมีทักษะชีวิตภายใต้สังคมชีวิตใหม่	✓ 3) ส่งเสริมพระพุทธศาสนาและ บริการวิชาการแก่สังคม
การปฏิบัติกัมมัฏฐานในคัมภีร์สพายนะตามแนวสติปัฏฐาน 4 เพื่อความเป็นอิสระแห่งจิต	✓ 3. ความเข้มแข็งทางจิตใจของครอบครัวไทย การสื่อสารที่เสริมสร้างพลังชีวิต การเยียวยาจิตใจเชิงพุทธอย่างสร้างสรรค์ และการใช้ชีวิตร่วมกันของสังคมต่างวัย	✓ 3) ส่งเสริมพระพุทธศาสนาและ บริการวิชาการแก่สังคม
สารัตถะแห่งทวารวดี : ประวัติศาสตร์ คุณค่า และรอยธรรมในจังหวัดสุพรรณบุรี	✓ 2. การมีส่วนร่วมในอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม	✓ 3) ส่งเสริมพระพุทธศาสนาและ บริการวิชาการแก่สังคม
รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันตามหลักสติของประชาชนในจังหวัดแพร่	✓ 3. ความเข้มแข็งทางจิตใจของครอบครัวไทย การสื่อสารที่เสริมสร้างพลังชีวิต การเยียวยาจิตใจเชิงพุทธอย่างสร้างสรรค์ และการใช้ชีวิตร่วมกันของสังคมต่างวัย	✓ 3) ส่งเสริมพระพุทธศาสนาและ บริการวิชาการแก่สังคม
การพัฒนาระบบสารสนเทศและการอนุรักษ์คัมภีร์ใบลานล้านนาด้วยระบบดิจิทัล	✓ 2. การมีส่วนร่วมในอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม	✓ 3) ส่งเสริมพระพุทธศาสนาและ บริการวิชาการแก่สังคม
การพัฒนาหลักเกณฑ์ทางจริยศาสตร์บนฐานคิดทางพระพุทธศาสนาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	✓ 5. ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางสังคมรวมถึงการจัดการเกษตรภายใต้ชีวิตวิถีใหม่	✓ 3) ส่งเสริมพระพุทธศาสนาและ บริการวิชาการแก่สังคม

ผลการดำเนินงาน	ความสอดคล้องกับ	
	เป้าหมาย ของมหาวิทยาลัย	พันธกิจ ของมหาวิทยาลัย
พุทธจิตวิทยานวัตกรรมเพื่อยกระดับใจของกลุ่มคนวัยทำงานในชุมชน (อสม.)	✓ 3. ความเข้มแข็งทางจิตใจของครอบครัวไทย การสื่อสารที่เสริมสร้างพลังชีวิต การเยียวยาจิตใจเชิงพุทธอย่างสร้างสรรค์ และการใช้ชีวิตร่วมกันของสังคมต่างวัย	✓ 3) ส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการวิชาการแก่สังคม
รูปแบบการเผยแพร่องค์ความรู้และวิถีปฏิบัติแห่งความเป็นธรรมที่ปรากฏในเรื่องทศชาติชาดกผ่านระบบดิจิทัลออนไลน์	✓ 1. มีสื่อสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้วิถีพุทธ	✓ 3) ส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการวิชาการแก่สังคม
การพัฒนาศักยภาพในการบริหารงานของผู้นำท้องถิ่น วิถีใหม่ตามหลักธัมมิกสังคมนิยมของท่านพุทธทาสภิกขุ ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี	✓ 5. ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางสังคมรวมถึงการจัดการเกษตรภายใต้ชีวิตวิถีใหม่	✓ 3) ส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการวิชาการแก่สังคม
รูปแบบและกระบวนการการแก้ไขปัญหาอิทธิพลแบบบูรณาการของคณะสงฆ์ในจังหวัดสุรินทร์	✓ 7. ผลงานวิจัยสามารถสร้างรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ และมีทักษะชีวิตภายใต้สังคมชีวิตใหม่	✓ 3) ส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการวิชาการแก่สังคม
การศึกษาองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในคัมภีร์พิภสของวัดในจังหวัดพะเยา	✓ 2. การมีส่วนร่วมในอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม	✓ 3) ส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการวิชาการแก่สังคม
การพัฒนาสื่อสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้วิถีพุทธในสังคมออนไลน์	✓ 1. มีสื่อสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้วิถีพุทธ	✓ 3) ส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการวิชาการแก่สังคม
การพัฒนาองค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างสุขภาพทางปัญญาด้วยอานาปานสติ	✓ 3. ความเข้มแข็งทางจิตใจของครอบครัวไทย การสื่อสารที่เสริมสร้างพลังชีวิต การเยียวยาจิตใจเชิงพุทธอย่างสร้างสรรค์ และการใช้ชีวิตร่วมกันของสังคมต่างวัย	✓ 3) ส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการวิชาการแก่สังคม

ผลการดำเนินงาน	ความสอดคล้องกับ	
	เป้าหมาย ของมหาวิทยาลัย	พันธกิจ ของมหาวิทยาลัย
รูปแบบการพัฒนาพระสงฆ์ตามกรอบแนวคิดธรรมิกสังคมนิยมสู่การสร้างเกษตรชุมชนอุดมปัญญา	✓ 5. ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางสังคมรวมถึงการจัดการเกษตรภายใต้ชีวิตวิถีใหม่	✓ 3) ส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการวิชาการแก่สังคม
การพัฒนาทักษะที่จำเป็นแห่งอนาคตของพระสงฆ์ในจังหวัดกาญจนบุรี เพื่อบูรณาการการเรียนรู้และการพัฒนาสังคมวิถีพุทธ	✓ 7. ผลงานวิจัยสามารถสร้างรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจและมีทักษะชีวิตภายใต้สังคมชีวิตใหม่	✓ 3) ส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการวิชาการแก่สังคม
การพัฒนาเทคนิคและนวัตกรรมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตไทยในต่างประเทศในรูปแบบการเผยแผ่ผ่านสังคมดิจิทัลออนไลน์	✓ 6. บทบาทพระธรรมทูตในต่างประเทศเพื่อการพัฒนากำลังคน	✓ 3) ส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการวิชาการแก่สังคม
สรรพคุณและกระบวนการหมักเภสัชโลณโสจิระกะ	✓ 5. ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางสังคมรวมถึงการจัดการเกษตรภายใต้ชีวิตวิถีใหม่	✓ 3) ส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการวิชาการแก่สังคม

ตารางที่ 14 วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของการบริหารจัดการแผนงานที่ 6

<p>จุดแข็ง</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มหาวิทยาลัยมีศักยภาพสูงในการผลิตองค์ความรู้เชิงพุทธ ทั้งด้านคัมภีร์ จริยศาสตร์ และพุทธจิตวิทยา ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาสังคมเชิงคุณธรรม 2. โครงการส่วนใหญ่เชื่อมโยงกับการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในรูปแบบดิจิทัลและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ทำให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้กว้างและทันยุค 	<p>จุดอ่อน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การบูรณาการผลลัพธ์ของแต่ละโครงการยังไม่เป็นระบบ ทำให้เกิดการกระจายตัวขององค์ความรู้และขาดฐานข้อมูลกลางเพื่อใช้ต่อยอดในระยะยาว 2. การสื่อสารและเผยแพร่ผลงานวิจัยเชิงพุทธสู่สาธารณะยังจำกัดในวงวิชาการ ขาดการประยุกต์ใช้จริงในชุมชนและภาคการศึกษาอย่างต่อเนื่อง
<p>โอกาส</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. แนวโน้มของสังคมไทยและนานาชาติให้ความสำคัญกับจิตตภาวนา สุขภาวะทางจิต และคุณธรรม ส่งผลให้ผลงานเชิงพุทธสามารถต่อยอดเป็นหลักสูตรและศูนย์การเรียนรู้ระดับประเทศได้ 2. การเปลี่ยนผ่านสู่สังคมดิจิทัลเปิดโอกาสให้มหาวิทยาลัยเผยแพร่พระพุทธศาสนาผ่านสื่อออนไลน์ นวัตกรรม และระบบสารสนเทศที่ทันสมัย เพิ่มผลกระทบเชิงพื้นที่และระหว่างประเทศ 	<p>อุปสรรค</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ข้อจำกัดด้านงบประมาณและบุคลากรในการพัฒนาเทคโนโลยีสนับสนุนการเผยแพร่ธรรมะ ทำให้บางโครงการยังขาดความต่อเนื่องหลังสิ้นสุดทุน 2. ความแตกต่างทางวัฒนธรรมและการรับรู้ศาสนาในพื้นที่ต่าง ๆ ส่งผลให้การเผยแพร่และนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ยังต้องปรับให้เหมาะกับบริบทเฉพาะพื้นที่

แผนงานที่ 7 การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการพัฒนาเชิงพื้นที่ในมิติทางศาสนา
ตารางที่ 15 วิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างผลการดำเนินงานของแผนงานที่ 7 กับเป้าหมายและพันธกิจของ
 หน่วยงาน

ผลการดำเนินงาน	ความสอดคล้องกับ	
	เป้าหมาย ของมหาวิทยาลัย	พันธกิจ ของมหาวิทยาลัย
แผนงานเสริมสร้างความเข้มแข็งการบริหารจัดการ แผนงานและโครงการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและ นวัตกรรม (ววน.)	<p>✓ 1.1 มีโครงการที่ ดำเนินการและส่งมอบ ผลผลิตได้ครบถ้วนตาม แผน เป็นจำนวนไม่น้อย กว่าร้อยละ 70 ของ จำนวนโครงการทั้งหมด (ค่าเป้าหมายควรท้าทาย และเพิ่มขึ้นทุกปี)</p> <p>✓ 1.2 หน่วยงานสามารถ รายงานผลการดำเนินงาน และบันทึกข้อมูลในระบบ สารสนเทศ ที่ สกสว. กำหนดได้อย่างครบถ้วน ภายในระยะเวลาที่ กำหนด</p> <p>✓ 1.3 จำนวนโครงการที่ ถูกนำไปใช้ประโยชน์โดย เกิดจากการผลักดันของ หน่วยรับงบประมาณ เพิ่มขึ้นจากค่าเฉลี่ยของ สามปีที่ผ่านมา (ปีพ.ศ. 2563-2565)</p>	<p>✓ 2) วิจัยและพัฒนา</p>

ตารางที่ 16 วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของการบริหารจัดการแผนงานที่ 7

<p>จุดแข็ง</p> <p>1. สามารถบริหารโครงการได้เสร็จตามกำหนด</p> <p>2. นักวิจัยได้พัฒนาศักยภาพในการทำวิจัยสูงขึ้น</p>	<p>จุดอ่อน</p> <p>1. ไม่สามารถพัฒนานักวิจัยได้ครบทุกคน</p>
<p>โอกาส</p> <p>1. ร่วมมือกับ วช. ในการพัฒนานักวิจัยรุ่นใหม่</p>	<p>อุปสรรค</p> <p>1. ระบบในการติดตามความล่าช้าของนักวิจัย</p>

3.3 การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์และผลสัมฤทธิ์ที่สำคัญ

แผนงานที่ 1 องค์ความรู้ด้านวัฒนธรรม ภูมิปัญญาและการท่องเที่ยววิถีพุทธ

ผลงานวิจัยมุ่งเน้นการใช้ประโยชน์ในด้านใด (สามารถเลือกได้มากกว่า 1 ด้าน)

- วิชาการ
- เศรษฐกิจ / พาณิชย
- ชุมชน พื้นที่ / สาธารณะ
- นโยบาย

ตารางที่ 17 วิธีการ/กระบวนการผลักดันงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในแต่ละด้าน และผู้ได้รับประโยชน์จากงานวิจัย ของแผนงานที่ 1

การใช้ประโยชน์	วิธีการ/กระบวนการผลักดันงานวิจัยไปใช้ประโยชน์	ผู้ได้รับประโยชน์จากงานวิจัย
ด้านวิชาการ	<ol style="list-style-type: none"> ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพและวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมและศิลปกรรมในท้องถิ่น สังเคราะห์ข้อมูลทางประวัติศาสตร์และภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นสื่อการเรียนรู้ เช่น หนังสือ คู่มือ เอกสารประกอบการสอน และฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ เวทีสัมมนา และนิทรรศการ เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ผู้เรียนและผู้สอน ตีพิมพ์ผลงานในวารสารวิชาการและเผยแพร่ผ่านสื่อสาธารณะ นำองค์ความรู้ไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรของสถาบันการศึกษาในเครือข่ายมหาวิทยาลัย 	<ol style="list-style-type: none"> นิสิตและนักศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในจังหวัดเชียงใหม่ สุพรรณบุรี และร้อยเอ็ด ครูและอาจารย์ในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ พิษณุโลก และหนองคาย พระภิกษุสงฆ์และนักวิชาการทางพระพุทธศาสนาในเครือข่ายวิทยาลัยสงฆ์ทั่วประเทศ
ด้านเศรษฐกิจ / พาณิชย	<ol style="list-style-type: none"> ส่งเสริมกระบวนการออกแบบผลิตภัณฑ์และกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีรากฐานจากภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การทอผ้า การปักผ้าชาติพันธุ์ และการสร้างสรรค์ศิลปะบนถนน พัฒนาบรรจุภัณฑ์ อัตลักษณ์ และการเล่าเรื่องเชิงวัฒนธรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ จัดอบรมทักษะการตลาด การบริหารจัดการ และการประชาสัมพันธ์ให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 	<ol style="list-style-type: none"> กลุ่มชาติพันธุ์ม้ง เย้า และลีซอ ในจังหวัดเพชรบูรณ์ ที่ได้รับการพัฒนาผลิตภัณฑ์และกิจกรรมท่องเที่ยว กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านลำน้ำช้าง จังหวัดลำพูน ที่ได้รับองค์ความรู้ในการพัฒนาเจลลี่ลำไย ผู้ประกอบการและมัคคุเทศก์ในจังหวัดฉะเชิงเทรา และจังหวัดร้อยเอ็ด ที่ได้รับการฝึกอบรมทักษะด้านการบริการและการตลาด

การใช้ประโยชน์	วิธีการ/กระบวนการผลักดันงานวิจัยไปใช้ประโยชน์	ผู้ได้รับประโยชน์จากงานวิจัย
	4. จัดตั้งเครือข่ายผู้ประกอบการท้องถิ่น และศูนย์เรียนรู้ด้านการท่องเที่ยว 5. พัฒนาแพลตฟอร์มข้อมูลท่องเที่ยวระดับจังหวัดเพื่อเชื่อมโยงผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	
ด้านชุมชน พื้นที่ / สาธารณะ	1. จัดเวทีประชาคมและการสนทนากลุ่มเพื่อให้ชุมชนร่วมออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวและกิจกรรมทางวัฒนธรรม 2. พัฒนาพื้นที่เรียนรู้และพื้นที่สร้างสรรค์ เช่น ถนนศิลปะ พิพิธภัณฑ์ชุมชน และเขตวัดเพื่อการเรียนรู้ 3. สร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันระหว่างวัด ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4. ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้ชุมชนผ่านกิจกรรมฝึกอบรม เวทีสาธารณะ และงานประเพณี 5. เผยแพร่ผลงานและต้นแบบการพัฒนาพื้นที่ผ่านสื่อสาธารณะและกิจกรรมท้องถิ่น	1. ชุมชนชาวไทหล่ม จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่ได้รับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศิลปะ 2. ชุมชนไทยยวนสมอแข จังหวัดพิษณุโลก ที่ได้รับการฟื้นฟูประเพณีห่มผ้าเจดีย์เขาสมอแข 3. ชุมชนเมืองอุทัยธานี ที่ได้รับการพัฒนาเป็นเขตพุทธอุทยานเชิงสร้างสรรค์ 4. เยาวชนและศิลปินท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ ฉะเชิงเทรา และหนองคาย ที่ได้พื้นที่สร้างสรรค์ผลงานและโอกาสในการเรียนรู้
ด้านนโยบาย	1. จัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแก่หน่วยงานท้องถิ่น 2. ประสานความร่วมมือกับสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดและองค์การบริหารส่วนจังหวัดเพื่อผลักดันแผนงานระดับพื้นที่ 3. จัดประชุมเชิงนโยบายและเวทีระดมความคิดเห็นเพื่อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนเศรษฐกิจวัฒนธรรมในระดับจังหวัด 4. สร้างกลไกการมีส่วนร่วมระหว่างวัด หน่วยงานรัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษา 5. ถ่ายทอดผลการวิจัยในรูปแบบรายงานนโยบายและแนวทางปฏิบัติ	1. เทศบาลเมืองหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย ที่นำผลวิจัยไปวางแผนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 2. องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก ที่ใช้ผลวิจัยในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ท้องถิ่น 3. หน่วยงานด้านการท่องเที่ยวและศาสนาในจังหวัดมหาสารคาม เพชรบูรณ์ และร้อยเอ็ด ที่นำข้อเสนอเชิงนโยบายไปปรับใช้ในระดับพื้นที่

แผนภาพที่ 3 กระบวนการผลิตต้นงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ของแผนงานที่ 1

PoliceMagazine24: การอบรมเชิงปฏิบัติการ...
<https://policemagazine24.blogspot.com/2024/05>

การอบรมเชิงปฏิบัติการทางศิลปะ (The Art...
<https://www.chiangmainews.co.th/social/3329423/>

PoliceMagazine24

วันอาทิตย์ที่ 26 พฤษภาคม พ.ศ. 2567

การอบรมเชิงปฏิบัติการทางศิลปะ (The Art Workshop 2024)

การอบรมเชิงปฏิบัติการทางศิลปะ (The Art Workshop 2024)

สังคม เชียงใหม่

การอบรมเชิงปฏิบัติการทางศิลปะ (The Art Workshop 2024)

26 May 67

“กิจกรรมการเรียนรู้กระบวนการสร้างสรรค์งานลายคำ ประยุกต์ล้านนาและลายคำล้านนาที่ปรากฏในธรรมมาสน์ ภายใต้โครงการวิจัยเรื่อง : ธรรมาสน์ล้านนา: อัตลักษณ์ ภูมิปัญญา และสุนทรียศาสตร์มรดกวัฒนธรรมทาง พระพุทธศาสนา และการออกแบบและสร้างสรรค์งาน จิตรกรรมฝาผนังอัตลักษณ์ลายคำประยุกต์ เพื่อการ

แผนภาพที่ 3 กระบวนการผลักดันงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ของแผนงานที่ 1 (ต่อ)

แผนงานที่ 2 การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการพัฒนาเชิงพื้นที่ในมิติทางศาสนา

ผลงานวิจัยมุ่งเน้นการใช้ประโยชน์ในด้านใด (สามารถเลือกได้มากกว่า 1 ด้าน)

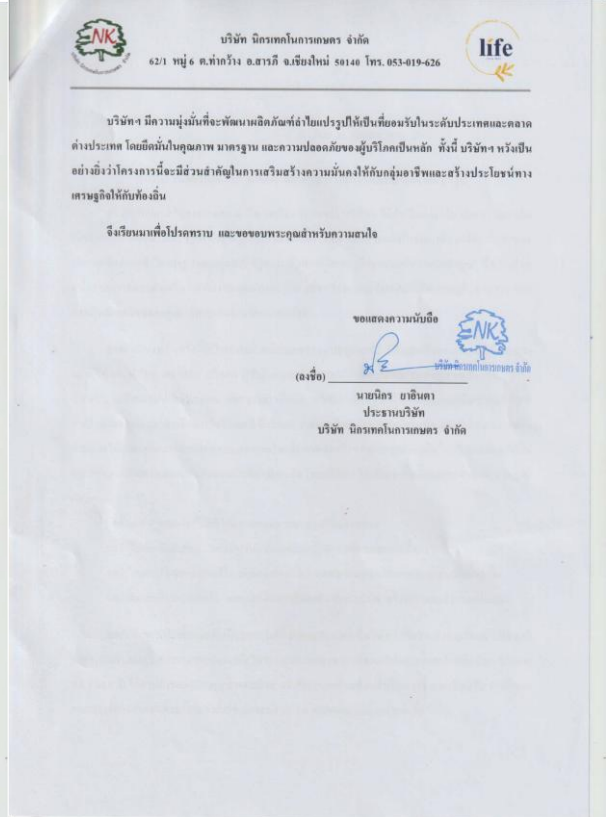
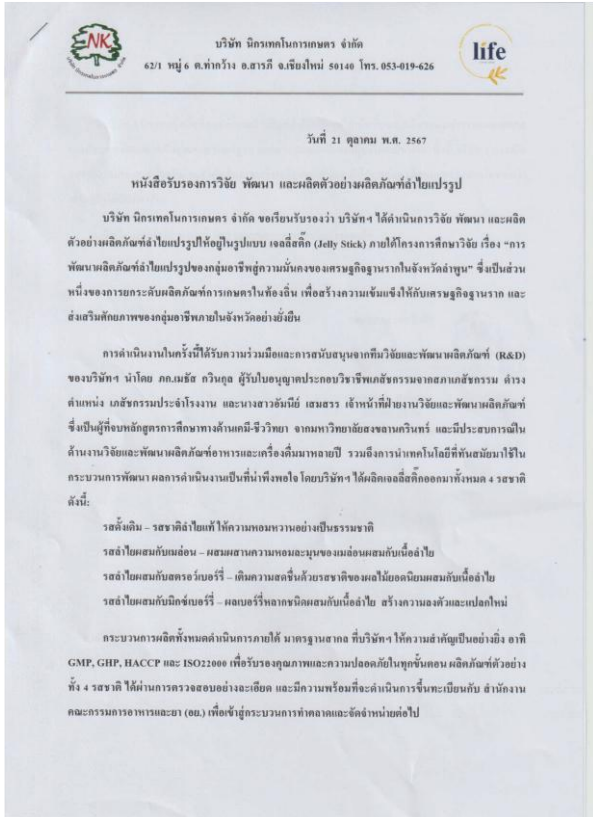
- วิชาการ
- เศรษฐกิจ / พาณิชย
- ชุมชน พื้นที่ / สาธารณะ
- นโยบาย

ตารางที่ 18 วิธีการ/กระบวนการผลักต้นงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในแต่ละด้าน และผู้ได้รับประโยชน์จากงานวิจัย ของแผนงานที่ 2

การใช้ประโยชน์	วิธีการ/กระบวนการผลักต้นงานวิจัยไปใช้ประโยชน์	ผู้ได้รับประโยชน์จากงานวิจัย
ด้านวิชาการ	<ol style="list-style-type: none"> ดำเนินการเผยแพร่บทความวิจัยในวารสารวิชาการระดับชาติและนานาชาติ เพื่อเผยแพร่ผลการศึกษาและแนวทางพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักพุทธเศรษฐศาสตร์ จัดทำหนังสือและคู่มือองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนเชิงศาสนาและการจัดการเกษตรอินทรีย์ นำผลการวิจัยไปบูรณาการในหลักสูตรการเรียนการสอนและหลักสูตรฝึกอบรมของมหาวิทยาลัย จัดเวทีคืนความรู้ให้แก่ชุมชนและหน่วยงานภาคีในพื้นที่ดำเนินงาน เผยแพร่องค์ความรู้ผ่านระบบ BRI LAB ของสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ เพื่อให้เข้าถึงได้ทั่วประเทศ 	<ol style="list-style-type: none"> นิสิตและคณาจารย์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยทุกวิทยาเขต นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนาและการพัฒนาชุมชน ชุมชนในจังหวัดลำพูน สุรินทร์ ลำปาง อุบลราชธานี และสงขลา ซึ่งเป็นพื้นที่ต้นแบบ หน่วยงานด้านการศึกษาและวิจัยของรัฐและเอกชนที่ใช้ผลวิจัยประกอบการจัดการเรียนรู้ และพัฒนานโยบาย
ด้านเศรษฐกิจ / พาณิชย	<ol style="list-style-type: none"> ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์และกิจกรรมทางเศรษฐกิจของชุมชนตามแนวพุทธ จัดอบรมและพัฒนาทักษะการผลิตบรรจุภัณฑ์ การตลาดออนไลน์ และการสร้างแบรนด์ เช่น เจลลี่สตีกลำไยและเจ้าหมวยฟาร์มกบ นำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการในกิจกรรมการผลิต การค้าขาย และการบริหารจัดการชุมชน 	<ol style="list-style-type: none"> กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านล้ามช้างจังหวัดลำพูน ที่ได้รับการพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากลำไย กลุ่มเกษตรกรและผู้ประกอบการอาหารพื้นถิ่นจังหวัดสุรินทร์ ที่ได้รับองค์ความรู้การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่และบรรจุภัณฑ์ เกษตรกรในชุมชนฮักน้ำจางจังหวัดลำปาง จำนวน 50 คน ที่ได้รับองค์ความรู้ด้านข้าวอินทรีย์

การใช้ประโยชน์	วิธีการ/กระบวนการผลักดันงานวิจัยไปใช้ประโยชน์	ผู้ได้รับประโยชน์จากงานวิจัย
	<p>4. สร้างเครือข่ายตลาดหลายระดับ ทั้งภาครัฐ เอกชน และวิสาหกิจท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการหมุนเวียนรายได้ภายในพื้นที่</p> <p>5. ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านนวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ วิถีข้าว วิถีธรรม และผลิตภัณฑ์อาหารพื้นถิ่นให้กับเกษตรกรและผู้ประกอบการ</p>	<p>4. ผู้บริโภคในพื้นที่สุรินทร์และลำพูน ที่ได้รับผลิตภัณฑ์ปลอดภัยและมีอัตลักษณ์ท้องถิ่น</p>
ด้านชุมชน พื้นที่ / สาธารณะ	<p>1. ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพและการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Action Research) เพื่อให้ชุมชนร่วมกำหนดแนวทางการพัฒนาและอนุรักษ์พื้นที่ทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรม</p> <p>2. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการระหว่างวัด ชุมชน และสถาบันการศึกษา เพื่อพัฒนาศักยภาพคนและพื้นที่</p> <p>3. จัดเวทีสาธารณะและเวทีอบรม เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องการพึ่งพาตนเองตามหลักทฤษฎีใหม่และหลักธรรมในพระพุทธศาสนา</p> <p>4. พัฒนาพื้นที่ต้นแบบสร้างสรรค์ เช่น เมืองเก่าสงขลา และชุมชนเกษตรอินทรีย์ลุ่มน้ำจาง ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจและวัฒนธรรม</p> <p>5. สร้างเครือข่ายภาคประชาชน พระสงฆ์ หน่วยงานรัฐ และองค์กรท้องถิ่น เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างยั่งยืน</p>	<p>1. ชุมชนบ้านนาจิวและวัดป่าศรีแสงธรรม จังหวัดอุบลราชธานี ที่ได้รับการส่งเสริมการพึ่งพาตนเองและรายได้เพิ่มขึ้น</p> <p>2. ชุมชนเมืองเก่าสงขลา ที่ได้รับการฟื้นฟูพื้นที่และมีรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม</p> <p>3. ชุมชนเกษตรอินทรีย์ลุ่มน้ำจาง จังหวัดลำปาง ที่ได้รับองค์ความรู้และทักษะการผลิตข้าวอินทรีย์</p> <p>4. กลุ่มเยาวชนและประชาชนในพื้นที่ลำพูน สุรินทร์ อุบลราชธานี และสงขลา ที่ได้เรียนรู้กระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงเชิงพุทธ</p>
ด้านนโยบาย	<p>1. ศึกษาและพัฒนาแนวทางการแก้ไขปัญหาคความยากจนตามหลักทฤษฎีใหม่เพื่อใช้เป็นข้อมูลเชิงนโยบายสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น</p> <p>2. จัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อยกระดับเศรษฐกิจชุมชน เช่น การพัฒนาเมืองเก่าสงขลาเข้าสู่การขึ้น</p>	<p>1. องค์กรบริหารส่วนตำบลและหน่วยงานท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี ที่ใช้ผลวิจัยในการพัฒนาโครงการเศรษฐกิจพอเพียง</p> <p>2. สำนักงานวัฒนธรรมและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสงขลา ที่ใช้ผลวิจัยวางนโยบายอนุรักษ์เมืองเก่า</p>

การใช้ประโยชน์	วิธีการ/กระบวนการผลักดันงานวิจัยไปใช้ประโยชน์	ผู้ได้รับประโยชน์จากงานวิจัย
	<p>ทะเบียนมรดกโลก และการสนับสนุนเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดลำปาง</p> <p>3. ถ่ายทอดผลวิจัยผ่านเวทีประชาคม และการประชุมร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ และองค์กรศาสนา</p> <p>4. สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัย หน่วยงานราชการ และภาคประชาชน เพื่อกำหนดแผนยุทธศาสตร์พัฒนาเชิงพื้นที่</p> <p>5. เผยแพร่คู่มือ ข้อเสนอเชิงนโยบาย และองค์ความรู้สู่หน่วยงานส่วนกลาง และภูมิภาค</p>	<p>3. หน่วยงานเกษตรและกองทุนฟื้นฟูเกษตรกรจังหวัดลำปาง ที่ใช้ผลการวิจัยสนับสนุนเกษตรอินทรีย์</p> <p>4. หน่วยงานภาครัฐและเอกชน จังหวัดสุรินทร์ ที่นำผลวิจัยไปใช้พัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นและเครือข่ายการตลาด</p>

แผนภาพที่ 4 กระบวนการผลิตภัณฑ์งานวิจัยไปใช้ประโยชน์ของแผนงานที่ 2

แผนภาพที่ 4 กระบวนการผลักดันงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ของแผนงานที่ 2 (ต่อ)

แผนงานที่ 3 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานวิถีพุทธ

ผลงานวิจัยมุ่งเน้นการใช้ประโยชน์ในด้านใด (สามารถเลือกได้มากกว่า 1 ด้าน)

- วิชาการ
 เศรษฐกิจ / พาณิชยกรรม
 ชุมชน พื้นที่ / สาธารณะ
 นโยบาย

ตารางที่ 19 วิธีการ/กระบวนการผลักต้นงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในแต่ละด้าน และผู้ได้รับประโยชน์จากงานวิจัย ของแผนงานที่ 3

การใช้ประโยชน์	วิธีการ/กระบวนการผลักต้นงานวิจัยไปใช้ประโยชน์	ผู้ได้รับประโยชน์จากงานวิจัย
ด้านวิชาการ	<ol style="list-style-type: none"> 1. เผยแพร่บทความวิจัยในวารสารระดับชาติและนานาชาติ เพื่อสร้างองค์ความรู้ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมเชิงพุทธ 2. จัดทำหนังสือและสื่อองค์ความรู้ เช่น คู่มือการจัดการขยะ วัดสีเขียว และการจัดการน้ำอย่างยั่งยืน 3. นำผลวิจัยเข้าสู่หลักสูตรการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษาในระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา 4. จัดเวทีสัมมนา วิชาการ และเวทีคืนความรู้ เพื่อเผยแพร่สู่ชุมชนและหน่วยงานท้องถิ่น 5. เผยแพร่ผ่านระบบ BRI LAB และสื่อดิจิทัลของสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. พระนิสิตและนิสิต มจร. ในวิทยาเขตอุทัยธานี จันทบุรี สุราษฎร์ธานี นครปฐม และสงขลา 2. นักวิจัยและคณาจารย์ที่ดำเนินงานวิจัยด้านสิ่งแวดล้อมและนิเวศวิถีพุทธ 3. หน่วยงานด้านการศึกษาและวัฒนธรรมในจังหวัดอุตรธานี ศรีสะเกษ และอุทัยธานี ที่นำผลไปใช้เป็นต้นแบบพัฒนาองค์ความรู้
ด้านเศรษฐกิจ / พาณิชยกรรม	–	–
ด้านชุมชน พื้นที่ / สาธารณะ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ 2. พัฒนาโมเดลการจัดการขยะและสิ่งแวดล้อม เช่น LATE Model, GREEN TEMPLE Model และธนาคารขยะชุมชน 3. จัดอบรมเชิงปฏิบัติการและเวทีประชาคม เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้และสร้างต้นแบบชุมชนสีเขียว 4. บูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น สังคหวัตถุ 4 อิติ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ชุมชนบ้านหนองขนก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ต้นแบบการจัดการขยะวิถีพุทธ 2. เกษตรกรสวนทุเรียน จังหวัดจันทบุรี ได้องค์ความรู้ด้านการแปรรูปขยะอินทรีย์และลดต้นทุนการผลิต 3. ชุมชนบ้านคลองชะนีบึง จังหวัดอุทัยธานี ได้ผังภูมินิเวศเพื่อการอนุรักษ์พื้นที่มรดกโลกห้วยขาแข้ง 4. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้ระบบจัดการทรัพยากรน้ำ

การใช้ประโยชน์	วิธีการ/กระบวนการผลักต้นงานวิจัย ไปใช้ประโยชน์	ผู้ได้รับประโยชน์จากงานวิจัย
	<p>บาท 4 และสี่ปฐริศธรรม 7 ในกระบวนการพัฒนา</p> <p>5. สร้างเครือข่ายชุมชน พระสงฆ์องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน เพื่อขยายผลการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน</p>	<p>5. เทศบาลเมืองสะเดา จังหวัดสงขลา ได้ต้นแบบกองทุนธนาคารขยะและเครือข่ายชุมชนเวียน</p> <p>6. วัดในจังหวัดนครปฐม 10 แห่ง ได้นำโมเดลวัดสีเขียวไปใช้จัดการสิ่งแวดล้อม</p> <p>7. ชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษได้ต้นแบบเครือข่ายฟื้นฟูป่าชุมชน</p>
<p>ด้านนโยบาย</p>	<p>1. ศึกษาและพัฒนาแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมเชิงพื้นที่เพื่อใช้เป็นข้อมูลกำหนดนโยบายระดับจังหวัดและท้องถิ่น</p> <p>2. จัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายด้านเมืองสีเขียว การจัดการขยะ และการอนุรักษ์ป่าชุมชน เพื่อนำเสนอองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น</p> <p>3. ถ่ายทอดผลวิจัยผ่านเวทีประชาคมการประชุมวิชาการ และการจัดทำคู่มือการจัดการนโยบายพื้นที่สีเขียวชุมชนเมืองอย่างยั่งยืน (ISBN 978-616-616-557-9)</p> <p>4. ประสานความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัย หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน เพื่อสร้างยุทธศาสตร์สิ่งแวดล้อมวิถิพุทธ</p> <p>5. เผยแพร่ผลการวิจัยและข้อเสนอเชิงนโยบายผ่านเว็บไซต์ Google Sites และฐานข้อมูล BRI LAB</p>	<p>1. เทศบาลนครอุดรธานี ซึ่งได้นำผลวิจัยไปพัฒนาโครงการเมืองสีเขียว</p> <p>2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี จันทบุรี ศรีสะเกษ และสงขลา ที่ใช้ข้อมูลเชิงนโยบายเพื่อวางแผนสิ่งแวดล้อม</p> <p>3. หน่วยงานภาคเอกชน เช่น บริษัทถาวรอุตสาหกรรมยางพาราจังหวัดสงขลา ที่เข้าร่วมระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน BCG</p> <p>4. มหาวิทยาลัยและหน่วยงานวิจัยในเครือข่าย มจร. ที่ใช้ผลวิจัยเป็นแนวทางขยายผลด้านสิ่งแวดล้อมเชิงพุทธ</p>

การคัดเลือกผลทุเรียนตักไซด์ภายในสวน

ขยะทุเรียน

การสัมภาษณ์ ประชาคม ประชุมกลุ่มย่อย

ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากขยะเปลือกทุเรียนปุยหม้ยชีวภาพ
แผนภาพที่ 5 กระบวนการผลักดันงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ของแผนงานที่ 3

สถานที่ ๔ Consider Carefully

พิจารณาอย่างรอบคอบ
★★★★★

หมายถึง กระบวนการที่เราต้องตรวจสอบและวิเคราะห์การดำเนินงานที่เราได้ทำไปแล้ว จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินมาวิเคราะห์เพื่อหาจุดที่ต้องปรับปรุงหรือแก้ไขให้ดีขึ้น มีขั้นตอนการประเมินผลและปรับปรุง ดังนี้

เก็บรวบรวมข้อมูล
★★★★★

รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน เช่น สภาพแวดล้อม การมีส่วนร่วมของชุมชน ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม

วิเคราะห์ข้อมูล
★★★★★

วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมมาเพื่อหาข้อดีและข้อเสียของการดำเนินงาน

ประเมินผล
★★★★★

ใช้ข้อมูลวิเคราะห์มาเพื่อประเมินว่าการดำเนินงานที่ผ่านมามีประสิทธิภาพเพียงใด มีจุดที่ต้องปรับปรุงหรือไม่

วางแผนการปรับปรุง
★★★★★

วางแผนการแก้ไขและปรับปรุงตามข้อมูลที่ได้ออกการประเมิน เช่น การปรับเปลี่ยนแผนการดำเนินงาน การเพิ่มการมีส่วนร่วมของชุมชน หรือการจัดการทรัพยากรที่ทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ดำเนินการปรับปรุง
★★★★★

นำแผนการปรับปรุงที่ได้วางไว้ไปปฏิบัติจริง

ติดตามและประเมินผล
★★★★★

ติดตามผลการปรับปรุงและประเมินผลอีกครั้งเพื่อดูว่าการปรับปรุงนั้นได้ผลตามที่คาดหวังหรือไม่ และทำการปรับปรุงต่อเนื่องตามความจำเป็น

ผลจากการดำเนินกิจกรรมตามโครงการวิจัย โดยใช้การวิจัยแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research)

อันนำไปสู่ไปสู่ความสำเร็จ คือ การจัดการภูมิเเวศพื้นที่ชุมชนบริเวณมรดกโลกห้วยขาแข้งมีความยั่งยืน และเหมาะสม กับสภาพแวดล้อมและชุมชนในระยะยาว

ดร. ประคอง มาโต และคณะ
๐๘๗-๘๔๔๒ ๖๙๒๘

More Information
<https://uthai.mcu.ac.th>
E-mail: prakong_๘๙@hotmail.com

พุทธมณฑลจังหวัดอุทัยธานี
หมู่ ๗ ตำบลบ่วงหวาน ตำบลทุ่งโพ อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี

การจัดการภูมิเเวศพื้นที่ชุมชนบริเวณมรดกโลกห้วยขาแข้ง

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย
Plan Road to Success
เส้นทางไปสู่ความสำเร็จ

๑ Satisfication ความพึงพอใจ
๒ Dogged หากเพียร สละเสีงการมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูทรัพยากร
๓ Attentive เอาใจใส่ ไม่โทษตนเองในการจัดการทรัพยากร
๔ Consider carefully พิจารณาอย่างรอบคอบ เช่นประเมินผลกระทบ และปรับปรุงตามข้อมูล

โมเดลองค์ความรู้

การศึกษาภูมิเเวศพื้นที่ชุมชนบริเวณมรดกโลกห้วยขาแข้ง เพื่อการจัดการภูมิประเทศและสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติในพื้นที่รอบ ๆ จุดตกผลึกออกมาเป็นองค์ความรู้เชิงองค์ความรู้ที่มีลักษณะเป็น แผนงาน เส้นทางไปสู่ความสำเร็จ ประกอบด้วย สถานที่ที่สำคัญ ตลอดจนเส้นทาง ๔ สถานี ดังนี้

สถานีที่ ๑ Satisfaction

ความพึงพอใจ หมายถึง ความภาคภูมิใจในความสำเร็จของบุรุษ เป็นความรู้สึกของชุมชนและผู้มีส่วนร่วมกับโครงการในการพัฒนาพื้นที่เป็นระบบนิเวศจากภายนอกมาเป็นการปกป้องและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศพื้นที่มรดกโลกห้วยขาแข้ง เช่น

- ★ **การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ**
การคืนสัตว์ป่าหรือพืชพันธุ์ที่สูญหายกลับมาเจริญเติบโตในพื้นที่อีกครั้ง เป็นการยืนยันถึงความสำเร็จในการฟื้นฟูระบบนิเวศ
- ★ **การมีส่วนร่วมของชุมชน**
ชุมชนนิยมนำมาในการรักษาและดูแลพื้นที่เเวศ ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและภาคภูมิใจในผลงานที่ร่วมกันทำ
- ★ **การได้รับการยอมรับจากภายนอก**
การได้รับการยอมรับและการสนับสนุนจากองค์กรทั้งในและต่างประเทศที่เห็นถึงความสำคัญในการอนุรักษ์พื้นที่
- ★ **การเรียนรู้และการพัฒนา**
การที่ชุมชนได้ไปหาความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการจัดการและอนุรักษ์พื้นที่ ทำให้เกิดการพัฒนาและเรียนรู้ร่วมกัน

สถานีที่ ๒ Dogged

หากเพียร หมายถึง การสร้างโอกาสและกระบวนการที่ทำให้ประชาชนในชุมชนมีบทบาทและความรับผิดชอบในการฟื้นฟูและดูแลทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ของตนเอง การมีส่วนร่วมนี้จะต้องประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

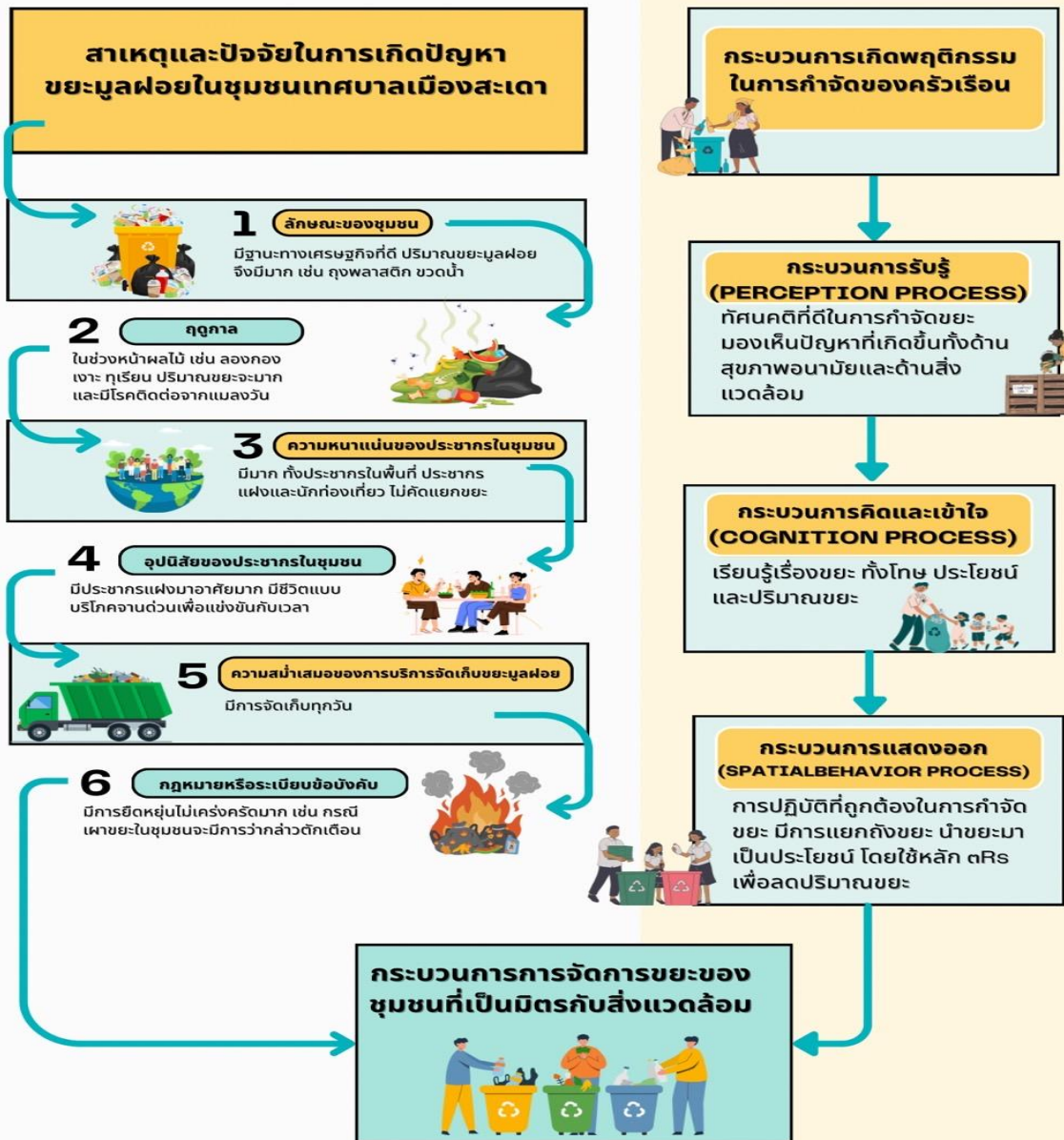
- ✔ **การจัดประชุมหรือเวิร์คช็อป**
เพื่อให้ความรู้และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับงานอนุรักษ์และการฟื้นฟูทรัพยากร
- ✔ **การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ**
ระหว่างชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และองค์กรที่เกี่ยวข้อง
- ✔ **การจัดการฝึกอบรมและกิจกรรมเชิงปฏิบัติ**
ที่เปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนได้ลงมือทำจริง เช่น การปลูกป่า การจัดการน้ำ หรือการฟื้นฟูพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม
- ✔ **การส่งเสริมการสืบสานวัฒนธรรม**
และความรู้ดั้งเดิมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
- ✔ **การมีส่วนร่วมของชุมชน**
จะช่วยเพิ่มความตระหนักและสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของในทรัพยากรธรรมชาตินี้ ทำให้เกิดความยั่งยืนในการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในระยะยาว

สถานีที่ ๓ Attentive

เอาใจใส่ หมายถึง การดำเนินการอย่างรอบคอบและละเอียดอ่อนเพื่อรักษาและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมในพื้นที่ ดังนี้

- ★ **การสำรวจและประเมินทรัพยากร**
ทำการสำรวจและประเมินสถานะของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ เช่น ป่าไม้ สัตว์ป่า น้ำ และดิน เพื่อวิเคราะห์ถึงสภาพและปัญหาที่อาจเกิดขึ้น
- ★ **การวางแผนการใช้ทรัพยากร**
วางแผนการใช้ทรัพยากรในลักษณะที่ยั่งยืน โดยคำนึงถึงทรัพยากรมนุษย์ของชุมชนชาติและวัฒนธรรมที่ถือปฏิบัติ
- ★ **การฟื้นฟูและอนุรักษ์**
ดำเนินการฟื้นฟูพื้นที่ที่ถูกทำลายหรือเสื่อมสภาพ รวมถึงอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมที่ถือปฏิบัติ
- ★ **การมีส่วนร่วมของชุมชน**
ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการทรัพยากร ทั้งในด้านการตัดสินใจ การปฏิบัติ และการประเมินผล เพื่อให้มีความรู้สึกเป็นเจ้าของและความรับผิดชอบร่วมกัน
- ★ **การศึกษาและการฝึกอบรม**
จัดการศึกษาและฝึกอบรมให้กับชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะในการจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ
- ★ **การติดตามและประเมินผล**
ดำเนินการติดตามและประเมินผลกระทบจากการจัดการทรัพยากรอย่างสม่ำเสมอ เพื่อปรับปรุงและแก้ไขปัญหาก็เกิดขึ้นอย่างทันท่วงที

แผนภาพที่ 5 กระบวนการผลักดันงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ของแผนงานที่ 3 (ต่อ)

ชุดความรู้เรื่อง
การจัดการขยะของชุมชนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในจังหวัดสงขลา

แสกน QR CODE เพื่ออ่าน

<https://shorturl.asia/YPX6e>

แผนภาพที่ 5 กระบวนการผลักดันงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ของแผนงานที่ 3 (ต่อ)

QR-Code VDO นำเสนอสรุปผลการ
ดำเนินงานโครงการวิจัย

QR-Code E-book คู่มือวัดต้นแบบเชิงนิเวศ: แนวทางการ
จัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

แผนภาพที่ 5 กระบวนการผลักดันงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ของแผนงานที่ 3 (ต่อ)

แผนงานที่ 4 การส่งเสริมสุขภาพและผู้สูงอายุวิถีพุทธ

ผลงานวิจัยมุ่งเน้นการใช้ประโยชน์ในด้านใด (สามารถเลือกได้มากกว่า 1 ด้าน)

- วิชาการ
 เศรษฐกิจ / พาณิชย
 ชุมชน พื้นที่ / สาธารณะ
 นโยบาย

ตารางที่ 20 วิธีการ/กระบวนการผลักดันงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในแต่ละด้าน และผู้ได้รับประโยชน์จากงานวิจัย ของแผนงานที่ 4

การใช้ประโยชน์	วิธีการ/กระบวนการผลักดันงานวิจัยไปใช้ประโยชน์	ผู้ได้รับประโยชน์จากงานวิจัย
ด้านวิชาการ	<ol style="list-style-type: none"> 1. เผยแพร่บทความวิจัยในวารสารระดับชาติและนานาชาติ เพื่อสร้างองค์ความรู้ด้านสุขภาพวิถีพุทธ 2. จัดทำหนังสือ ชุดความรู้ และคู่มืออบรมผู้สูงอายุและผู้ดูแลผู้สูงอายุ เช่น คู่มือการพัฒนาศักยภาพผู้ดูแลและคู่มือการส่งเสริมสุขภาพจิตวิถีพุทธ 3. นำผลวิจัยไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรสาธารณสุข พุทธจิตวิทยา และการบริหารผู้สูงอายุในมหาวิทยาลัย 4. จัดสัมมนาวิชาการและเวทีคืนความรู้ระดับจังหวัด เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้แก่หน่วยงานสาธารณสุขและชุมชน 5. เผยแพร่ผ่านระบบ BRI LAB และช่องทางดิจิทัลของสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. พระนิสิตและนิสิต มจร. ในจังหวัดพะเยา น่าน นครราชสีมา และร้อยเอ็ด ที่ได้เรียนรู้แนวทางสุขภาพเชิงพุทธ 2. นักวิจัยและคณาจารย์สายสุขภาพและพุทธศาสตร์ที่นำองค์ความรู้ไปต่อยอด 3. หน่วยงานการศึกษาและสาธารณสุขในจังหวัดสงขลา นครราชสีมา และพะเยา ที่ได้รับต้นแบบองค์ความรู้เพื่อพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมสุขภาพผู้สูงอายุ
ด้านเศรษฐกิจ / พาณิชย	–	–
ด้านชุมชน พื้นที่ / สาธารณะ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุและผู้เปราะบาง 2. พัฒนาโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธ เช่น โปรแกรมป้องกันภาวะซึมเศร้าและกิจกรรมภาวนา 4 3. จัดอบรมผู้ดูแล ผู้สูงอายุ และ อสม. โดยบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ภาวนา 4 และพุทธจิตวิทยา 4. จัดตั้งและเสริมสร้างเครือข่ายสุขภาพวิถีพุทธระดับตำบลและจังหวัด เช่น 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้สูงอายุและผู้ดูแลในจังหวัดนครราชสีมา พะเยา น่าน และสงขลา ที่ได้รับการส่งเสริมสุขภาพทางกายและจิต 2. โรงเรียนผู้สูงอายุ 5 แห่งในจังหวัดพะเยา ที่ได้รับการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายการเรียนรู้ 3. ชมรมผู้สูงอายุและกลุ่มเปราะบางในตำบลห้วยทะเล จังหวัดนครราชสีมา ที่มีภาวะซึมเศร้าลดลงและมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น

การใช้ประโยชน์	วิธีการ/กระบวนการผลักดันงานวิจัยไปใช้ประโยชน์	ผู้ได้รับประโยชน์จากงานวิจัย
	<p>โรงเรียนผู้สูงอายุพะเยา และสมัชชาสุขภาพร้อยเอ็ด</p> <p>5. ถ่ายทอดองค์ความรู้และผลลัพธ์การวิจัยผ่านกิจกรรม Workshop หนังสือเล่มเล็ก และการจัดนิทรรศการสุขภาพะวิถีพุทธ</p>	<p>4. พระสงฆ์และชุมชนจังหวัดร้อยเอ็ด ที่เกิดเครือข่ายสุขภาพวิถีพุทธ 10 หน่วยงาน</p> <p>5. วัดและหน่วยงานสาธารณสุขท้องถิ่นในจังหวัดสงขลา ที่ได้ต้นแบบหลักสูตรพัฒนาศักยภาพผู้ดูแลผู้สูงอายุ</p>
<p>ด้านนโยบาย</p>	<p>1. ศึกษาและพัฒนาแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายสุขภาพวิถีพุทธในระดับจังหวัดและชุมชน</p> <p>2. จัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อยกระดับโรงเรียนผู้สูงอายุและสมัชชาสุขภาพให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้สุขภาพวิถีพุทธ</p> <p>3. ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานสาธารณสุข อบต. และวัด เพื่อบูรณาการกิจกรรมในแผนยุทธศาสตร์ผู้สูงอายุระดับจังหวัด</p> <p>4. จัดเวทีนโยบายสาธารณะร่วมกับหน่วยงานรัฐ เอกชน และภาคศาสนา เพื่อขยายผลสู่แผนงานสุขภาพระดับภูมิภาค</p> <p>5. เผยแพร่ข้อเสนอเชิงนโยบายผ่านบทความวิจัย หนังสือ และฐานข้อมูล BRI LAB</p>	<p>1. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด พะเยา และนครราชสีมา ที่ได้รับข้อเสนอเชิงนโยบายและแนวทางสุขภาพวิถีพุทธ</p> <p>2. องค์กรบริหารส่วนตำบลท่าข้าม จังหวัดสงขลา และเทศบาลตำบลห้วยทะเล จังหวัดนครราชสีมา ที่ได้นำผลวิจัยไปใช้ในการจัดโครงการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ</p> <p>3. หน่วยงานสาธารณสุขและองค์กรพระสงฆ์ในจังหวัดน่าน พะเยา และร้อยเอ็ด ที่ได้รับต้นแบบเครือข่ายสุขภาพเชิงพุทธ เพื่อบรรจุในแผนยุทธศาสตร์ระดับจังหวัด</p>

แผนภาพที่ 6 อบรมหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพผู้ดูแลผู้สูงอายุภาวะพึ่งพิงและผู้ป่วยติดเตียงด้วยการแพทย์แผนไทยวิถีพุทธ กับผู้นำท้องถิ่นและกลุ่มผู้ดูแลผู้สูงอายุ ตำบลท่าข้าม อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี

แผนภาพที่ 7 จัดเวทีคืนความรู้ด้านสุขภาพวิถีพุทธ แด่โรงเรียนผู้สูงอายุจังหวัดพะเยา

รูปแบบ	การทำงานของไมโครอัจฉริยะช่วยเดินจงกรม	
	การทำงานโมดูล	ผลที่ได้
1. ด้านรูปแบบ ลักษณะตัวอุปกรณ์	ระดับความสูง 85 ซม ระหว่างขา 53 ซมความกว้าง 43 ซม	ขนาดเหมาะสมกับบุคคลทั่วไปเป็นขนาดมาตรฐาน
2. ด้านรูปแบบ ส่วนประกอบโมดูลและการทำงาน	Arduino IDE/Piezoelectric Transducer/Switch/ Micro SD Card and Module/Arduino Uno R3/	1.Module Software 2. Module Hardware
3. ด้านรูปแบบการจัดเก็บรักษา	ก่อน-หลังการใช้งานควรคำนึงถึงความปลอดภัยและความสะดวกของผู้ใช้งานเป็นหลัก โดยไม่จัดเก็บไว้ในที่สูงหรือสถานที่เปียกๆ	เนื่องจากตัวอุปกรณ์มีชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์จึงมีข้อจำกัดในการใช้งานบริเวณที่แห้ง
4. ด้านรูปแบบ ความทนทาน	โครงสร้างอลูมิเนียมน้ำหนักเบา 1.5 กิโลกรัม	หลีกเลี่ยงการติดตั้งตัวเก็บเกี่ยวเกาะหรือการตกแต่ง
5. ด้านรูปแบบการใช้แหล่งพลังงาน	ลำโพงเล็กขนาด 2 watt หัวจ่ายพลังงานใช้สาย USB 2.0 Battery Li-Ion 12V DC 2400 mAh	ระยะเวลาการใช้งาน ตัวแบตเตอรี่สามารถใช้ 2-3 ชั่วโมง ต่อรอบชาร์จ

แผนภาพที่ 8 ต้นแบบนวัตกรรมอุปกรณ์อัจฉริยะช่วยเดินจงกรมวิปัสสนาสำหรับผู้สูงอายุ

ท.ร.อ.๑ **ข่าวประชาสัมพันธ์**
สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด
 UPGRADE #สูงเกินร้อย ที่เมืองร้อยเอ็ด ROI ET • PROVINCIAL • HEALTH • OFFICE

17 ตุลาคม 2567

สสจ.ร้อยเอ็ด จัดประชุมคณะกรรมการสมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด

ดร.นพ.สุรเดช ชวะเดช นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นประธานเปิดการประชุมคณะกรรมการสมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด และภาคีเครือข่ายสมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด โดยมี **ภก.ประวุฒิ ละครราช**, **นางจุลลิกษณีย์ หนูเสน** รองนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด, **ภญ.วรรณรัตน์ ชวะเดช** ประธานสมาคมแม่บ้านสาธารณสุข สาขาจังหวัดร้อยเอ็ด, **นางจิรภา สรรคนก** ประธานสมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด, **นายเรืองศักดิ์ รัตนโกศาสดิต** ประธานหอการค้าจังหวัดร้อยเอ็ด พร้อมด้วย ภาคีเครือข่ายจากภาคราชการ ภาคประชาสังคม ภาควิชาการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เข้าร่วมประชุมเพื่อสรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมา การคัดเลือกประเด็นและออกแบบการขับเคลื่อนการดำเนินงานร่วมกัน ณ ห้องประชุมสีลาวดี สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด

ทั้งนี้ สมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ดได้ร่วมกับพลเมืองอาสาประชารัฐเพื่อสังคมจังหวัดร้อยเอ็ด มอบเงินสนับสนุนให้กับสมาคมแม่บ้านสาธารณสุข สาขาจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อนำไปดูแลกลุ่มเปราะบางในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ดต่อไป

ศูนย์สื่อสารความเสี่ยงและความรอบรู้ด้านสุขภาพ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด

แผนภาพที่ 9 การส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด

แผนงานที่ 5 การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในสังคมใหม่

ผลงานวิจัยมุ่งเน้นการใช้ประโยชน์ในด้านใด (สามารถเลือกได้มากกว่า 1 ด้าน)

- วิชาการ
 เศรษฐกิจ / พาณิชย
 ชุมชน พื้นที่ / สาธารณะ
 นโยบาย

ตารางที่ 21 วิธีการ/กระบวนการผลักต้นงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในแต่ละด้าน และผู้ได้รับประโยชน์จากงานวิจัย ของแผนงานที่ 5

การใช้ประโยชน์	วิธีการ/กระบวนการผลักต้นงานวิจัยไปใช้ประโยชน์	ผู้ได้รับประโยชน์จากงานวิจัย
ด้านวิชาการ	<ol style="list-style-type: none"> เผยแพร่บทความวิจัยในวารสารระดับชาติและนานาชาติ เพื่อสร้างองค์ความรู้ด้านการเรียนรู้เชิงบูรณาการตามแนวพระพุทธศาสนา จัดทำคู่มือ หนังสือ และสื่อการเรียนรู้ เช่น คู่มือการจัดการเรียนการสอนแบบ Hybrid Learning และคู่มือการพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อการศึกษา นำผลการวิจัยไปใช้พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษาในสังกัดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และเครือข่ายวิทยาลัยสงฆ์ภูมิภาค จัดสัมมนาวิชาการ เวทีอบรมครู และกิจกรรมคืนความรู้ระดับจังหวัด เพื่อเผยแพร่รูปแบบการเรียนรู้เชิงพุทธในศตวรรษที่ 21 เผยแพร่ผ่านระบบ BRI LAB เว็บไซต์ของคณะพุทธศาสตร์ และสื่อดิจิทัลของมหาวิทยาลัย 	<ol style="list-style-type: none"> ครูและอาจารย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สุพรรณบุรี และชัยภูมิ ได้รับองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีการเรียนการสอนแบบบูรณาการ นิสิตและนักศึกษาในมหาวิทยาลัย 5 แห่งของจังหวัดสุพรรณบุรี ได้รับเครื่องมือและแพลตฟอร์มใหม่เพื่อการเรียนรู้แบบออนไลน์ นักวิชาการด้านการศึกษาและพุทธศาสตร์ ต้องค์ความรู้ใหม่ในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้เชิงพุทธสมัยใหม่
ด้านเศรษฐกิจ / พาณิชย	–	–
ด้านชุมชน พื้นที่ / สาธารณะ	<ol style="list-style-type: none"> ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างรูปแบบการเรียนรู้และการอยู่ร่วมกันของชุมชนในมิติพุทธศาสนา พัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้ของคนทุกช่วง 	<ol style="list-style-type: none"> นักเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้รับทักษะภาษาอังกฤษและทักษะดิจิทัลจากรูปแบบ Hybrid Learning ชุมชนบึงอีไถ จังหวัดปทุมธานี ได้แนวทางสร้างสังคมสันติสุขระหว่างคนสามวัย พระสงฆ์และ

การใช้ประโยชน์	วิธีการ/กระบวนการผลักดันงานวิจัย ไปใช้ประโยชน์	ผู้ได้รับประโยชน์จากงานวิจัย
	<p>วิจัย โดยบูรณาการเทคโนโลยีกับ หลักธรรมทางพุทธศาสนา</p> <p>3. จัดกิจกรรมส่งเสริมความเข้าใจและ การอยู่ร่วมกันของคนสามวัย ผ่านเวที สนทนา กิจกรรมวัดชุมชน และการ อบรมเชิงปฏิบัติการ</p> <p>4. ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการ ใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ในโรงเรียน และมหาวิทยาลัยท้องถิ่น</p> <p>5. ถ่ายทอดองค์ความรู้และผลงานวิจัย ผ่านกิจกรรมอบรมครู นักศึกษา และ บุคลากรทางการศึกษาในระดับจังหวัด</p>	<p>ผู้นำชุมชนในจังหวัดปทุมธานี ได้ แนวทางการจัดกิจกรรมเชิงศาสนา เพื่อเชื่อมโยงคนต่างวัย</p> <p>4. มหาวิทยาลัยท้องถิ่นในจังหวัด สุพรรณบุรี ใช้แพลตฟอร์มดิจิทัล เป็นเครื่องมือจัดการเรียนรู้แบบ MOOC และ E-Learning</p> <p>5. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใน จังหวัดชัยภูมิ ได้รับรูปแบบการมี ส่วนร่วมในการสร้างสังคมที่เป็น ธรรม</p>
ด้านนโยบาย	-	-

แผนภาพที่ 10 กิจกรรมการมีส่วนร่วมในการสร้างสังคมสันติสุขระหว่างคน 3 วัยในมิติพระพุทธศาสนาของสังคมไทย

แผนภาพที่ 11 แพลตฟอร์มดิจิทัลในการสนับสนุนการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยในจังหวัดสุพรรณบุรี

แผนงานที่ 6 องค์กรความรู้และวิธีปฏิบัติทางด้านพระพุทธศาสนา

ผลงานวิจัยมุ่งเน้นการใช้ประโยชน์ในด้านใด (สามารถเลือกได้มากกว่า 1 ด้าน)

- วิชาการ
 เศรษฐกิจ / พาณิชย
 ชุมชน พื้นที่ / สาธารณะ
 นโยบาย

ตารางที่ 22 วิธีการ/กระบวนการผลักดันงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในแต่ละด้าน และผู้ได้รับประโยชน์จากงานวิจัย ของแผนงานที่ 6

การใช้ประโยชน์	วิธีการ/กระบวนการผลักดันงานวิจัยไปใช้ประโยชน์	ผู้ได้รับประโยชน์จากงานวิจัย
ด้านวิชาการ	<ol style="list-style-type: none"> 1. เผยแพร่บทความวิจัยระดับชาติและนานาชาติ เพื่อสร้างองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนาและจริยศาสตร์ประยุกต์ 2. จัดทำคู่มือ หนังสือ อีบุ๊ก และสื่อดิจิทัล เช่น คู่มืออนุรักษ์ตู้คัมภีร์โบราณ เกมการ์ดวิถีพุทธ และสมุดปกขาวการแก้ไขอิทธิกรรม 3. พัฒนาและถ่ายทอดหลักสูตรการเรียนรู้ออนไลน์ การไวยากรณ์บาลีและพุทธจิตวิทยา ผ่านเว็บไซต์ เฟซบุ๊ก ยูทูป และชุมชน 4. จัดอบรมสัมมนาและเวทีคืนความรู้แก่พระนิสิต อาจารย์ และชุมชน เพื่อขยายผลองค์ความรู้สู่การเรียนการสอน 5. เผยแพร่ข้อมูลวิชาการผ่านระบบ BRI LAB และเว็บไซต์ของสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. พระนิสิตและนิสิต มจร. ในวิทยาเขตพะเยา สุรินทร์ สุพรรณบุรี กาญจนบุรี และนนทบุรี 2. สำนักเรียนบาลีและพระสอนศีลธรรมทั่วประเทศที่ใช้สื่อการสอนออนไลน์ 3. นักวิชาการและผู้สนใจพระไตรปิฎกได้รับองค์ความรู้ที่เข้าถึงได้สะดวก 4. มหาวิทยาลัยและคณะวิชาที่เกี่ยวข้องนำผลงานไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรและการสอน
ด้านเศรษฐกิจ / พาณิชย	–	–
ด้านชุมชน พื้นที่ / สาธารณะ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ใช้วิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) เพื่อสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในวัด โรงเรียน และชุมชน 2. พัฒนาโมเดลและกระบวนการเรียนรู้บนฐานพุทธธรรม เช่น SURIN SANGHA Model, BPF: 5S-4P Model, และหลักจริยศาสตร์เชิงพุทธ 3. จัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้พระสงฆ์ ผู้นำท้องถิ่น ครู และอาสาสมัคร เช่น 	<ol style="list-style-type: none"> 1. พระสงฆ์และชาวบ้านในจังหวัดศรีสะเกษได้รับองค์ความรู้ในการอนุรักษ์ตู้คัมภีร์โบราณและพัฒนาวัดเป็นแหล่งเรียนรู้ 2. ชุมชนบางละมุง จังหวัดชลบุรี และวัดมูลจินดาราม จังหวัดปทุมธานี นำหลักจริยศาสตร์เชิงพุทธไปจัดกิจกรรมชุมชน 3. พระวินยาธิการและพระสงฆ์สายปกครอง จังหวัดสุรินทร์และ

การใช้ประโยชน์	วิธีการ/กระบวนการผลักต้นงานวิจัย ไปใช้ประโยชน์	ผู้ได้รับประโยชน์จากงานวิจัย
	<p>การบูรณาการธรรมะกับการพัฒนา ชุมชนและสุขภาพจิต</p> <p>4. สร้างและเผยแพร่นวัตกรรม การเรียนรู้ เช่น เกมการ์ดวิถีพุทธ และการ อนุรักษ์ตุ๊กตัมกัรโบราณ เพื่อเชื่อมโยง ศาสนากับชีวิตประจำวัน</p> <p>5. ถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านเครือข่าย พระสงฆ์ หน่วยงานท้องถิ่น และชุมชน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต</p>	<p>บุรีรัมย์ ใช้ SURIN SANGHA Model ในการแก้ไขอิทธิ 4. อสม. และประชาชนในเกาะ เกร็ด จังหวัดนนทบุรี ได้รับการ พัฒนาด้านจิตใจและสร้างเครือข่าย ผู้ดูแลใจในชุมชน</p> <p>5. ครูและนักเรียนในจังหวัด กาญจนบุรีและพัทลุง ได้สื่อการ เรียนรู้เกมการ์ดวิถีพุทธและองค์ ความรู้พระไตรปิฎก</p> <p>6. วัดในจังหวัดพะเยา ได้รับการ พัฒนาทักษะในการเก็บรักษาคัมภีร์ พับสาและสร้างเครือข่ายทาง วัฒนธรรม</p>
ด้านนโยบาย	-	-

แผนภาพที่ 12 กิจกรรมคืนความรู้เรื่องการพัฒนาหลักเกณฑ์ทางจริยศาสตร์บนฐานคิดทางพระพุทธศาสนาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

แผนภาพที่ 13 ลงนามบันทึกความเข้าใจความร่วมมือระหว่างโครงการวิจัย การศึกษาองค์ความรู้ทาง พระพุทธศาสนาที่ปรากฏในคัมภีร์พิภสของวัด ในจังหวัดพะเยา กับ 1) วัดแสนเมืองมา อำเภอเชียงคำ 2) วัด ธรรมมิการาม (สบเกี๋ยง) อำเภอปง 3) วัดศรีสุพรรณ อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา 4) วัดสว่างอารมณ์ อำเภอดอก คำใต้ ณ มจร วิทยาเขตพะเยา วันที่ 20 สิงหาคม 2567

**นักจัดการ
สุขภาพชุมชน**

ศูนย์วิจัยทางวัฒนธรรม
เพื่อสังคมและสังคม
ศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย (มจร.)

แก้ข่าวร้าย กระจายข่าวดี ชี้นำบริการ ประสานงานสาธารณสุข
บำบัดทุกข์ประชาชน ก้าวหน้าเป็นตัวอย่างที่ดี

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ จัดทำขึ้น ณ ศาลาธรรมิโก วัดนันทนวิเวกอาราม ตำบลหนองบัว
อำเภอป่าก้างัด จังหวัดน่าน เมื่อวันที่ ๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๗ ระหว่าง ๑๑ หน่วยงาน ได้แก่

1. โครงการวิจัยพุทธศาสนพิธีกรรมเพื่อพระคัมภีร์คฤศนของวัดป่าในชุมชน (อสม.) มหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัยวิทยาเขตพะเยา โดยผู้วิจัยโครงการฯ ดร.สุทธชาติ แสนสมบูรณ์ พิชาโชติโครงการวิจัย
2. พระอารามหลวง วัดป่าสัก อ.เมือง จ.น่าน โดย พระครูสุวิจิตรคุณกิจศรี อภิวัฒน์, พ.ต.ท. พันธุ์ดี แสนบุญคุณ
3. พระอารามหลวง วัดป่าสัก อ.เมือง จ.น่าน โดย พระอารามหลวง วัดป่าสัก
4. พระอารามหลวง วัดป่าสัก อ.เมือง จ.น่าน โดย พระอารามหลวง วัดป่าสัก
5. พระอารามหลวง วัดป่าสัก อ.เมือง จ.น่าน โดย พระอารามหลวง วัดป่าสัก
6. พระอารามหลวง วัดป่าสัก อ.เมือง จ.น่าน โดย พระอารามหลวง วัดป่าสัก
7. พระอารามหลวง วัดป่าสัก อ.เมือง จ.น่าน โดย พระอารามหลวง วัดป่าสัก
8. พระอารามหลวง วัดป่าสัก อ.เมือง จ.น่าน โดย พระอารามหลวง วัดป่าสัก
9. พระอารามหลวง วัดป่าสัก อ.เมือง จ.น่าน โดย พระอารามหลวง วัดป่าสัก
10. พระอารามหลวง วัดป่าสัก อ.เมือง จ.น่าน โดย พระอารามหลวง วัดป่าสัก

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. ศึกษาค้นคว้า วิจัย และจัดทำเอกสารเกี่ยวกับพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาในคัมภีร์คฤศน
2. ศึกษาค้นคว้า วิจัย และจัดทำเอกสารเกี่ยวกับพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาในคัมภีร์คฤศน
3. ศึกษาค้นคว้า วิจัย และจัดทำเอกสารเกี่ยวกับพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาในคัมภีร์คฤศน
4. ศึกษาค้นคว้า วิจัย และจัดทำเอกสารเกี่ยวกับพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาในคัมภีร์คฤศน
5. ศึกษาค้นคว้า วิจัย และจัดทำเอกสารเกี่ยวกับพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาในคัมภีร์คฤศน
6. ศึกษาค้นคว้า วิจัย และจัดทำเอกสารเกี่ยวกับพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาในคัมภีร์คฤศน
7. ศึกษาค้นคว้า วิจัย และจัดทำเอกสารเกี่ยวกับพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาในคัมภีร์คฤศน
8. ศึกษาค้นคว้า วิจัย และจัดทำเอกสารเกี่ยวกับพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาในคัมภีร์คฤศน
9. ศึกษาค้นคว้า วิจัย และจัดทำเอกสารเกี่ยวกับพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาในคัมภีร์คฤศน
10. ศึกษาค้นคว้า วิจัย และจัดทำเอกสารเกี่ยวกับพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาในคัมภีร์คฤศน

โครงการวิจัยพุทธศาสนพิธีกรรมเพื่อพระคัมภีร์คฤศนของวัดป่าในชุมชน (อสม.) มหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัยวิทยาเขตพะเยา

หน้า ๑ / ๑

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ มีผลใช้บังคับนับจากวันที่เป็นไป โดยมีการลงนามร่วมกัน ๔ (สี่) ปี จากประมาณที่ลงนามข้อตกลงนี้ไว้โดยที่หน่วยงานดังกล่าวมีอายุครบหนึ่งปีนับถึงวันครบกำหนดข้อตกลงความร่วมมือนี้ หากครบกำหนดข้อตกลงความร่วมมือนี้ให้ถือว่าข้อตกลงความร่วมมือนี้สิ้นสุดโดยปริยาย เว้นแต่จะมีการต่ออายุข้อตกลงความร่วมมือนี้ก่อนวันครบกำหนดข้อตกลงความร่วมมือนี้

การลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ ให้ประมวลไว้ที่ราชบัณฑิตยสถาน โดยที่ข้อตกลงความร่วมมือนี้ มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๗ เป็นต้นไป การยกเลิกข้อตกลงความร่วมมือนี้ให้ทำโดยทั้งสองฝ่ายร่วมกันโดยปริยาย เว้นแต่จะมีการยกเลิกข้อตกลงความร่วมมือนี้โดยฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

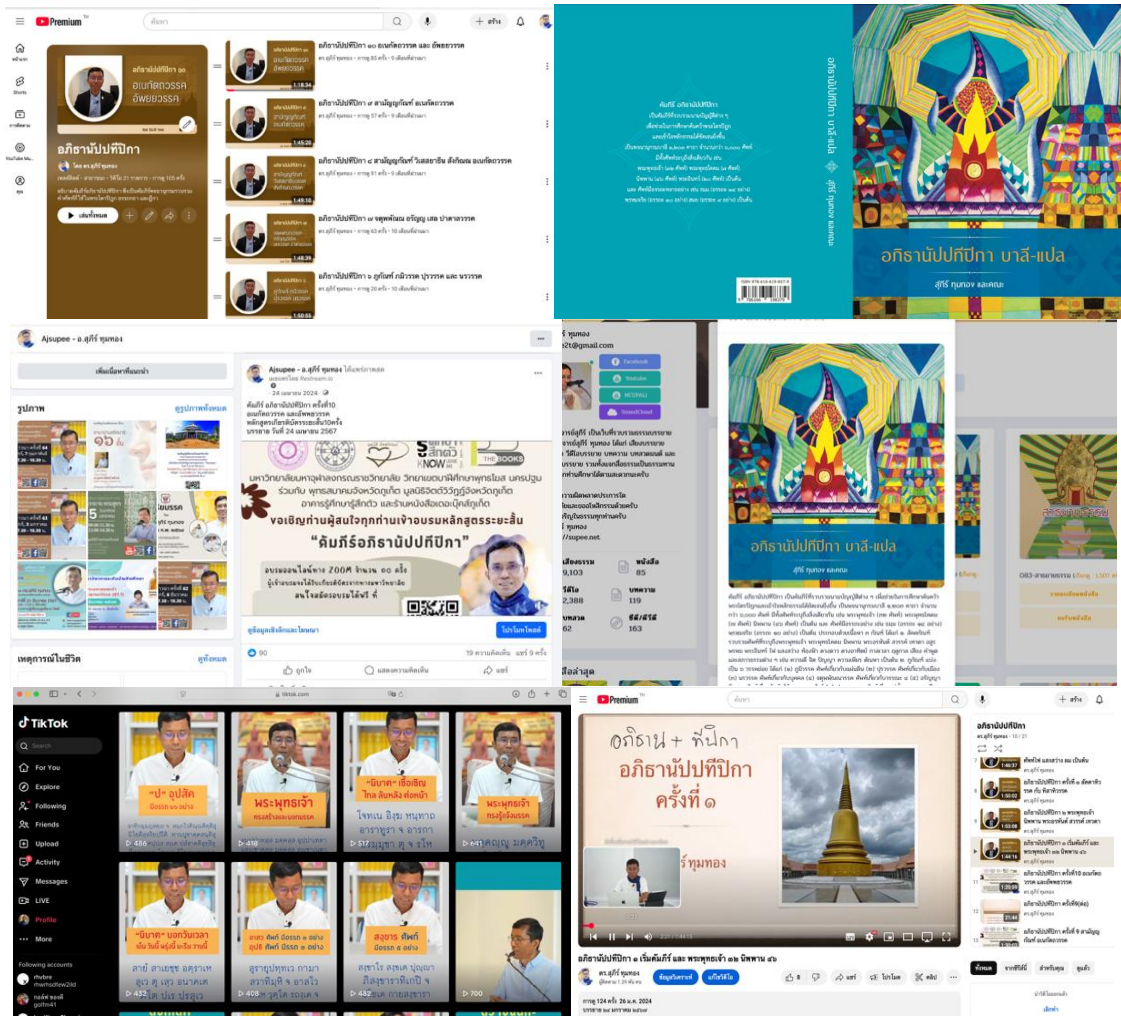
บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ จัดทำขึ้นเป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษสองฉบับ หน่วยงานที่ลงนามและจัดให้มีการลงนามนี้มีผลใช้บังคับโดยสมบูรณ์แล้ว เว้นแต่จะมีการลงนามเพิ่มเติมภายหลัง จึงขอแจ้งให้ได้รับทราบและต่างฝ่ายต่างได้โดยตลอด

 ผู้วิจัยโครงการวิจัย ดร.สุทธชาติ แสนบุญคุณ (นายสุทธชาติ แสนบุญคุณ)	 พระอารามหลวงวัดป่าสัก ดร.สุทธชาติ แสนบุญคุณ (นายสุทธชาติ แสนบุญคุณ)
 พระอารามหลวงวัดป่าสัก ดร.สุทธชาติ แสนบุญคุณ (นายสุทธชาติ แสนบุญคุณ)	 พระอารามหลวงวัดป่าสัก ดร.สุทธชาติ แสนบุญคุณ (นายสุทธชาติ แสนบุญคุณ)
 พระอารามหลวงวัดป่าสัก ดร.สุทธชาติ แสนบุญคุณ (นายสุทธชาติ แสนบุญคุณ)	 พระอารามหลวงวัดป่าสัก ดร.สุทธชาติ แสนบุญคุณ (นายสุทธชาติ แสนบุญคุณ)
 พระอารามหลวงวัดป่าสัก ดร.สุทธชาติ แสนบุญคุณ (นายสุทธชาติ แสนบุญคุณ)	 พระอารามหลวงวัดป่าสัก ดร.สุทธชาติ แสนบุญคุณ (นายสุทธชาติ แสนบุญคุณ)
 พระอารามหลวงวัดป่าสัก ดร.สุทธชาติ แสนบุญคุณ (นายสุทธชาติ แสนบุญคุณ)	 พระอารามหลวงวัดป่าสัก ดร.สุทธชาติ แสนบุญคุณ (นายสุทธชาติ แสนบุญคุณ)
 พระอารามหลวงวัดป่าสัก ดร.สุทธชาติ แสนบุญคุณ (นายสุทธชาติ แสนบุญคุณ)	 พระอารามหลวงวัดป่าสัก ดร.สุทธชาติ แสนบุญคุณ (นายสุทธชาติ แสนบุญคุณ)
 พระอารามหลวงวัดป่าสัก ดร.สุทธชาติ แสนบุญคุณ (นายสุทธชาติ แสนบุญคุณ)	 พระอารามหลวงวัดป่าสัก ดร.สุทธชาติ แสนบุญคุณ (นายสุทธชาติ แสนบุญคุณ)
 พระอารามหลวงวัดป่าสัก ดร.สุทธชาติ แสนบุญคุณ (นายสุทธชาติ แสนบุญคุณ)	 พระอารามหลวงวัดป่าสัก ดร.สุทธชาติ แสนบุญคุณ (นายสุทธชาติ แสนบุญคุณ)
 พระอารามหลวงวัดป่าสัก ดร.สุทธชาติ แสนบุญคุณ (นายสุทธชาติ แสนบุญคุณ)	 พระอารามหลวงวัดป่าสัก ดร.สุทธชาติ แสนบุญคุณ (นายสุทธชาติ แสนบุญคุณ)

โครงการวิจัยพุทธศาสนพิธีกรรมเพื่อพระคัมภีร์คฤศนของวัดป่าในชุมชน (อสม.)

หน้า ๑ / ๑

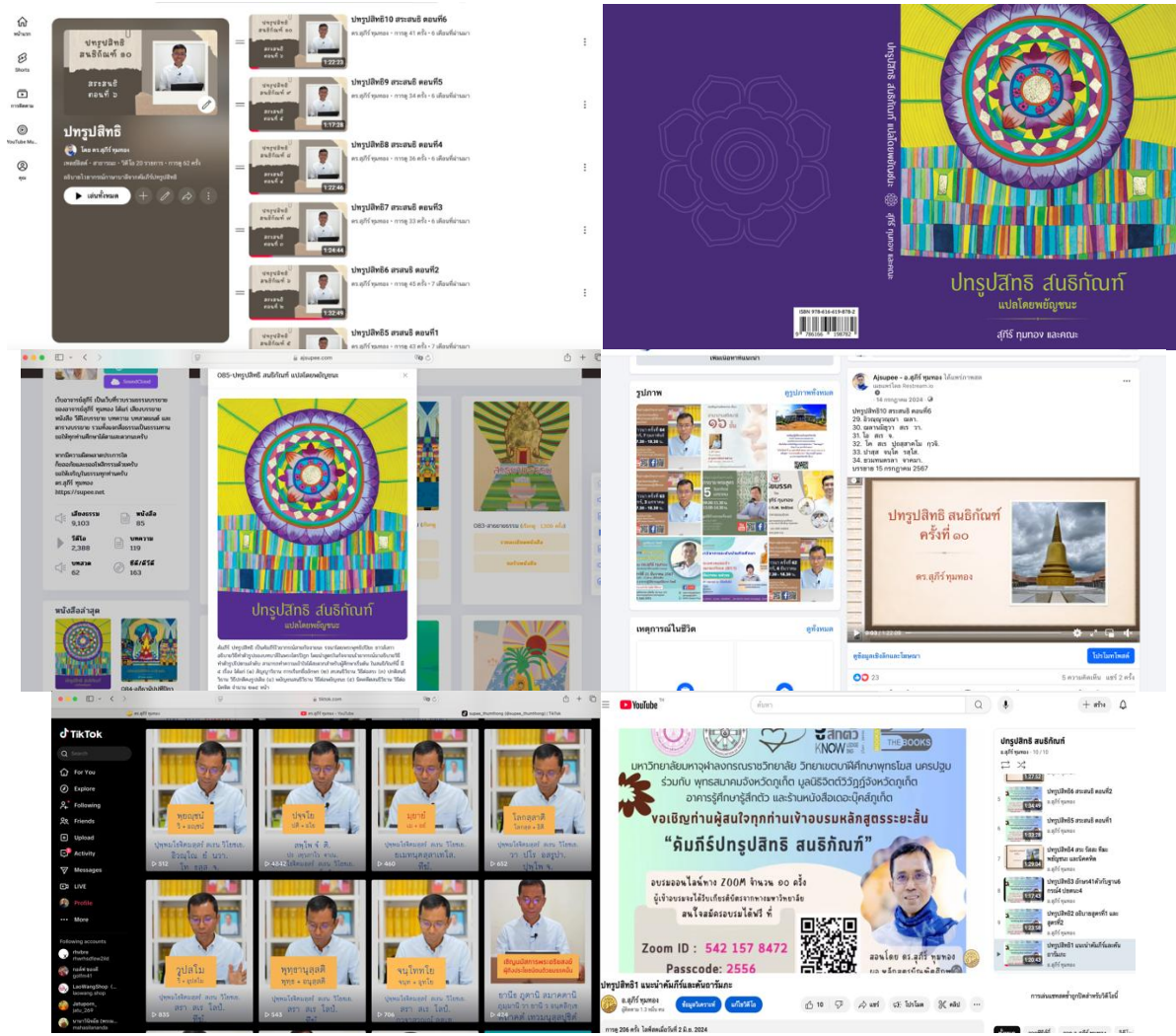
แผนภาพที่ 14 คู่มือฝึกอบรมและบันทึกความร่วมมือเชิงวิชาการ

แผนภาพที่ 15 ภาพตัวอย่างการเรียนรู้อภินันท์ปฎิภาทางออนไลน์

แผนภาพที่ 16 อบรมการใช้สื่อเกมการ์ดกับพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดกาญจนบุรี

แผนภาพที่ 17 ภาพแสดงตัวอย่างการเรียนรู้คัมภีร์ปทรูปสิทธิทางออนไลน์

แผนภาพที่ 18 กิจกรรมเรียนรู้อัตลักษณ์ภูมิปัญญาสร้างสรรค์ธรรมมาสน์ล้านนา

3.4 หากหน่วยงานได้รับงบประมาณสนับสนุนแผนงานเสริมสร้างความเข้มแข็งและธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการแผนงานและโครงการวิจัยและนวัตกรรม โปรดอธิบายให้เห็นว่า งบประมาณและแผนงานดังกล่าว ช่วยให้การบริหารจัดการแผนงานและ โครงการวิจัยและ นวัตกรรมของหน่วยงานมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และผลลัพธ์ดีขึ้นอย่างไร โดยเปรียบเทียบ ให้เห็นการเปลี่ยนแปลงก่อนและหลังดำเนินการตามแผนงาน

ตารางที่ 23 เปรียบเทียบประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และผลลัพธ์ ของแผนงานเสริมสร้างความเข้มแข็งและธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการแผนงานและโครงการวิจัยและนวัตกรรม

การบริหารจัดการ แผนงาน	ก่อนดำเนินการ	หลังดำเนินการ
ประสิทธิภาพ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ไม่สามารถดำเนินการและส่งมอบผลผลิตได้ครบถ้วนตามแผน 2. ไม่สามารถรายงานผลการดำเนินงาน และบันทึกข้อมูลในระบบสารสนเทศ ที่ สกสว. กำหนดได้อย่างครบถ้วนภายในระยะเวลาที่กำหนด 3. โครงการวิจัยถูกนำไปใช้ประโยชน์น้อย 4. มีบุคลากรที่รับผิดชอบด้าน RDI management ของหน่วยงาน จำนวน 1 คน 5. ไม่มีระบบและกลไกในการบริหารจัดการงานวิจัยและนวัตกรรมภายในหน่วยงานที่สามารถตรวจสอบและติดตามได้อย่างมีประสิทธิภาพ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สามารถดำเนินการและส่งมอบผลผลิตได้ครบถ้วนตามแผน คิดเป็นร้อยละ 100 จากค่าเป้าหมายคือ ร้อยละ 80 2. สามารถรายงานผลการดำเนินงาน และบันทึกข้อมูลในระบบสารสนเทศ ที่ สกสว. กำหนดได้อย่างครบถ้วนภายในระยะเวลาที่กำหนด ได้ร้อยละ 100 จากค่าเป้าหมายคือ ร้อยละ 100 3. สามารถผลักดันให้โครงการถูกนำไปใช้ประโยชน์ จำนวน 124 โครงการ จากค่าเป้าหมายคือ 124 โครงการ 4. สามารถพัฒนาบุคลากรที่รับผิดชอบด้าน RDI management ของหน่วยงาน เพิ่มขึ้น 1 คน คิดเป็นร้อยละ 100 จากค่าเป้าหมายคือร้อยละ 50 5. สามารถพัฒนาระบบและกลไกในการบริหารจัดการงานวิจัยและนวัตกรรมภายในหน่วยงานที่สามารถตรวจสอบและติดตามได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำนวน 1 ระบบ คิดเป็นร้อยละ 100 จากค่าเป้าหมายคือร้อยละ 80
ประสิทธิผล	<ol style="list-style-type: none"> 1. บุคลากรด้านการบริหารจัดการงานวิจัยและนวัตกรรมของมหาวิทยาลัยทั้งระดับบริหารและระดับปฏิบัติการที่ได้รับการพัฒนาทักษะ/ศักยภาพมีน้อย 	<ol style="list-style-type: none"> 1. บุคลากรด้านการบริหารจัดการงานวิจัยและนวัตกรรมของมหาวิทยาลัยทั้งระดับบริหารและระดับปฏิบัติการ ได้รับการพัฒนาทักษะ/ศักยภาพ จำนวน 50 รูปหรือคน

การบริหารจัดการ แผนงาน	ก่อนดำเนินการ	หลังดำเนินการ
	<p>2. ไม่มีระบบสารสนเทศด้านการบริหารจัดการงานวิจัยและนวัตกรรม/ระบบสารสนเทศด้านการติดตามประเมินผลงานวิจัยและนวัตกรรม</p> <p>3. ไม่มีโครงการวิจัยที่ได้รับการประเมินผลลัพธ์และผลกระทบ</p> <p>4. โครงการวิจัยที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์มีน้อย</p> <p>5. โครงการวิจัยที่มีการแจ้งข้อค้นพบใหม่/เปิดเผยผลงานวิจัยและนวัตกรรมมีน้อย</p> <p>6. นักวิจัยรุ่นใหม่ที่สามารถพัฒนาโครงการวิจัยได้มีน้อย</p>	<p>2. พัฒนาระบบสารสนเทศด้านการบริหารจัดการงานวิจัยและนวัตกรรม/ระบบสารสนเทศด้านการติดตามประเมินผลงานวิจัยและนวัตกรรมจำนวน 1 ระบบ</p> <p>3. โครงการวิจัยที่ได้รับการประเมินผลลัพธ์และผลกระทบ จำนวน 2 โครงการ</p> <p>4. โครงการวิจัยที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์ โดยเกิดจากการผลักดันของมหาวิทยาลัย จำนวน 112 โครงการ</p> <p>5. โครงการวิจัยที่มีการแจ้งข้อค้นพบใหม่/เปิดเผยผลงานวิจัยและนวัตกรรมจำนวน 112 โครงการ</p> <p>6. นักวิจัยรุ่นใหม่ที่สามารถพัฒนาโครงการวิจัยได้ จำนวน 50 คน</p>
ผลลัพธ์	<p>1. ความสามารถในการดำเนินการและส่งมอบผลผลิตที่มีคุณภาพมีน้อย</p> <p>2. การรายงานผลการดำเนินงาน และบันทึกข้อมูลในระบบสารสนเทศของ สกสว. ไม่ทันเวลาที่กำหนด</p> <p>3. การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์น้อย และจำกัดเป็นบางโครงการ</p> <p>4. ไม่มีการประเมินค่า Social Return on Investment (SROI)</p>	<p>1. นักวิจัยสามารถดำเนินการและส่งมอบผลผลิตที่มีคุณภาพได้ครบถ้วนตามแผนที่ระบุไว้ในระบบ NRIIS</p> <p>2. นักวิจัยสามารถรายงานผลการดำเนินงาน และบันทึกข้อมูลในระบบสารสนเทศของ สกสว. ได้ครบถ้วนและตรงเวลา</p> <p>3. เกิดการนำไปใช้ประโยชน์ ด้านวิชาการ ด้านเศรษฐกิจ/พาณิชย์ ด้านชุมชน พื้นที่/สาธารณะ และด้านนโยบายเพิ่มมากขึ้น</p> <p>4. บุคลากรที่รับผิดชอบด้าน RDI management ของหน่วยงานมีศักยภาพเพิ่มสูงขึ้น</p> <p>5. มหาวิทยาลัยมีระบบและกลไกในการบริหารจัดการงานวิจัยที่สามารถตรวจสอบและติดตามได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น</p> <p>6. ได้ค่า Social Return on Investment (SROI) = 1.50</p>

บทที่ 4 สรุปผลและอภิปรายผล

4.1 สรุปผลและอภิปรายผลในภาพรวมของหน่วยงาน (ภาพรวมของทุกแผนงาน)

สรุปผล

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ดำเนินโครงการภายใต้ทุนสนับสนุนงานมูลฐาน FF 2567 รวมงบประมาณทั้งสิ้น 20,203,800 บาท ครอบคลุม 7 แผนงานหลัก โดยมีผลสัมฤทธิ์และสาระสำคัญดังนี้

แผนงานที่ 1 องค์ความรู้ด้านวัฒนธรรม ภูมิปัญญา และการท่องเที่ยววิถีพุทธ มีโครงการย่อย 24 โครงการ เน้นการสร้างและถ่ายทอดองค์ความรู้เชิงวัฒนธรรมเพื่อเพิ่มคุณค่าทางสังคมและเศรษฐกิจ ผลงานเด่นคือการพัฒนา ชุดองค์ความรู้วัฒนธรรมและการท่องเที่ยววิถีพุทธ และนวัตกรรมการเรียนรู้เชิงพื้นที่ เช่น โมเดลการจัดการทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น อันก่อให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างวัด ชุมชน และหน่วยงานท่องเที่ยว เกิดพื้นที่เรียนรู้ต้นแบบหลายแห่งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สุรินทร์ และเชียงใหม่

แผนงานที่ 2 การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการพัฒนาเชิงพื้นที่ในมิติทางศาสนา มีโครงการ 30 โครงการ มุ่งเน้นการใช้หลักพุทธธรรมในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ผลงานสำคัญคือ โมเดลเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองเชิงพุทธ และการพัฒนาชุมชนต้นแบบตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในหลายจังหวัด เช่น เลย หนองบัวลำภู และลำปาง ก่อให้เกิดเครือข่ายชุมชนพุทธนวัตกรรมกว่า 50 เครือข่าย

แผนงานที่ 3 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานวิถีพุทธ มีโครงการ 11 โครงการ ผลสำเร็จเด่นคือ ระบบจัดการสิ่งแวดล้อมวัดสีเขียว Green Temple Model และ โครงการพัฒนาเมืองสีเขียววิถีพุทธ ซึ่งผนวกหลัก 3R และ Zero Waste กับแนวคิดพุทธธรรม เกิดการนำขยะกลับมาใช้ใหม่ในวัดและชุมชนกว่า 20 พื้นที่ ช่วยลดคาร์บอนฟุตพริ้นท์เฉลี่ยร้อยละ 25

แผนงานที่ 4 การส่งเสริมสุขภาพและผู้สูงอายุวิถีพุทธ มีโครงการ 12 โครงการ พัฒนารูปแบบการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุบนฐานสติ สมาธิ และอปริหาณียธรรม ผลงานสำคัญ ได้แก่ หลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุวิถีพุทธ และ ต้นแบบศูนย์ดูแลสุขภาพใจแบบพุทธจิตวิทยา ที่ขยายผลสู่จังหวัดนนทบุรีและพัทลุง สร้างเครือข่ายผู้ดูแลภาวะพึ่งพิงกว่า 100 คน

แผนงานที่ 5 การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในสังคมใหม่ มีโครงการ 16 โครงการ มุ่งบูรณาการพระพุทธศาสนากับเทคโนโลยีดิจิทัลและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผลงานเด่นคือ MCU MOOC วิถีพุทธสู่สังคมดิจิทัล และ นวัตกรรมการเรียนรู้พุทธบูรณาการผ่านสื่อสร้างสรรค์ ที่มีผู้เรียนมากกว่า 50 คน พร้อมพัฒนาชุดสื่อการเรียนรู้ออนไลน์ด้านพุทธศิลป์และศีลธรรม

แผนงานที่ 6 องค์ความรู้และวิถีปฏิบัติทางด้านพระพุทธศาสนา มีโครงการ 17 โครงการ เน้นการสังเคราะห์องค์ความรู้จากพระไตรปิฎกสู่การประยุกต์ใช้ในสังคมสมัยใหม่ เช่น งานวิจัยว่าด้วย พุทธจิตวิทยาเชิงพัฒนา และ แนวทางการสร้างผู้นำพุทธนวัตกรรม นำไปสู่การจัดตั้ง Buddhist Research Lab BRL เพื่อเป็นระบบกลางสังเคราะห์และพัฒนาองค์ความรู้แบบผสมวิธี Mixed Methods ของมหาวิทยาลัย

แผนงานที่ 7 เสริมสร้างความเข้มแข็งการบริหารจัดการ ววน. เน้นพัฒนาระบบบริหารจัดการโครงการ FF ให้มีประสิทธิภาพ เกิดฐานข้อมูลนักวิจัยกว่า 130 คน ระบบติดตามผลลัพธ์ KPI Tracker และการจัดทำฐานข้อมูลออนไลน์ FF Dashboard ซึ่งใช้จริงในการบริหาร FF ปี 2570

โครงการทั้งหมดบรรลุวัตถุประสงค์หลักในระดับสูง มีผลงานวิชาการเผยแพร่กว่า 120 ชิ้น ผลิตภัณท์นวัตกรรม 19 รายการ และกิจกรรมขยายผลกว่า 60 พื้นที่ต้นแบบ เกิดการเชื่อมโยงเครือข่ายพระสงฆ์ นักวิชาการ

และชุมชนใน 12 จังหวัดทั่วประเทศ ส่งผลให้มหาวิทยาลัยมีบทบาทชัดเจนในฐานะ ศูนย์กลางพุทธนวัตกรรมเพื่อสังคม

อภิปรายผล

ผลการดำเนินงานทุนสนับสนุนงานมูลฐาน ประจำปีงบประมาณ พุทธศักราช 2567 ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สะท้อนความสำเร็จในการบูรณาการพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ เพื่อสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมที่ส่งผลต่อการพัฒนาจิตใจและสังคมอย่างยั่งยืน การอภิปรายผลสามารถสรุปได้ตามประเด็นหลักดังนี้

1. ความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์และพันธกิจของมหาวิทยาลัย การดำเนินงานทุกแผนงานภายใต้ทุนมูลฐานในปีงบประมาณนี้ มีทิศทางชัดเจนตามวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยที่มุ่งบูรณาการพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ โดยเน้นการสร้างพุทธนวัตกรรมที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในระดับบุคคล ชุมชน และสังคม ผลลัพธ์ของงานวิจัยส่วนใหญ่ชี้ให้เห็นถึงการเปลี่ยนผ่านจากการวิจัยเชิงทฤษฎีสู่การวิจัยเชิงพัฒนา Research to Practice ที่สร้างประโยชน์ทั้งด้านการเรียนรู้ เศรษฐกิจชุมชน และคุณภาพชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับพันธกิจการผลิตองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ

2. ความก้าวหน้าเชิงระบบการบริหารจัดการงานวิจัย มหาวิทยาลัยสามารถบริหารจัดการโครงการในทั้งหกแผนงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้กรอบการดำเนินงานตามแผน ววน. และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม การติดตามและประเมินผลผ่านระบบ FF Dashboard และการใช้รหัสแผน P18 S3 และ P11 S2 ทำให้เกิดความชัดเจนในการเชื่อมโยงผลลัพธ์กับเป้าหมายระดับนโยบาย ผลการดำเนินงานส่วนใหญ่บรรลุเป้าหมายตามตัวชี้วัดทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งสะท้อนความพร้อมของระบบบริหารจัดการภายในและความสามารถในการบูรณาการหน่วยงานภายใต้กรอบเดียวกัน

3. ผลสัมฤทธิ์ด้านองค์ความรู้และการสร้างคุณค่าใหม่ทางวิชาการ ผลงานวิจัยและนวัตกรรมจากแผนงานที่ 1 ถึง 6 สะท้อนถึงการขยายขอบเขตองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนาให้สัมพันธ์กับชีวิตจริงในสังคมร่วมสมัย ทั้งในด้านวัฒนธรรม ภูมิปัญญา การท่องเที่ยววิถีพุทธ เศรษฐกิจชุมชน การจัดการสิ่งแวดล้อม สุขภาวะ และการเรียนรู้แบบบูรณาการ ผลงานวิจัยส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นการสร้างสื่อ นวัตกรรมการเรียนรู้ และกระบวนการมีส่วนร่วมที่เกิดจากการใช้หลักธรรมเป็นฐานคิด เช่น สติ สมาธิ อปริหาณียธรรม และสังคหวัตถุ ผลลัพธ์เหล่านี้เป็นการยืนยันว่าพระพุทธศาสนาเมื่อเชื่อมโยงกับศาสตร์สมัยใหม่ สามารถสร้างองค์ความรู้ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงสังคมได้จริง

4. การขยายผลต่อคุณภาพชีวิตและชุมชน โครงการภายใต้แผนงานที่ว่าด้วยสุขภาพและการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนกลุ่มเป้าหมายอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะผู้สูงอายุและเยาวชน ผลการดำเนินงานสะท้อนถึงการนำหลักพุทธจิตวิทยาและการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เพื่อเสริมสร้างสุขภาวะทางใจและการเรียนรู้ตลอดชีวิต เกิดต้นแบบกิจกรรมและหลักสูตรที่สามารถถ่ายทอดได้ในระดับสังคมชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการศึกษาตลอดชีวิตวิถีพุทธที่มหาวิทยาลัยผลักดันอย่างต่อเนื่อง

5. ผลลัพธ์เชิงนโยบายและการยกระดับสู่สากล งานวิจัยหลายเรื่องสามารถต่อยอดเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายและแนวปฏิบัติที่ใช้ได้จริงในระดับท้องถิ่นและคณะสงฆ์ เช่น แนวทางพัฒนาพื้นที่เรียนรู้เชิงพุทธ แนวทางสร้างสิ่งแวดล้อมแบบวัดสีเขียว และรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธในสังคมดิจิทัล ผลลัพธ์เหล่านี้ช่วยต่อยอดภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยในฐานะมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาบูรณาการระดับโลก ที่ใช้วิจัยเป็นเครื่องมือสร้างคุณค่าทางจิตใจและสังคมในระดับนานาชาติ

โดยสรุป การดำเนินงานทุนมูลฐานปีงบประมาณ 2567 ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จในการเชื่อมโยงพระพุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์และนวัตกรรมอย่างเป็นระบบ ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่มีคุณค่าเชิงวิชาการและประโยชน์ต่อสังคมในวงกว้าง ทั้งยังช่วยยกระดับขีด

ความสามารถด้านการบริหารจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัยให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์การบูรณาการพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่เพื่อพัฒนาจิตใจและสังคม ซึ่งถือเป็นก้าวสำคัญสู่ความเป็นศูนย์กลางองค์ความรู้พระพุทธศาสนาเชิงบูรณาการในระดับประเทศและระดับโลก

4.2 ปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน และแนวทางแก้ไข

ระบุปัญหาและอุปสรรคที่พบในการดำเนินงาน

จากการดำเนินการในปีงบประมาณ 2567 พบปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานดังนี้

1. การจัดสรรงบประมาณจาก สกสว. 2 ครั้ง ส่งผลให้นักวิจัยบางท่านเกิดความสับสนว่า ตนเองได้รับงบประมาณเท่าไรกันแน่
2. การเปิดโอกาสให้นักวิจัยสามารถยื่นขอขยายระยะเวลาได้ ส่งผลให้นักวิจัยไม่ปิดโครงการตามระยะเวลาที่กำหนดคือ 1 ปี
3. การไม่กำหนดแบบฟอร์มหรือรายละเอียดในการส่งมอบผลผลิตที่ชัดเจน ส่งผลให้นักวิจัยนำส่งหลักฐานผลผลิตไม่ถูกต้อง ต้องแก้ไขหลายครั้ง
4. กรอระยะเวลาในการยื่นข้อเสนอโครงการวิจัยที่กระชั้นชิด ส่งผลให้นักวิจัยหลายท่านพลาดโอกาสในการยื่นข้อเสนอโครงการที่มีคุณภาพได้ทันเวลา

เสนอแนวทางการแก้ไขและการพัฒนาในอนาคต

1. ปัญหาในข้อที่ 1-3 ทาง สกสว. ได้แก้ไขแล้วในปีงบประมาณ 2569
2. ควรมีการกำหนดระยะเวลาในการยื่นข้อเสนอโครงการที่ชัดเจน รวมถึงไม่เปลี่ยนแปลง KPI ในทุกๆ ปีงบประมาณ

4.3 ข้อเสนอแนะต่อผู้เกี่ยวข้องสำหรับการพัฒนาการดำเนินงานในระยะต่อไป

ผู้เกี่ยวข้อง

1. สกสว.

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการจัดสรรงบประมาณสำหรับการติดตามและประเมินโครงการให้แก่มหาวิทยาลัยด้วย
2. ควรจัดสรรงบประมาณให้แก่มหาวิทยาลัยในการผลักดันการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์
3. ควรพัฒนาระบบ ORIIS ให้สามารถเชื่อมโยงกับงบประมาณส่วนงานได้ กล่าวคือ การที่ ORIIS ให้สามารถใช้ฟังก์ชัน งบประมาณส่วนงานได้ ควรให้ส่วนงานใช้งานระบบ ORIIS ได้เต็มประสิทธิภาพเช่นเดียวกับ FF และเป็นเนื้อเดียวกัน เชื่อมโยงกัน

เอกสารอ้างอิง

- สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์. (2567). รายงานประจำปี 2567. พระนครศรีอยุธยา : สำนักพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสุธีภิตติบัณฑิต. (2567). การประเมินผลลัพธ์และผลกระทบของแผนงานที่มีงบประมาณน้อยกว่า 100 ล้านบาท ของ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่ได้รับจัดสรรผ่านกองทุนส่งเสริม ววน. พระนครศรีอยุธยา : สำนักพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ภาคผนวก

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองและประเมินแผนงาน/โครงการ
ทุนสนับสนุนงานมูลฐาน (Fundamental Fund)
ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567

ชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ	สังกัด	การประเมิน			ชื่อแผนงาน/ โครงการ
		กลั่นกรอง ข้อเสนอ แผนงาน/ โครงการ	รายงาน ความก้าวหน้า	รายงาน ฉบับ สมบูรณ์	
ศ.ดร.บรรจบ บรรณรุจิ	ราชบัณฑิตยสถาน		✓	✓	แผนที่ 1, 6
รศ.ดร.วุฒินันท์ กันทะ เตียน	มหาวิทยาลัยมหิดล	✓	✓	✓	แผนที่ 1, 6
รศ.ดร.สุวิญ รักสัตย์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราช วิทยาลัย	✓	✓	✓	แผนที่ 2, 3
รศ.ดร.อำนาจ บัวศิริ	สภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ	✓	✓	✓	แผนที่ 2, 3
รศ.ดร. ว่าที่ พ.ต. สวัสดี จิรัฎฐิติกาล	กระทรวงยุติธรรม	✓	✓	✓	แผนที่ 2, 3
พระเมธาวิสัยรส, รศ. ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราช วิทยาลัย		✓	✓	แผนที่ 1, 6
ผศ.ดร.บุษกร วัฒน บุตร	มหาวิทยาลัยนอร์ท กรุงเทพ		✓	✓	แผนที่ 4, 5
ผศ.ดร.ศศิธร ชูตินันท์ กุล	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช		✓	✓	แผนที่ 4, 5
ผศ.ดร.ปรีมปรีชญ์ คณินพศุทธิ์	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช		✓	✓	แผนที่ 4, 5
พระครูสุธีภิตติบัณฑิต, รศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย	✓	✓	✓	แผนที่ 1-6
รศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุข เหลือ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย		✓	✓	แผนที่ 1-6
รศ.ดร.กมลลาศ ภูว ชนาธิพงษ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย	✓	✓	✓	แผนที่ 1-6